
Program Ochrony Środowiska Powiatu Węgorzewskiego do 2030

Aktualizacja

PROJEKT

10.2025

EC Euro Consulting Sp. z o.o.
na zlecenie powiatu węgorzewskiego

Spis treści

Program ochrony środowiska Powiatu Węgorzewskiego do 2030	4
Aktualizacja.....	4
1. WSTĘP	5
1.1. Podstawa prawna	5
1.2. Metoda opracowania	5
1.3. Cele opracowania Programu	7
1.4. Okres obowiązywania Programu.....	7
2. STRESZCZENIE PROGRAMU.....	8
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU.....	10
3.1. Struktura powiatu i jego zróżnicowanie przestrzenne	10
3.2. Charakterystyka środowiska naturalnego powiatu.....	13
3.2.1. Elementy przyrody nieożywionej.....	13
3.2.2. Elementy przyrody ożywionej	27
3.2.3. Formy ochrony przyrody	30
4. DIAGNOZA STANU I ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA NATURALNEGO POWIATU	51
4.1 Zasoby geologiczne i rzeźba terenu.....	51
4.2 Gleby.....	51
4.3 Sieć hydrograficzna	52
4.4 Powietrze atmosferyczne	59
4.5 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne.....	62
4.6 Przyroda	64
4.7 Krajobraz.....	66
4.8 Obszary oddziaływania na środowisko	66
4.8.1 Działalność gospodarcza	66
4.8.2 Społeczeństwo	67
4.8.3 Turystyka i rekreacja	69
4.8.4 Transport i infrastruktura	70

5. CELE I ZADANIA PROGRAMU	80
5.1 Dotychczasowa realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska.....	80
5.2 Formułowanie strategii i planu działań	80
5.2.1 Określenie celów ochrony środowiska	80
5.2.2 Zakres działań.....	85
6. HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ	85
6.1 Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych	86
6.2 Poprawa jakości środowiska.....	90
6.3 Edukacja ekologiczna.....	99
7. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU.....	102
7.1 Wybrane narzędzia i instrumenty realizacji Programu	102
7.2 Integracja Programu Ochrony Środowiska z innymi dokumentami strategicznymi dla powiatu	103
7.3 Udział społeczeństwa	104
8. OCENA REALIZACJI PROGRAMU	105
8.1 Kontrola realizacji Programu	105
8.2 Wskaźniki oceny realizacji Programu	106
9. NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU.....	110
9.1 Finansowanie działań	110
9.2 Nakłady finansowe	110
10. ZAŁĄCZNIKI	112
SPIS TABEL	113
SPIS RYSUNKÓW	114
WYKAZ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	115

Program ochrony środowiska Powiatu Węgorzewskiego do 2030

Aktualizacja

WYKAZ SKRÓTÓW

BZT5	biochemiczne zapotrzebowanie na tlen w ciągu 5 dób
ChZT	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
EWG	Europejska Wspólnota Gospodarcza
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IMiGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWPD	jednolita część wód podziemnych
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LP	Lasy Państwowe
OChK	obszar chronionego krajobrazu
PIG PIB	Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy
PIOŚ	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PKB	produkt krajowy brutto
PM10	pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RLM	równoważna liczba mieszkańców
UE	Unia Europejska
UPUL	uproszczony plan urządzania lasu
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
WODR	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ZPP	Zielone Płuca Polski

1. WSTĘP

Ochrona środowiska to obowiązek władz publicznych, które poprzez swą politykę, powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Zachowanie równowagi, godzącej rozwój gospodarczy i potrzeby w zakresie korzystania z zasobów środowiska z koniecznością zachowania cennych i unikatowych zasobów przyrodniczych jest niezwykle trudnym zadaniem. Wymaga to spójnego i łącznego zarządzania, zarówno dostępem do zasobów środowiska oraz likwidacją i zapobieganiem powstawaniu negatywnych dla środowiska skutków działalności gospodarczej (ochrona środowiska), jak i racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych (gospodarka wodna, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo, ochrona i wykorzystanie zasobów surowcowych i glebowych, planowanie przestrzenne).

Program ochrony środowiska to dokument, który na poziomie samorządu lokalnego ma pomóc w realizacji celów zrównoważonego rozwoju. To również narzędzie realizacji polityki ochrony środowiska państwa

1.1. Podstawa prawna

Obowiązek opracowania Programu Ochrony Środowiska wynika z art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647 z późn.zm.).

Zgodnie z art. 17 i 18 ww. ustawy projekt Programu opracował Zarząd Powiatu.

Następnie docelowo planowane jest przyjęcie go przez Radę Powiatu.

Projekt Programu zostanie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

1.2. Metoda opracowania

Przy tworzeniu Programu wykorzystano różne metody i techniki aktywnego i otwartego planowania.

Jednym z najważniejszych sposobów, zastosowanych przy realizacji Programu, było podejście sektorowe, polegające na analizie problemów i sformułowaniu celów na podstawie poszczególnych sektorów ochrony środowiska.

Zgodnie z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” do prac nad Programem przyjęto do analizy następujący schemat: obszar interwencji → cel → kierunek interwencji → zadanie.

Cele powinny być skonkretyzowane (specific, określone możliwie konkretnie), mierzalne (measurable, z przypisanymi wskaźnikami), akceptowalne (achievable, akceptowane przez osoby

pracujące na rzecz ich osiągnięcia), realne (realistic, możliwe do osiągnięcia), terminowe (time-bound, z przypisanymi terminami).

Ponadto przy tworzeniu Programu wykorzystano model: siły sprawcze → presja → stan → wpływ → reakcja (D-P-S-I-R), który został opracowany przez OECD i rozwinięty przez Europejską Agencję Środowiska. Polega on na opisanu następujących elementów:

- siły sprawcze (D, driving forces) np. warunki społeczno-gospodarcze, demograficzne, meteorologiczne, hydrologiczne, napływy transgraniczne,
- presje (P, pressures) wywierane przez powyższe warunki, np. emisje zanieczyszczeń,
- stan (S, state) czyli zastana jakość środowiska,
- wpływ (I, impact) stanu środowiska np. na zdrowie, życie społeczne, gospodarcze,
- reakcja/odpowiedź (R, response) poprzez tworzone polityki, programy, plany.

W tym modelu opis stanu środowiska został uzupełniony analizą, jakie są przyczyny takiego stanu oraz jak środowisko wpływa na życie gospodarcze i społeczne.

Przy tworzeniu Programu zastosowano również podejście regionalne, koncentrując się na najważniejszych problemach powiatu.

W trakcie prac zostały zaangażowane różne strony zainteresowane zrównoważonym rozwojem powiatu.

Do pracy nad Programem wykorzystano dane przekazane przez Starostwo, dostępne opracowania naukowe, wyniki badań i ekspertyz, ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przyjęte przez Powiat oraz organy województwa strategie i programy sektorowe, a także obowiązujące akty prawne. Rokiem bazowym do oceny aktualnej sytuacji przyjęto stan na dzień 31.12.2023 r lub 2024. ¹.

Opracowując Program dla tego okresu, przyjęto zasadę komplementarności z wcześniej opracowanymi dokumentami, w tym z poprzednim Programem i sprawozdaniem z jego realizacji, opracowanym przez Zarząd Powiatu oraz aktualizacji danych w celu przedstawienia pełnego stanu działań na rzecz środowiska. Zapewni to pełne i zróżnicowane przedstawienie m.in. lokalnemu społeczeństwu informacji o środowisku powiatu węgorzewskiego.

W celu zapewnienia spójności Programu z kierunkami rozwoju kraju oraz założeniami krajowej polityki środowiska, uwzględniono cele i zadania wynikające z innych dokumentów strategicznych, w szczególności z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności”, średniookresową „Strategią Rozwoju Kraju 2020” oraz z innymi strategiami o charakterze horyzontalnym, a także sektorowym, takimi jak m.in.:

- Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.),
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych,
- Krajowy plan gospodarki odpadami,
- Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań,
- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Program wodno-środowiskowy kraju,

¹ W przypadku braku danych dla wskazanego punktu odniesienia, przyjęto ostatnie aktualne dane.

-
- Krajowy program zwiększania lesistości,
 - Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020.

Robocza wersja dokumentu zostanie poddana procesowi konsultacji społecznych. Informacje o pracach nad Programem i możliwościach składania uwag i wniosków do projektu zamieszczone zostaną na stronie internetowej urzędu oraz tablicach ogłoszeń. Projekt zostanie udostępniany również wszystkim zainteresowanym w formie drukowanej i elektronicznej w Starostwie Powiatowym w Węgorzewie.

1.3. Cele opracowania Programu

Opracowanie Programu Ochrony Środowiska służy realizacji polityki ochrony środowiska państwa, regionu oraz oczekiwaniom i potrzebom społeczeństwa powiatu.

Kompleksowe ujęcie problematyki środowiska umożliwi wykorzystanie Programu do następujących celów:

- rozwiązywania ważnych problemów i eliminowania zagrożeń środowiska w powiecie poprzez podejmowanie wspólnych działań;
- podejmowania decyzji w zakresie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska i finansowania inwestycji ekologicznych;
- kreowania regionalnej polityki ochrony i racjonalnego wykorzystania walorów przyrodniczo-krajobrazowych;
- koordynowania i intensyfikowania działań na rzecz ochrony środowiska, realizowanych przez jednostki samorządu, administrację publiczną, jak również jednostki gospodarcze, instytucje oraz organizacje społeczne.

1.4. Okres obowiązywania Programu

Okres obowiązywania Programu to 6 lat, tzn. lata 2025-2030.

Poprzedni Program Ochrony Środowiska dla powiatu Węgorzewskiego obowiązywał 4 lata, tzn. lata 2017-2020. Uwzględniał on także działania przewidziane do realizacji w perspektywie kolejnych 4 lat, tj. do 2024 r.

2. STRESZCZENIE PROGRAMU

Zgodnie z art. 17 i 18 ustawy Prawo ochrony środowiska, Program sporządza organ wykonawczy powiatu (Zarząd Powiatu), a następnie uchwała go Rada Powiatu.

Przy tworzeniu Programu wykorzystano różne metody i techniki aktywnego i otwartego planowania.

Podczas prac przeprowadzone zostaną konsultacje wśród społeczeństwa powiatu.

Program zawiera ogólną charakterystykę powiatu. Opisuje zarówno elementy przyrody nieożywionej, jak i ożywionej. Uwagę zwrócono również na prawne formy ochrony przyrody, występujące na terenie powiatu.

Ważnym elementem Programu jest diagnoza stanu i zagrożeń środowiska naturalnego powiatu węgorzewskiego. Dotyka ona wszystkich, istotnych aspektów wzajemnych oddziaływań człowieka i środowiska, w którym żyje.

Wskazane są również ograniczenia i szanse rozwoju powiatu, wynikające ze stanu środowiska.

Program ocenia dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska oraz formułuje strategię, cele, a także przedstawia plan działań w okresie programowania.

Szczegółowy harmonogram realizacji ujęty jest w trzech płaszczyznach działań:

- 1) Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych
- 2) Poprawa jakości środowiska
- 3) Edukacja ekologiczna

Program wskazuje również sposób kontroli oraz wskaźniki oceny jego realizacji.

Zostały wskazane również konieczne nakłady na realizację zadań oraz potencjalne źródła finansowania.

Podczas prac nad Programem, przeprowadzona analiza stanu i zagrożeń środowiska oraz ocena społeczna najważniejszych potrzeb, pozwoliły ustalić najważniejsze wnioski z opracowania Programu:

1) Powiat posiada wiele cennych, naturalnych siedlisk chronionych gatunków roślin i zwierząt, tym samym obowiązkiem wszystkich uczestniczących w kształtowaniu życia powiatu, jest przede wszystkim zapobiegać negatywnym przekształceniom środowiska naturalnego powiatu. Działania te powinny być realizowane m.in. poprzez:

- tworzenie prawa lokalnego, uwzględniającego konieczność zachowania i ochrony środowiska naturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wodno-błotnych i korytarzy ekologicznych,
- stosowanie instrumentów prawno-ekonomicznych (opłaty, kary, skuteczniejsze kontrole) oraz ich egzekwowanie,
- zachowanie wysokich walorów krajobrazowych i niedopuszczanie do trwałych zmian rzeźby terenu,
- racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych m.in. poprzez uruchomienie programów oszczędzania wody, energii, w tym również do celów przemysłowych.

2) Warunki naturalne, stan środowiska, duża ilość naturalnych zbiorników wodnych, tworzących dzięki licznym rzekom i kanałom połączone systemy wodne, wymusza dalsze zintensyfikowanie prac na rzecz ograniczenia oddziaływania człowieka na środowisko naturalne.

Jako priorytetowe przyjęto:

- wprowadzenie zasad gospodarki odpadami, zgodnie z przyjętymi założeniami w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami, w szczególności gospodarowania odpadami w obiegu zamkniętym,
- wprowadzanie infrastruktury chroniącej środowisko na obszarach atrakcyjnych turystycznie,
- kompleksową ochronę zbiorników i cieków wodnych na terenie powiatu, zgodnie z planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoty, aby osiągnąć założone cele środowiskowe dla jednolitych części wód i obszarów chronionych,
- wprowadzanie technologii spalania opartych na odnawialnych źródłach energii i paliwach niskoemisyjnych,
- zwiększanie wskaźnika lesistości powiatu.

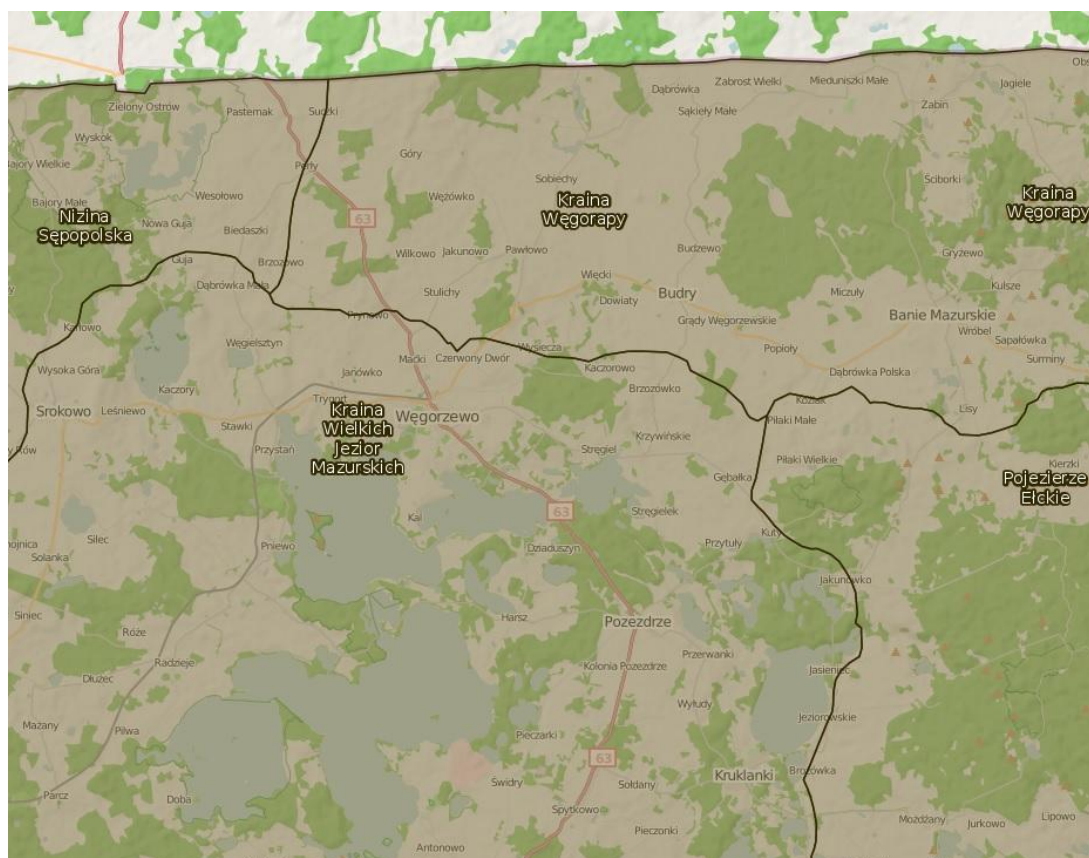
3) Szczególne istotne jest prowadzenie systematycznej edukacji ekologicznej wśród mieszkańców powiatu, dążąc do świadomego kształtowania postaw i zachowań, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU

3.1. Struktura powiatu i jego zróżnicowanie przestrzenne

Obszar powiatu węgorzewskiego zajmuje powierzchnię 693,22 km². Teren położony jest w północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, obejmując zasadniczo trzy jednostki fizycznogeograficzne: Kraina Węgorapy, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich i Pojezierze Łęckie. Północno-zachodnie, niewielkie fragmenty powiatu (obszar gminy Węgorzewo) znajdują się w granicach Niziny Sępopolskiej.

Rysunek 1. Powiat węgorzewski na tle regionów fizyczno-geograficznych wg Kondrackiego

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> , dostęp 09.2025

Powiat graniczy od strony wschodniej z powiatem gołdapskim, od południowej – z powiatem giżyckim, a od strony zachodniej – z powiatem kętrzyńskim. Północna granica powiatu stanowi granicę Polski z Federacją Rosyjską (Obwód Kaliningradzki). W skład powiatu wchodzi gminy: Węgorzewo, Budry i Pozezdrze.

Tabela 1. Zakres terytorialny powiatu węgorzewskiego – podział na gminy (31.12.2024)

L.p.	Gmina	Powierzchnia [km ²]
1.	Miasto i Gmina Węgorzewo	341,11
2.	Gmina Budry	175
3.	Gmina Pozezdrze	177
	RAZEM - powiat	693,22

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Zróźnicowanie przestrzenne powiatu przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2. Zróźnicowanie przestrzenne powiatu węgorzewskiego

	POWIERZCHNIA [HA]	UDZIAŁ [%]
Ogólna powierzchnia ewidencyjna	69 322	100,00
Użytki rolne	39 783	57,39
w tym:		
grunty orne	22 942	33,09
łąki trwałe	5 582	8,05
pastwiska trwałe	9 920	14,31
sady	91	0,13
Użytki leśne i grunty zadrzewione	15 009	21,65
Grunty zurbanizowane i zabudowane	2 222	3,21
Nieużytki	2 620	3,78
Wody (stojące i płynące)	9 338	13,47
Tereny różne	350	0,50
w tym:		
użytki ekologiczne	187	0,27
pozostałe	163	0,24

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

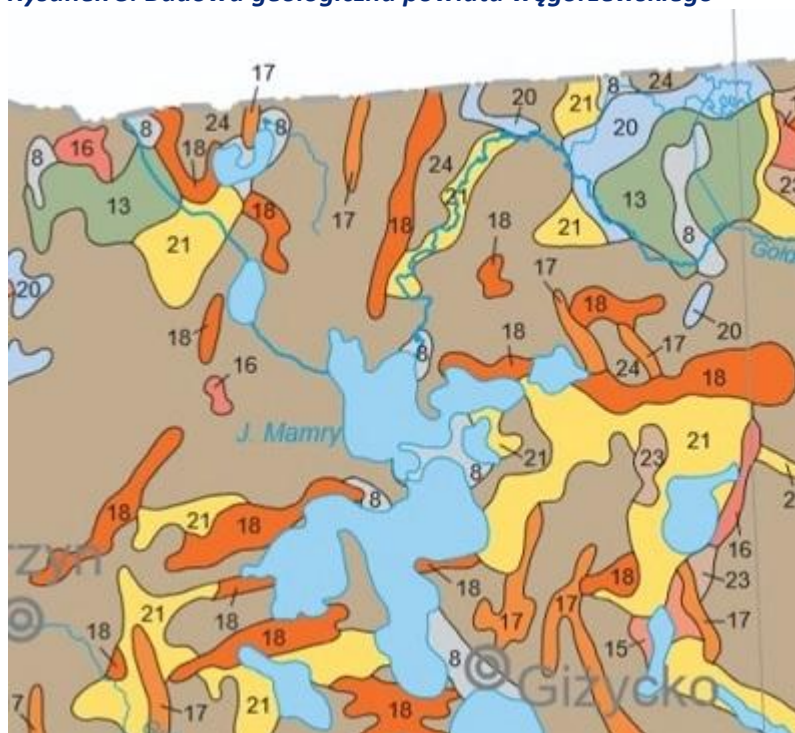
3.2. Charakterystyka środowiska naturalnego powiatu

3.2.1. Elementy przyrody nieożywionej

3.2.1.1 Budowa geologiczna i zasoby geologiczne

Obszar powiatu leży w zasięgu prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Na jego terenie występują utwory czwartorzędowe, które pokrywają ciągłą warstwą podłoża starsze. Na powierzchni występują utwory polodowcowe, eoliczne i rzeczne, głównie piaski i gliny. Na terenie powiatu dominuje krajobraz młodoglacjalny, powstały podczas ostatniego zlodowacenia – „vistulianu”. Wyróżnić tu można krajobraz pojezierny, pagórkowate wysoczyzny morenowe z równinami sandrowymi, rozcięte przez rynny polodowcowe z jeziorami oraz doliny rzeczne z systemem teras, z madami i glebami bagiennymi. W krajobrazie miejscowo wyróżniają się równiny akumulacji biogenicznej, na których występują obszary podmokłe i bagienne. Morfologiczne granice między wysoczyzną a dolinami są bardzo wyraźne i posiadają charakter silnie urzeźbionych stromych stopni terenowych o wysokości względnej do 60 m.

Rysunek 3. Budowa geologiczna powiatu węgorzewskiego

Granice powiatu węgorzewskiego

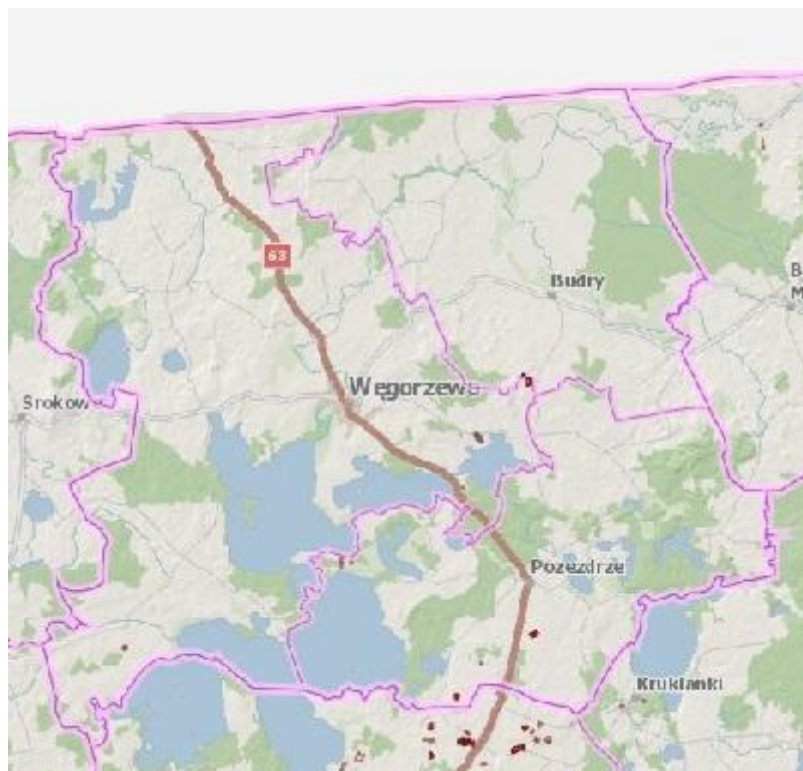
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Centralna Baza Danych Geologicznych PIG-PIB, Mapa geologiczna Polski 1:500 000, Rok wykonania 2022, PIG-PIB, dostęp 16.05.2025

Złoża kopalin, stwierdzone w Bilansie Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na dzień 31.12.2023 r., to:

- Jakunówko II – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 19 tys. ton, zasoby przemysłowe 19 tys. ton – złożo rozpoznane,

- Kolonia-Pozezdrze – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 35 tys. ton – złoża zaniechane,
- Kolonia Pozezdrze II – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 37 tys. ton, wydobyte 30 tys. ton – złoża eksploatowane,
- Kolonia Pozezdrze III – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 200 tys. ton – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,
- Ogonki II – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 15 tys. ton – złoża zaniechane,
- Pieczarki – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 18 tys. ton – złoża rozpoznane,
- Pieczarki II – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 16 tys. ton – złoża zaniechane,
- Pieczarki III – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 118 tys. ton, wydobyte 2 tys. ton – złoża eksploatowane,
- Radzieje – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 14 tys. ton, wydobyte 6 tys. ton – złoża eksploatowane,
- Radzieje 1 – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 12 tys. ton – złoża zaniechane,
- Stręgiel – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 156 tys. ton, zasoby przemysłowe 156 tys. ton – złoża zagospodarowane, okresowo eksploatowane,
- Stręgiel I – kruszywo (piaski i żwiry) – zasoby geologiczne bilansowe 1 098 tys. ton, zasoby przemysłowe 1098 tys. ton – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Harszyn – surowce ilaste ceramiki budowlanej – zasoby geologiczne bilansowe 344 tys. m³ – złoża zaniechane.

Rysunek 4. Złoża, tereny i obszary górnicze powiatu węgorzewskiego

Źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PIB-PIB, dostęp 16.05.2025

3.2.1.2 Rzeźba terenu

Krajobraz powiatu węgorzewskiego ukształtowany został przez cztery zlodowacenia czwartorzędowe na przestrzeni milionów lat, a głównie przez ostatnie – bałtyckie. Obszar charakteryzuje zatem bogate ukształtowanie powierzchni. Na powierzchni występują utwory polodowcowe, eoliczne i rzeczne, głównie piaski i gliny. Można wyróżnić krajobraz pojezierny, pagórkowate wysoczyzny morenowe z równinami sandrowymi, rozcięte przez rynny polodowcowe z jeziorami oraz doliny rzeczne z madami i glebami bagiennymi. Miejscowo wyróżniają się równiny akumulacji biogenicznej, na których występują obszary podmokłe i bagienne.

Północna część powiatu, będąca częścią Krainy Węgorapy, ma charakter kotliny o płaskim dnie, okolonej wzgórzami morenowymi. Ta część charakteryzuje się prawie zupełnym brakiem jezior, a obszar jest odwadniany poprzez Węgorapę i Gołdapę. Tę część podzielono na trzy mikroregiony o odmiennym krajobrazie: Wyniesienie Pawłowskie, Niecka Skalska i Pagórki Rogalskie.

Południowa część, należąca do Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, to obszar ukształtowany przede wszystkim przez zlodowacenie bałtyckie z dużym udziałem jezior. Powstały one podczas cofania się lądolodu, jako efekt wytapiania wielkich brył lodu, które pozostawały w zagłębieniach między wyniesieniami.

Południowo-wschodnia część powiatu, stanowiąca również krajobraz młodoglacjalny, należy do Pojezierza Łęckiego. Natomiast niewielki fragment powiatu – koło jeziora Oświn – stanowi fragment rozległej niecki z głęboko wcięętą doliną Łyny, która tworzy Nizinę Sępopolską.

3.2.1.3 Gleby

Gleby powiatu zostały ukształtowane przez zlodowacenia. W wyniku oddziaływania wielu czynników glebotwórczych, na terenie powiatu spotyka się najczęściej gleby piaszczyste, choć spore fragmenty terenu powiatu zajmują również gleby pochodzenia organicznego, w większości torfowe a także murszowe, mułowo-glejowe bielcowe i brunatne. Występują głównie gleby pseudobielcowe (płowe) i brunatne, które powstały z piasków, żwirów i glin zwałowych. Analiza jakości i przydatności rolniczej gleb wskazuje, że przeciętna wartość wskaźnika bonitacji w gminie Pozezdrze była nieznacznie niższa niż średnio w województwie warmińsko-mazurskim i kraju, natomiast w gminach Węgorzewo i Budry wartość tego wskaźnika była wyższa. Z analizy wynika, że gleby najlepszej jakości występują w gminie Węgorzewo (59,3 pkt) oraz Budry (54,1 pkt). Dominują tu gleby ciężkie (głównie brunatne i czarne ziemie), wytworzone ze skał macierzystych zasobnych w węglan wapnia, charakteryzujące się stosunkowo dużą urodzajnością oraz odpornością na zmiany i występujące zagrożenia. Gmina Pozezdrze (48,3 pkt) posiada głównie gleby zaliczane do kategorii średnich. Na terenie powiatu przeważają gleby klas bonitacyjnych IIIa, IIIb, IVa. Są one trudne do uprawy ze względu na ukształtowanie powierzchni.

3.2.1.4 Sieć hydrograficzna

- wody powierzchniowe

Województwo warmińsko-mazurskie położone jest w obrębie czterech regionów wodnych: dorzecza Wisły, Pregoty, Banówki i Świeżej. Cały teren powiatu węgorzewskiego znajduje się na obszarze dorzecza Pregoty: region wodny Łyny i Węgorapy. Łyna i jej dopływy stanowi jedną z największych rzek województwa warmińsko-mazurskiego – liczy 264 km długości, a powierzchnia zlewni 5 990 km².²

Głównym ciekim płynącym przez teren powiatu węgorzewskiego jest rzeka Węgorapa. Jest to lewy, źródłowy ciek Pregoty. Długość rzeki wynosi 139,9 km, w tym 43,9 km w granicach Polski. Powierzchnia zlewni w granicach naszego kraju wynosi 975,6 km². Za początkowy odcinek rzeki przyjmuje się jej wypływ z jeziora Mamry. Węgorapa płynie w kierunku północnym, stopniowo skręcając na wschód. Ze względu na mały spadek dna rzeka silnie meandruje.

Największymi dopływami rzeki są: Gołdapa, Kanał Brożajcki, Wicianka oraz Sapina.

Wśród innych cieków na uwagę zasługują:

- rzeka Gołdapa to rzeka III rzędu, prawobrzeżny dopływ Węgorapy o długości 89 km i powierzchni zlewni 678,4 km². Źródła rzeki znajdują się na północ od Olecka w okolicy wsi Szarejki na wysokości 204 m n.p.m. W górnym biegu, tj. do jeziora Gołdap nosi nazwę Jarka, a z jeziora Gołdap wypływa jako Gołdapa. Do Węgorapy uchodzi w jej 114,5 km na wysokości 97 m n.p.m. Zasadnicza część wód Gołdapy płynie Kanałem Brożajckim, łączącym się z Węgorapą najkrótszą drogą z południa na północ, a pozostała (głównie w okresie wezbrań wiosennych) płynie naturalnym korytem rzeki.
- rzeka Sapina to prawobrzeżny dopływ kompleksu Mamr, rzeka III rzędu o długości całkowitej 42,1 km. Zlewnia zajmuje obszar 278,8 km². Źródła Sapiny znajdują się w zachodniej części Puszczy Boreckiej. Jest to rzeka typowo pojezierna – przepływa ona przez ciąg jezior: Żywy, Sołtmaty, Żywki, Kruklin, Patelnia, Gołdapiwo, Pozezdrze, Stręgiel. Końcowy odcinek rzeki uchodzi do jeziora Święcajty. Główne dopływy Sapiny – dopływ z jeziora Łękuk Wielki oraz dopływ do jeziora Czarna Kuta, Brząś, Wilkus.

Istniejącą sieć hydrograficzną uzupełniają niewielkie bezimienne cieki (strumyki), bardzo często prowadzące wody okresowo oraz sztuczne kanały i rowy.

Istotnym elementem krajobrazu powiatu węgorzewskiego są jeziora. Różnią się one między sobą kształtem, konfiguracją brzegów, budową dna, głębokością czy wielkością.

Krainę Wielkich Jezior Mazurskich (jedną z trzech zasadniczych jednostek fizycznogeograficznych powiatu węgorzewskiego – obok Krainy Węgorapy i Pojezierza Ełckiego) tworzą połączone hydrologicznie jeziora, w tym największe jeziora Polski: Śniardwy, kompleks Mamr i Niegocina. Obszar ten składający się z około 200 jezior charakteryzuje się dużą jeziornością – na poziomie około 24%. Bardzo charakterystyczne są tu długie rynny jeziorne.

Takie uwarunkowania stwarzają idealne warunki do rozwoju turystyki wodnej. Najpopularniejszym i najpiękniejszym szlakiem żeglugowym północno-wschodniej części Polski jest Szlak Wielkich Jezior

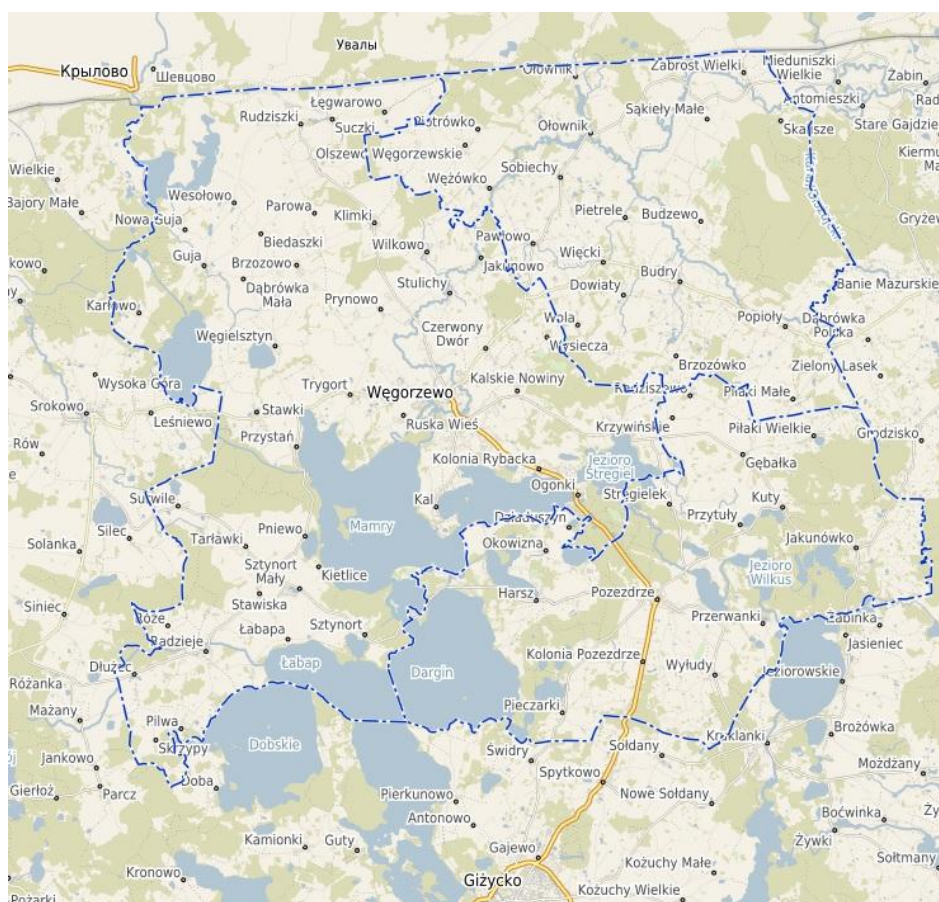
² źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2019

Mazurskich, zaczynający się na jeziorze Brzozolasek w pobliżu miasta Pisz, a kończący się na kanale w Węgorzewie.

Największym jeziorem powiatu węgorszewskiego i jednym z największych jezior w Polsce jest jezioro Mamry. Jest to jezioro polodowcowe morenowe, złożone z 6 połączonych ze sobą jezior: Mamry Północne (lub właściwe), Kirsajty, Kisajno, Dargin, Świąćajty, Dobskie, które w przeszłości tworzyły odrębne zbiorniki. Łączna powierzchnia kompleksu Mamry wynosi 9851,0-10282,4 ha.

Inne większe akweny to: Rydzówka, Stręgiel, Oświn, Harsz, Krzywa Kuta. Istotną rolę w sieci hydrograficznej odgrywają liczne mniejsze jeziora. Poniżej zobrazowano główne zbiorniki i ciekі wodne na terenie powiatu, zaś zestawienie największych jezior na terenie powiatu, przedstawia poniższa tabela.

Rysunek 5. Główne zbiorniki i ciekі wodne powiatu węgorszewskiego

Źródło: <https://wegorszewski.e-mapa.net/>, dostęp 25.09.2025

Tabela 3. Największe jeziora w obrębie administracyjnym powiatu węgorszewskiego

L.P.	Nazwa Jeziora	Powierzchnia jeziora [ha]
1	Dargin – kompleks jeziora Mamry	3030
2	Mamry Północne - kompleks jeziora Mamry	2504
3	Świąćajty - kompleks jeziora Mamry	869
4	Rydzówka	490
5	Stręgiel	404
6	Oświn	360

7	Harsz	216
8	Krzywa Kuta	133

Źródło: Starostwo Powiatowe w Węgorzewie

Jeziora występujące na terenie Gminy Węgorzewo obejmują ³:

- Jezioro Białe k. Stręgielka (o powierzchni 11.30 ha)
- Jezioro Chochlik (2.60 ha)
- Jezioro Jagoczany (Kotowe) (1.30ha)
- Jezioro Kirsajty (Powierzchnia jeziora wynosi 207,0 ha, powierzchnia wysp – 4,0 ha)
- Jezioro Mamry Północne (Mamry Właściwe) (powierzchnia jeziora wynosi 2504,0 ha, powierzchnia wysp – 55,0 ha)
- Jezioro Osiek (Kacze) (3.00 ha)
- Jezioro Oświn – Ptasi rezerwat "Jezioro Siedmiu Wysp" - obejmujący jezioro z bagnistym otoczeniem (Powierzchnia jeziora wynosi 360,3 ha, powierzchnia wysp – 10,1 ha)
- Jezioro Pniewskie (46,2 ha)
- Jezioro Rominty (15.00 ha)
- Jezioro Rydzówka (Powierzchnia jeziora – 490,3 ha, powierzchnia wysp – 10,3 ha)
- Jezioro Stręgiel (Powierzchnia jeziora – 404,9 ha, powierzchnia wysp – 4,4 ha)
- Jezioro Surwile (Staw Surwile) (15.00 ha)
- Jezioro Sztynorckie (Kamionkowskie) (47,3 ha)
- Jezioro Świątajty (Święte) (Powierzchnia jeziora – 869,4 ha, powierzchnia wysp – 4,8 ha)
- Jezioro Upinek (Łupinek, Uping) (10,5 ha)
- Jezioro Węgielsztyńskie (86,5 ha)
- Jezioro Łabap (niewielkie "przelotowe" jezioro pomiędzy jeziorami Dargin i Dobskim, Maksymalna głębokość: 13,4 m).

Na terenie gminy Budry nie występują jeziora.

Zdecydowana większość jezior powiatu węgorzewskiego to zbiorniki eutroficzne. Pod względem typu rybackiego większość można zaliczyć do linowo-szczupakowych, mniej jest jezior sielawowych, sandaczowych i leszczowych. Znacząca część jezior jest wykorzystywana na cele rekreacyjne.

Na terenie powiatu wody powierzchniowe podzielone zostały na **29 Jednolitych Części Wód (9 rzecznych i 20 jeziornych)⁴:**

- rzeczne:

1. RW700011582499 – Gołdapa od Starej Gołdapy do ujścia
2. RW700009582329 – Stara Gołdapa
3. RW7000105849881 – Ilma do granicy państwa
4. RW700009582349 – Kanał Mincki
5. RW700018582199 – Węgorapa do jez. Mamry
6. RW7000115823111 – Węgorapa od jez. Mamry do granicy państwa

³ Na podstawie: MASTERPLAN DLA REGIONU WIELKICH JEZIOR MAZURSKICH - Aktualizacja 2021–2027 w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, Giżycko 2020 r.

⁴ <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>, dostęp 09.2025

-
7. RW7000165849851 – Oświnka do granicy państwa
 8. RW700016584965 – Omęt do granicy państwa wraz z Dopływem z jez. Arklickiego do granicy państwa
 9. RW7000095824949 – Bachutka

- jeziorne:

10. LW30534 – Dobskie
11. LW30530 – Kisajno
12. LW30538 – Dargin
13. LW30539 – Skarż Wielki
14. LW30540 – Dgał Wielki
15. LW30552 – Gołdapiwo
16. LW30555 – Żabinki
17. LW30556 – Wilkus
18. LW30557 – Krzywa Kuta
19. LW30560 – Pozezdrze
20. LW30569 – Lemięt
21. LW30570 – Harsz
22. LW30527 – Rydzówka
23. LW30528 – Węgielsztyńskie
24. LW30529 – Oświn
25. LW30537 – Sztynorckie
26. LW30543 – Kirsajty
27. LW30544 – Mamry
28. LW30545 – Świącajty
29. LW30562 – Stręgiel

Sieć hydrograficzną powiatu uzupełniają kanały oraz budowle hydrotechniczne, stanowiąc wraz z rzekami i jeziorami śródlądowe drogi wodne.

Doliny rzek Węgorapy i Gołdapy zagospodarowane jako użytki zielone wyposażone są w gęstą sieć urządzeń melioracyjnych. Występują tu doprowadzalniki prowadzące wodę z ujęć przy jazach na kwatery nawadniane oraz rowy nawadniające. Doprowadzalnik kanał Dopływowy zasilający znaczny kompleks użytków zielonych wodą z ujęcia na kanale Brożajckim łączy się następnie z Kanałem Minockim i wpada do Węgorapy przy jazie „Dąbrówka Nowa”. Na ciekach węzła wodnego Węgorapa-Gołdapa-Kanał Brożajcki można prowadzić racjonalną gospodarkę wodną, gdyż wyposażony jest on w niezbędną zabudowę hydrotechniczną, a sytuacja hydrologiczna jest uporządkowana.

W obrębie węzła wodnego zlokalizowane są budowle piętrzące:

- Jazy główne: Miczuły i Mieduniszki
- Jazy do nawodnień: WĘGORAPA – Dąbrówka Nowa, Jurgucie, GOŁDAPA - Budzewo, Zawady Małe, Budry, Popioły, KANAŁ BROŻAJCKI – Bąkowo, Polski.

Na terenie gminy Budry, w Ołowniku, na rzece Węgorapie istnieje jedna Mała Elektrownia Wodna wraz z jazem.

Zwiększenie retencji wodnej uzyskuje się między innymi poprzez wykonywanie budowli piętrzących w ramach energetyki wodnej (Tabela 4 poniżej). Na terenie powiatu węgorzewskiego występuje jeden obiekt małej energetyki wodnej wykorzystujący piętrzenie wody w wysokości 5,0 m do produkcji 400 kW energii

elektrycznej. Dodatkowo projektuje się budowę jeszcze jednej elektrowni. Pozwoli to na uzyskanie dodatkowo 75 tys. m³ zmagazynowanej wody.

Tabela 4. Zestawienie obiektów małej energetyki wodnej w powiecie węgorzewskim

Gmina	Nazwa	Zlewnia	Wys. piętrzenia	Pojemność	Moc	Powierzchnia
			m	tys. m ³	kW	ha
Elektrownie istniejące						
Budry	Ołownik - MEW	Węgorapa	5,00	31,0	2x200	12,0
Elektrownie projektowane						
Budry	Ołownik	Węgorapa	2,00	75,0	b.d.	30,0

Źródło: na podstawie Program małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2030; za WIELOLETNI PLAN DZIAŁANIA LPW POWIATU WĘGORZEWSKIEGO, Olsztyn 2022

W skład wód powierzchniowych na terenie powiatu zaliczają się także jeziora i stawy wykorzystywane do hodowli ryb. Ich łączna powierzchnia wynosi 20,16 ha, a pojemność 195,1 tys. m³.

- wody podziemne

Wydajności ujęć są bardzo zróżnicowane. W części powiatu występują utwory nieprzepuszczalne. Na obszarze powiatu wyodrębniono czwartorzędowe piętro wodonośne składające się z trzech poziomów wodonośnych. Dominujący na przeważającej części jest środkowy poziom wodonośny związany z utworami zlodowaceń środkowopolskich. Izolacja warstwy wodonośnej od powierzchni terenu jest dobra lub bardzo dobra.

Zgodnie z definicją zawartą w Ramowej Dyrektywie Wodnej (2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000r., jednolite części wód podziemnych (JCWPd) obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Główne poziomy wodonośne wód słodkich, stanowiące jedyne źródło zaopatrzenia w wodę dla celów komunalnych i przemysłowych, występują w utworach czwartorzędowych.

Wody podziemne na terenie powiatu stanowią Jednolitą Część Wód Podziemnych oznaczoną Nr 21 (PLGW700021), a północno-zachodni fragment powiatu objęty jest Jednolitą Część Wód Podziemnych oznaczoną Nr 20 (PLGW700020). Jednolite części wód podziemnych (JCWPd), na których leży powiat krótko omówiono w tabeli poniżej.

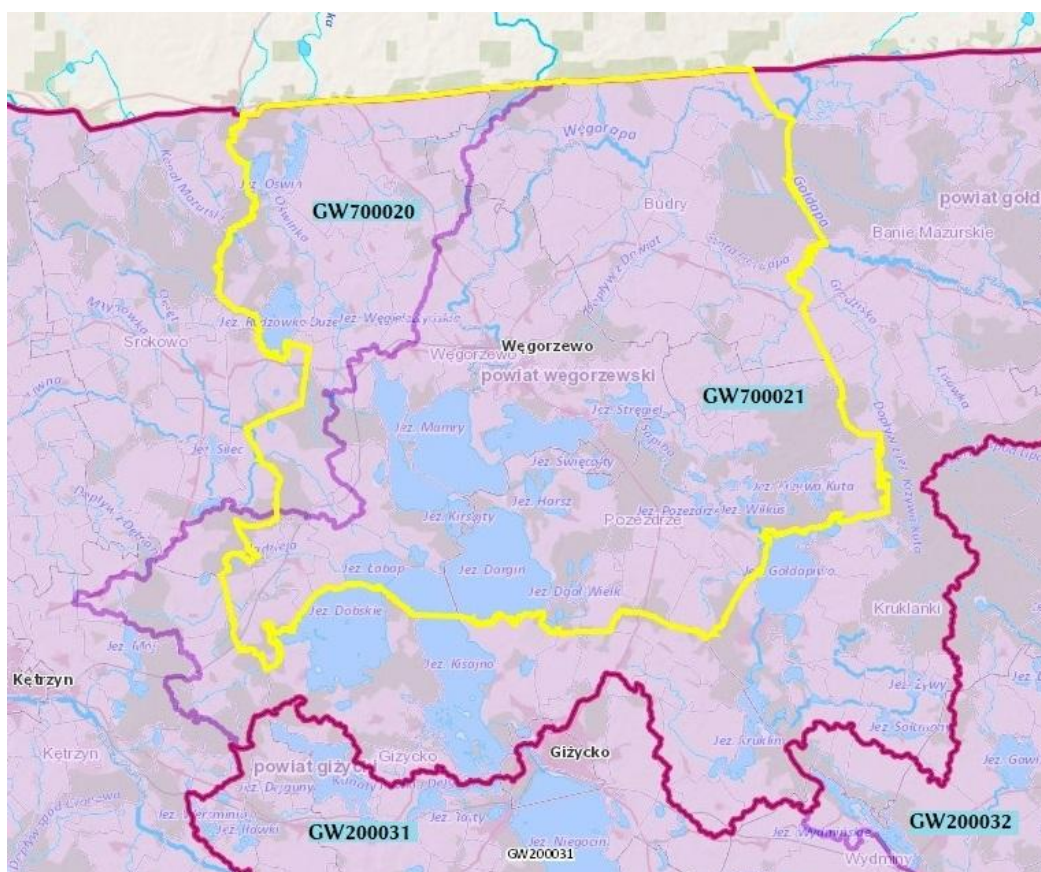
Tabela 5. Charakterystyka JCWPd na terenie powiatu węgorzewskiego

Kod JCWPd	GW700021	GW700020
Powierzchnia JCWPd [km ²]	1811.11	5701.20
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Pregoty	obszar dorzecza Pregoty

Region wodny	Łyny i Węgorapy	Łyny i Węgorapy
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	RZGW w Białymstoku	RZGW w Białymstoku
Obszar bilansowy	Biebrza, Wielkie Jeziora Mazurskie i zlewnia Pisy, Łyna, Pregoła bez Łyny, Niemen (w granicach Polski)	Zlewnia Pasłęki i Baudy, Drwęca, Narew od Biebrzy do Pułtusa z wyłączeniem WJM i zlewni Pisy (BI), Narew od Biebrzy do Pułtusa z wyłączeniem WJM i zlewni Pisy (WA), Wielkie Jeziora Mazurskie i zlewnia Pisy, Wkra, Łyna, Pregoła bez Łyny, Bezleda, Stradyk
Gminy w powiecie węgorzewskim	Budry (2819012), Pozezdrze (2819022), Węgorzewo (2819033)	Budry (2819012), Węgorzewo (2819033)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>, dostęp: 19.09.2025 r.

Rysunek 6. Lokalizacja JCWPd w zasięgu których leży powiat węgorzewski

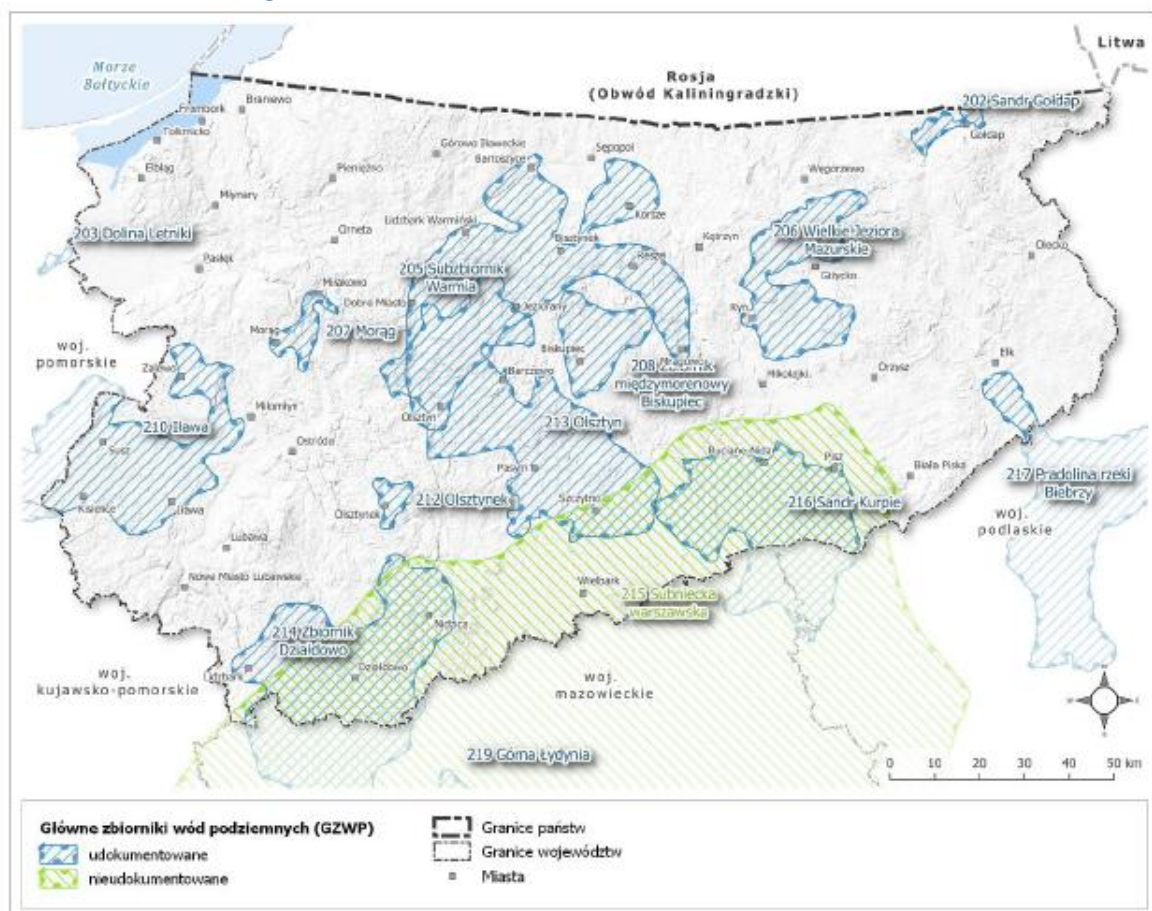

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpm=gpPGW, Plany gospodarowania wodami, dostęp: 22.09.2025 r.

Cześć południowa powiatu, głównie gmina Pozezdrze i mały fragment gminy Węgorzewo, leży w strefie głównego zbiornika wód podziemnych nr 206 Wielkie Jeziora Mazurskie.

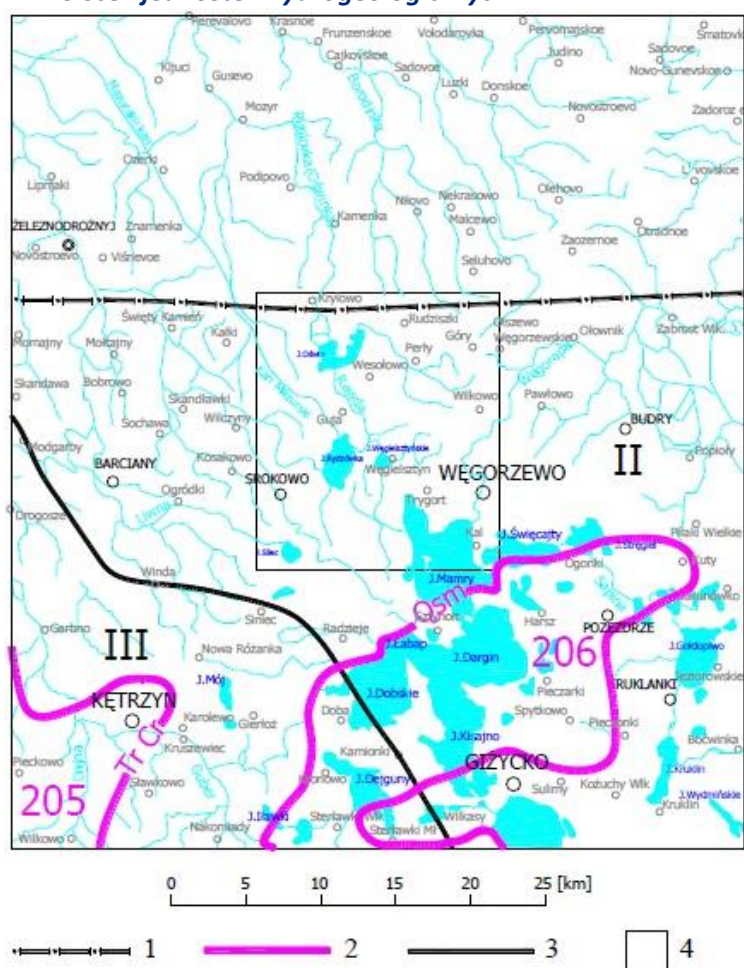
Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 13 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

Rysunek 7. Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 - na podstawie <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Rysunek 8. Arkusz Węgorzewo na tle obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce i jednostek hydrogeologicznych

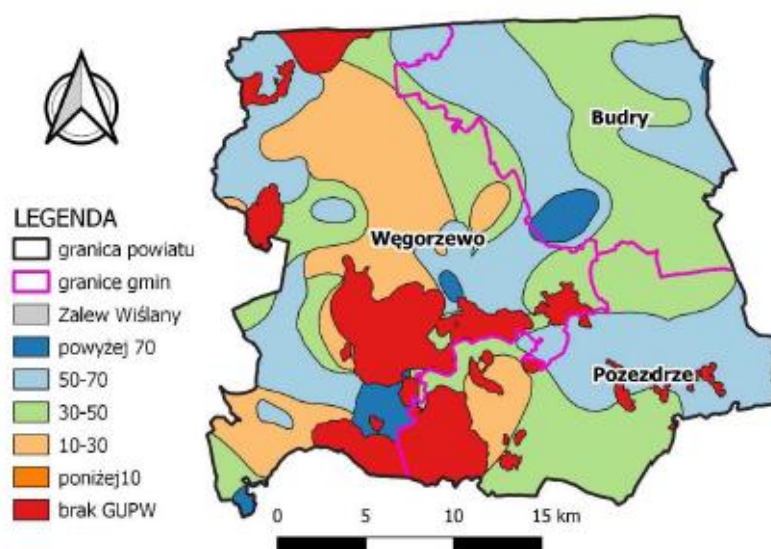

Legenda:

- 1 – granica państwa,
- 2 – granica GZWP: 205* – subzbiornik Warmia, trzeciorzędowo-kredowy (Tr, Cr); 206** – zbiornik Wielkich Jezior Mazurskich, czwartorzędowy – sandrów i międzymorenowy (Qsm) (* wg A. S. Kleczkowskiego [15], ** wg dokumentacji [8]);
- 3 – granica jednostek hydrogeologicznych: II – region mazursko-podlaski, III – region mazurski (wg B. Paczyńskiego [25]);
- 4 – obszar arkusza.

Źródło: Objasnienia do Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1: 50 000, Arkusz Węgorzewo (0067)

Rysunek 9. Wydajność potencjalna studni wiercanej głównego poziomu użytkowego w powiecie węgorzewskim [m³/h]

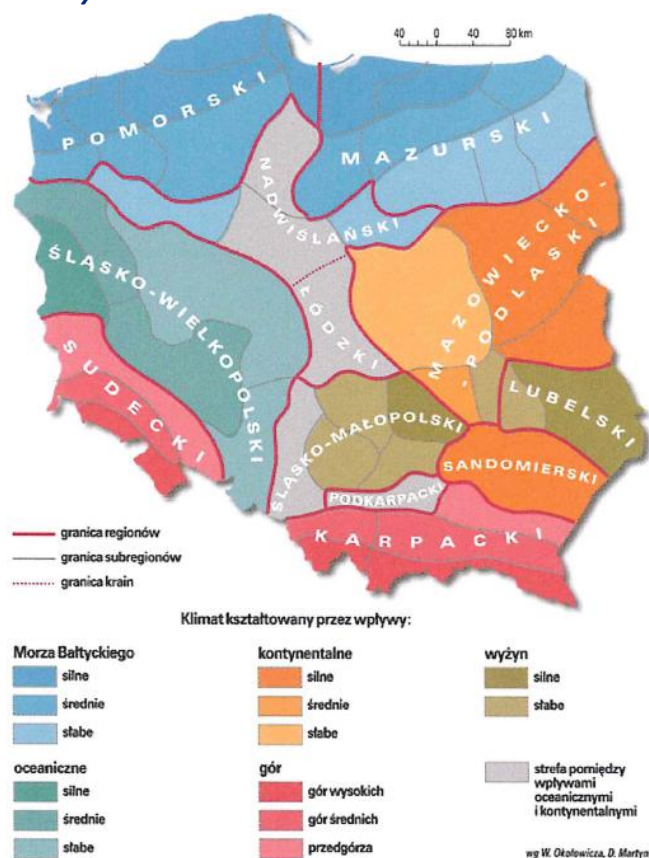
Źródło: WIELOLETNI PLAN DZIAŁANIA LPW POWIATU WĘGORZEWSKIEGO, Olsztyn 2022 - na podstawie Mapy Hydrogeologicznej Polski.

3.2.1.5 Warunki klimatyczne

Klimat zmienia się w czasie i przestrzeni nawet na niewielkim obszarze. Właściwości klimatu i jego ewentualne zmiany mają istotne znaczenie praktyczne dla działań profilaktycznych i dostosowawczych w każdym rodzaju działalności człowieka zależnej od czynników atmosferycznych (np. rolnictwo, leśnictwo, turystyka, ochrona zdrowia, itp.).

Położenie obszaru powiatu według najnowszej regionalizacji klimatycznej Polski zostało przedstawione poniżej.

Rysunek 10. Regiony klimatyczne Polski wg. W. Okołowicza i D. Martyn

Klimat województwa warmińsko-mazurskiego ma cechy klimatu przejściowego, morsko-kontynentalnego z charakterystyczną dużą zmiennością stanów pogody. Wschodnia część (obszar powiatu węgorzewskiego), należy do najchłodniejszych obszarów w kraju (poza terenami góorskimi). Cechy klimatu kontynentalnego (niska temperatura, duża amplituda temperatury, przewaga opadów letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad zimowymi) nasilają się w części wschodniej województwa. Lata są tu łagodne i krótkie, zimy zaś długie i chłodne.

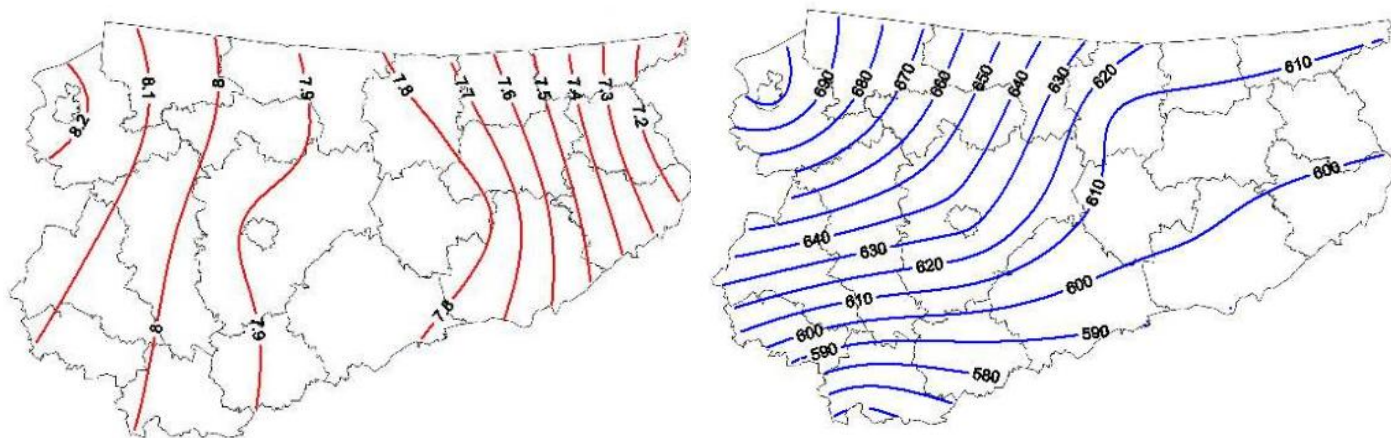
Pod względem klimatycznym obszar powiatu węgorzewskiego leży w części północnej mazurskiego regionu klimatycznego, charakteryzującego się dużą zmiennością częstości występowania poszczególnych typów pogody.

Źródło: <http://www.wiking.edu.pl> za: Program Ochrony Środowiska Powiatu Giżyckiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Obszar powiatu nie jest jednolity pod względem warunków klimatycznych. Zasadnicze różnice w klimacie lokalnym zaznaczają się między częścią północno-wschodnią i pozostałym obszarem. Obecność w powiecie dużych zbiorników wodnych wpływa bezpośrednio na sąsiadujące obszary, łagodząc minima i maksima temperatury. Klimat lokalny na tych obszarach cechuje się mniejszymi amplitudami i wyższymi średnimi temperaturami w skali roku. W przypadku gminy Budry, która nie posiada na swym obszarze jezior, amplitudy temperatur są stosunkowo duże. Gmina ta jest jednym z najchłodniejszych obszarów Niżu Polskiego.

Przestrzenny rozkład temperatury na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego wykazuje zróżnicowanie rzędu 1 °C w przypadku średniej rocznej (rysunek poniżej) i 0,7 °C w przypadku średniej temperatury okresu wegetacyjnego. Najwyższe wartości temperatury średniej rocznej, jak również temperatury okresu wegetacyjnego za lata 1981-2020 notowano w zachodniej i południo-zachodniej części województwa, a najniższe na wschodzie.

Rysunek 11. Izotermy średniej rocznej temperatury powietrza [oC] (po lewej) oraz Izohiety sumy rocznej opadów atmosferycznych [mm] (po prawej) w latach 1981-2020 w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Wieloletni Plan Działania LPW Powiatu Węgorzewskiego, Olsztyn 2022 na podstawie danych IMGW

W powiecie węgorzewskim (podobnie jak w piskim i gołdapskim) średnia roczna temperatura powietrza charakteryzowała się dużym zróżnicowaniem przestrzennym. W powiecie węgorzewskim wahała się między 7,7 °C a 7,5 °C. Mniejsze zróżnicowanie wykazywały średnie wartości temperatury okresu wegetacyjnego. Wartość tego parametru w powiecie wynosiła 14,1 °C, a najniższe wartości (14,0-13,8 °C) notowano w powiecie gołdapskim. **Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią temperaturą oscylującą w okolicy 17,5°C, a najzimniejszym luty -4,9°C.**

Aktualnie, obserwowane są tendencje zmian klimatu, wiążące się zarówno ze zmianą temperatur, jak też warunków wodnych. Dane dotyczące zmian klimatu dla Polski można uzyskać w oparciu o dane portalu KLIMADA (klimada.mos.gov.pl), czy też na stronie IMiGW.

Analiza warunków termicznych panujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1981-2020 wskazuje na wyraźny trend wzrostowy wartości średniej rocznej temperatury powietrza, która w tym okresie wzrosła o 1,7 °C (wzrost 0,04 °C/rok). Średnia roczna temperatura wynosiła 7,7oC i wahała się od 5,3oC w 1987 r. do 9,3oC w roku 2019 i 2020. Podobną tendencję dotyczącą kształtowania się warunków termicznych odnotowano w okresie wegetacyjnym. Wzrost temperatury okresu wegetacyjnego w latach 1981-2020 to także 1,7oC. Średnia temperatura okresu wegetacyjnego to 14,2oC, (od 12,2oC w 1987 r. do 16,7oC w 2018 r.).

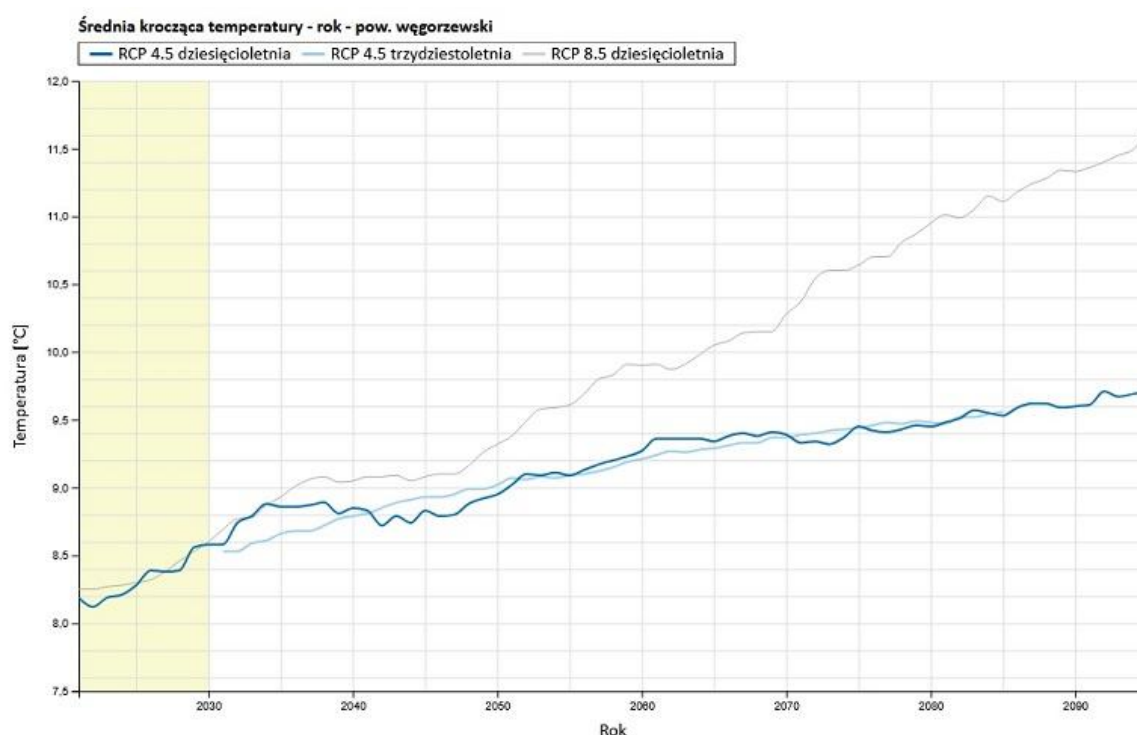
Średnia obszarowa temperatura powietrza w Polsce w okresie 1951–2008 wykazywała tendencję wzrostową o 0,24°C/10 lat. Wzrost temperatury w tym tempie jest notowany dla całej środkowej Europy. W Polsce nie są obserwowane silne, istotne statystycznie zmiany zachmurzenia.

Tabela 6. Wartości temperatury [oC] średniej rocznej (a) i średniej okresu wegetacyjnego (b) w poszczególnych dekadach lat 1981-2020

Powiaty	1981-1990		1991-2000		2001-2010		2011-2020	
	a	b	a	b	a	b	a	b
węgorzewski	7,0	13,3	7,3	13,8	7,8	14,5	8,4	14,6
województwo	7,2	13,5	7,4	13,9	7,8	14,5	8,4	14,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Wieloletni Plan Działania LPW Powiatu Węgorzewskiego, Olsztyn 2022

Rysunek 12. Projekcje klimatyczne dla powiatu węgorzewskiego (Średnia krocząca temperatury - rok) (2021-2090)

Źródło: <https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/>, dostęp 09.2025

Odnotowana w województwie w latach 1981-2020 tendencja wzrostowa wartości temperatury przełożyła się na zmiany dotyczące terminów rozpoczęcia, zakończenia oraz czasu trwania zarówno termicznych pór roku, jak i okresów rolniczych (gospodarczego, wegetacyjnego i aktywnego wzrostu). Zauważalne jest przyspieszenie terminów rozpoczęcia przedwiośnia, wiosny i lata i opóźnienie terminów w rozpoczęcia jesieni, przedzimia i zimy.

Przeciętne wieloletnie sumy opadów w powiecie w latach 2011-2020 wyniosła 640 mm rocznie. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio ponad 107 dni. Na terenie powiatu obserwuje się przewagę wiatrów z kierunku południowowschodniego.

Niskie sumy opadów, zwłaszcza w okresach z wysokimi temperaturami powodują zwiększenie niedoborów wody. Układ warunków termiczno-wilgotnościowych regionu w okresie wegetacyjnym został oceniony za pomocą wskaźnika hydrotermicznego, który jest miarą efektywności opadu w danym miesiącu. Za

niekorzystne warunki termiczno-opadowe uznaje się warunki skrajnie suche (wartość wskaźnika $<0,7$) i skrajnie wilgotne (wartość wskaźnika $>2,5$). W skali województwa w poszczególnych miesiącach okresu wegetacyjnego częściej notowano sytuacje skrajnie suche, najczęściej (30%) notowano je we wrześniu, a najrzadziej (12%) w maju. Warunki skrajnie wilgotne notowano z częstością od 6% w sierpniu do 20% we wrześniu (rys. 1.2.5). W powiecie węgorzewskim ekstremalne sytuacje hydrotermiczne najczęściej notowano w IV i IX (z częstością odpowiednio 37% i 38%). We wszystkich analizowanych miesiącach (poza VI) częściej występowały sytuacje skrajnie suche.

W wieloleciu 1961-2009 nie stwierdzono istotnych zmian sum opadu zarówno w skali kraju, jak i w poszczególnych regionach, a jedynie znaczną zmienność z roku na rok. Zmieniła się struktura opadów (głównie w cieplej porze roku): zanikają tzw. opady ciągłe i małe ($<1,0$ mm), wydłużyły się okresy bezopadowe (susze) nawet do 5 dni/dekadę (w części wschodniej), przy jednoczesnym wzroście liczby dni z opadem >10 mm/dobę (opady nawałne). Obserwowane zmiany pokrywy śnieżnej wskazują na tendencje spadkowe, jednak nie są one statystycznie istotne.

Skutkiem ocieplania się klimatu jest częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (burze z gradem, deszcze nawałne, susze, silne wichury itp.). Zmiany klimatu nasilają się i nie można ich całkowicie powstrzymać. Zmiany średnich warunków klimatycznych będą w dalszym ciągu postępować, zaś ekstremalne zdarzenia pogodowe będą się nasilać. Zjawiska te będą obejmowały coraz to nowe obszary, które dotychczas nie zostały uznane za obszary narażone na występowanie tego typu zdarzeń, w tym np. powiat węgorzewski. Dlatego we wszelkiego rodzaju programowaniu, a także na etapie przygotowywania inwestycji należy uwzględnić występowanie ryzyka klimatycznego.

3.2.2. Elementy przyrody żywej

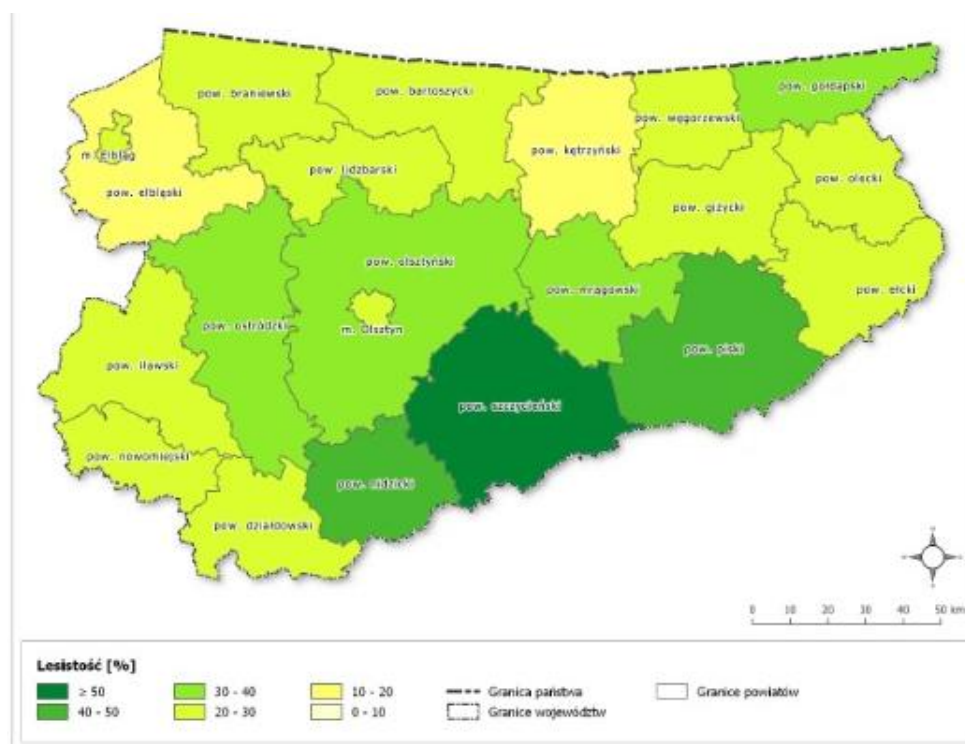
3.2.2.1 Świat roślin

Świat roślin na terenie powiatu jest bardzo urozmaicony. Sporą część powiatu zajmują lasy, które stanowią 20,6% jego powierzchni – jest to sporo poniżej średniej krajowej, która wynosi 29,5%, i dalece mniej od wskaźnika lesistości województwa, który wynosi 31,8%. Drzewostany są w dobrej kondycji i reprezentują szeroką gamę typów siedliskowych, jak przykładowo cenne łęgi i grądy.

Dominującym gatunkiem jest sosna, pozostałe gatunki to świerk, brzoza i olsza. Średni wiek drzewostanu wynosi: a dla lasów państwowych 60 lat, lasów prywatnych - 30 lat.

Pod względem geobotanicznym okolice powiatu mają charakter przejściowy. Świadczą o tym m.in. przebiegające granice dwóch krain geobotanicznych: Kraina Wschodniopomorska (Podkraina Staropruska, Okręg Niziny Staropruskiej, Podokręg Otwiński) i Kraina Mazurska (Podkraina Zachodniomazurska, Okręg Mrągowo-Giżycki, Podokręg Jezior Mamry i Niegocin oraz Podkraina Wschodniomazurska, Okręg Krainy Węgorapy, Podokręgi: Perlecki, Skaliski, Węgorzewsko-Bański i Okręg Pojezierza Północnoełckiego, Podokręgi: Pozezdrzański i Piłackich Wzgórz).

Rysunek 13. Lesistość w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (wg. GUS)

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030

Tabela 7. Wskaźnik lesistości – powiat węgorzewski (2019-2024)

Nazwa wskaźnika	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lesistość [%]	21,0	21,1	21,1	21,1	21,2	21,2

Źródło: Dane Główny Urząd Statystyczny – <https://svs.stat.gov.pl/>

Najcenniejszą szatą roślinną dysponują obszary chronione w sposób prawny, które zachowały walory zbiorowisk naturalnych. Występują w nich m.in.: grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, bory i lasy bagienne oraz brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, grąd subatlantycki, starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, twarowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łakami ramienic Charotea, murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe.

Pośród roślin występuje wiele gatunków chronionych, w tym: pomocnik baldaszkowaty, turówka niska, bażyna czarna, widłak jałowcowaty, goździsty i spłaszczony, tajeża jednostronna, skrzyp olbrzymi, pluskwica europejska. Licznie występują gatunki z rodziny storczykowatych – będące pod ścisłą ochroną – jak lipiennik Loesela, kruszczyk błotny i szerokolistny, gnieźnik leśny, storczyk szerokolistny, krwisty i Fuchsa, listera jajowata i sercowata, wyblin jednolistny.

Na terenie powiatu występuje łącznie kilkadziesiąt gatunków roślin chronionych, z czego większość to rośliny zielne. Duży udział chronionych gatunków roślin związany jest z torfowiskami i obszarami podmokłymi, dlatego szczególnie ważna jest potrzeba zachowania tych siedlisk. Cenne są też zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej, a także leśnej.

3.2.2.2 Świat zwierząt

Ukształtowanie terenu oraz występujące lasy i jeziora sprawiają, że obszar powiatu posiada dogodne warunki do swobodnego przenikania różnych elementów faunistycznych.

Można stwierdzić, że jest to typowa fauna Niżu Polskiego, należącego do zoogeograficznej krainy południowo-bałtyckiej. Większość zwierząt pospolitych występujących w Polsce, reprezentowanych jest również na tym terenie.

Ostoją zwierząt są przede wszystkim większe i mniejsze kompleksy leśne, lasy wzdłuż głównych rzek – stanowiące razem korytarze łączące lasy Puszczy Rominckiej i Puszczy Boreckiej z Warmią (Niziną Pruską).

Z większych zwierząt występują tu m.in.: łos, jeleń szlachetny, sarna i dzik; z drapieżników: wilk, lis, tchórz, jenot, kuna domowa (kamionka) i leśna, gronostaj, łasica oraz borsuk. Pospolity jest zając.

Coraz liczniejsza jest populacja bobra. Znacznie zwiększyła się również liczebność wydry, mogącej przy tej wielkości populacji powodować znaczne straty w rybostanie. Niepożądana jest również nadmierna liczebność bardzo ekspansywnej norki amerykańskiej, również wyrządzającej szkody w rybostanie oraz wśród ptactwa wodno-błotnego.

Drobne gryzonie reprezentują m.in. mysz polna, nornica ruda i polnik zwyczajny, z większych wymienić można wiewiórkę, piżmaka, i karczownika.

Występuje również kilka gatunków nietoperzy. Spotykane ssaki owadożerne, to: jeż europejski, ryjówka aksamitna i malutka, kret, rzęsorek rzeczek.

Urozmaicony jest świat ptaków, występują: kaczki: krzyżówka, cyranka, cyraneczka, podgorzałka, tracz nurogęś, płaskonos, czernica, czy rzadziej spotykane: świstun, lodówka, gągoł; gęsi: gęgawa, białoczelna i zbożowa (na przelotach); kormoran i mewy.

Ponadto można spotkać: perkozy, sieweczkę rzeczną, czajkę, brodziec krwawodziobego i samotnego, rybitwę czarną, żurawia, łabędzia niemego, bociana białego i czarnego czy czapłę siwą.

Na polach i łąkach występują m.in. kuropatwy i przepiórki.

Z ptaków drapieżnych występują: jastrząb, myszołów, krogulec, pustułka, rybołów, kania ruda i czarna, błotniak stawowy. Z sów spotkać można: sowę uszatą, płomykówkę, puszczyka, pójdkę.

Spośród ptaków leśnych licznie reprezentowane są: dzięcioły: czarny, duży, zielony i dzięciołek, a poza tym gil i dziwonia.

Wśród cennych gatunków ptaków można zaobserwować zimorodka, pluszcza czy orlika krzykliwego i bielika.

Wśród występujących tu gadów najliczniejsze są jaszczurki: zwinka, żyworódka i padalec. Z węży obecne są: zaskroniec (dość liczny) i żmija zygzakowata.

Liczni są przedstawiciele płazów m.in. gatunki żab i ropuch (żaba jeziorkowa, trawna, śmieszka, kumak nizinny, ropucha szara i zielona).

W wodach powierzchniowych powszechnie występują znane ryby: szczupak, okoń, sandacz, jazgarz, płoć, wzdrenga, leszcz, krąp, karp, lin, karaś, węgorz, kleń, jaź, miętus, ukleja, słonecznica, ciernik, cierniczek itd. W większych i głębszych jeziorach występują głąbielowate: sieja i sielawa.

Fauna bezkręgowców jest bogata i stosunkowo dobrze poznana.

3.2.3. Formy ochrony przyrody

Wszystkie formy ochrony przyrody stanowią układ przestrzenny, wzajemnie uzupełniających się form, łączonych korytarzami ekologicznymi. Obszary prawnie chronione, tworzą krajowy system obszarów chronionych.

Zgodnie z CRFOP na terenie powiatu węgorzewskiego występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszary chronionego krajobrazu
 - Krainy Wielkich Jezior Mazurskich;
 - Bagien Mażańskich;
 - Doliny Gołdapy i Węgorapy;
 - Jeziora Oświn;
 - Puszczy Boreckiej;
 - Wysoczyzna Krzywińskich
- Rezerваты Przyrody:
 - Jezioro Siedmiu Wysp;
 - Wyspy na Jeziorze Mamry i Kisajno;
 - Sztynort
 - Piłackie Wzgórza
 - Półwysep i wyspy na Jeziorze Rydzówka
 - Bagno Minta
- Obszary Natura 2000:
 - Mamerki;
 - Ostoja Borecka;
 - Niecka Skaliska;
 - Ostoja Północnomazurska;
 - Ostoja nad Oświnem;
 - Jezioro Dobskie;
 - Jezioro Oświn i okolice;
 - Puszcza Borecka;
 - Lasy Skaliskie;
 - Ostoja Warmińska
- 2 użytki ekologiczne;
- 76 pomników przyrody (wg. Rejestrów RDOŚ w Olsztynie 2024).

3.2.3.1 Parki narodowe

Forma wielkoobszarowej ochrony przyrody, w założeniu obejmująca obszary o największej randze przyrodniczej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Obszary wyróżniające się szczególnymi

wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha.

Nie występuje na obszarze powiatu węgorzewskiego. Nie jest planowane ani uzasadnione wprowadzenie ochrony tego typu w odniesieniu do terenów w granicach powiatu.

3.2.3.2 Parki krajobrazowe

Kolejna forma wielkoobszarowej ochrony przyrody, w założeniu tworzona ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz krajobrazowe w celu ich zachowania i popularyzacji w warunkach zrównoważonego rozwoju. Nie występuje na obszarze powiatu węgorzewskiego.

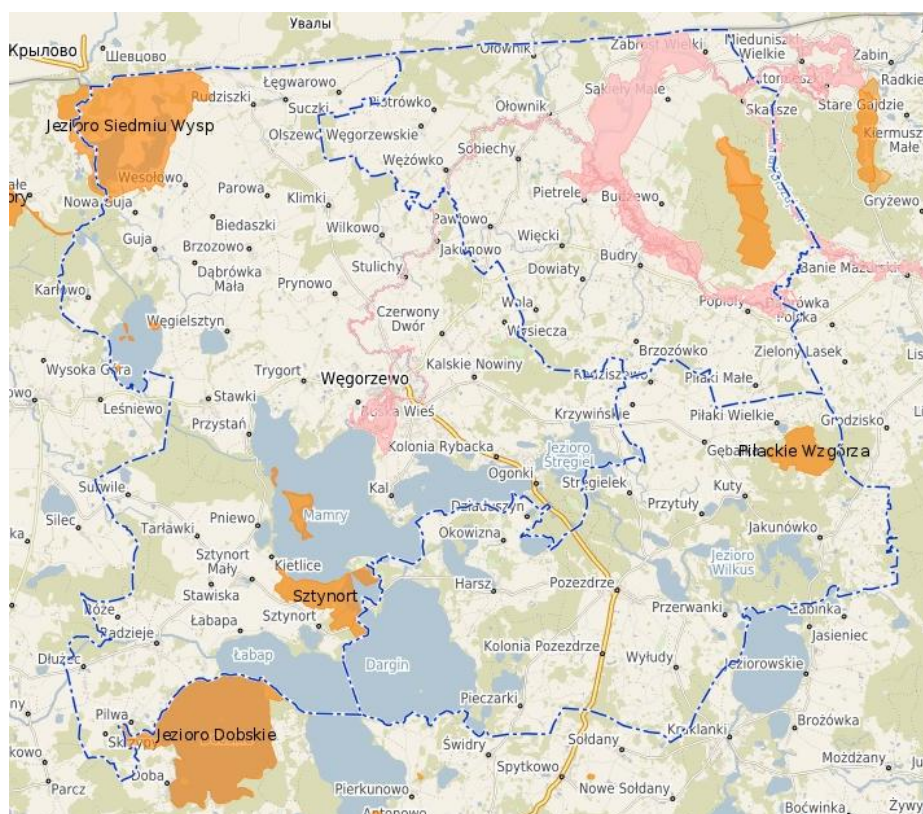
3.2.3.3 Rezerваты przyrody

Forma obszarowej ochrony przyrody, która może obejmować obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na obszarze powiatu znajduje się 6 rezerwatów przyrody:

1. Jezioro Siedmiu Wysp
2. Wyspy na Jeziorze Mamry i Kisajno
3. Sztynort
4. Piłackie Wzgórza
5. Półwysep i wyspy na Jeziorze Rydzówka
6. Bagno Minta

Rysunek 14. Położenie rezerwatów przyrody na terenie powiatu węgorzewskiego

Źródło: <https://wegorzewski.e-mapa.net/>, dostęp 25.09.2025

Tabela 8. Charakterystyka rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie powiatu węgorzewskiego cz.1

Nazwa	Jezioro Siedmiu Wysp	Wyspy na Jeziorze Mamry i Kisajno	Piłackie Wzgórza
Data uznania	1956-06-28	1957-02-22	1989-06-14
Powierzchnia [ha]	1763,0500	363,5400	278,0200
Rodzaj rezerwatu	faunistyczny	faunistyczny	leśny
Typ rezerwatu	faunistyczny	faunistyczny	fitocenotyczny
Podtyp rezerwatu	ptaków	ptaków	zbiorowisk leśnych
Typ ekosystemu	różnych ekosystemów	różnych ekosystemów	leśny i borowy
Podtyp ekosystemu	mozaiki różnych ekosystemów	lasów i wód	borów nizinnych
Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Zarządzenie Ministra Leśnictwa z dnia 30 maja 1956 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 stycznia 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody	Zarządzenie Ministra ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 11 maja 1989 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody
Dane pozostałych aktów prawnych	1) Obwieszczenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 kwietnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. 2) Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie rezerwatu przyrody 3) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 11 lipca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Jezioro Siedmiu Wysp"	1) Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 10 maja 1989 r. zmieniające zarządzenia w sprawie uznania za rezerwat przyrody 2) Obwieszczenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 kwietnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. 3) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 sierpnia 2024 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wyspy na jeziorach Mamry i Kisajno"	1) Obwieszczenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 kwietnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. 2) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 października 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Piłackie Wzgórza"
Gmina	Węgorzewo (gmina miejsko-wiejska), Srokowo (gmina wiejska) [pow. kętrzyński]	Węgorzewo (gmina miejsko-wiejska), Giżycko (gmina wiejska) [pow. giżycki]	Pozezdrze (gmina wiejska)
Opis granicy lub położenia	W skład rezerwatu wchodzi działki ewidencyjne o	W skład rezerwatu przyrody wchodzi: 1) wyspa	-

	numerach: a) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 16 (część), 22 (część), 24, 25, 26 (część), 380/2, 380/3, 380/4, obręb Guja, b) 3/50, 3/61, 6/61, 11/61, 12/61, 16/18, 17/18, 18/18, 21/24, 22/61, 23, 25/24, 26/24, 27/24, 48/61 (część), 51/24, 59/1, 145 (część), 146/2, obręb Wesołowo, c) 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19/1, 19/2, 20/1, 21/1, 22, 23, 24, 25, 26/2, 26/3, 26/4, 26/5, 26/44, 29/1, 371, 372, 373/2, 373/3, 376, 377, 378/2, 378/3, 1301, obręb Zielony Ostrów, d) 35/1, 35/2, 35/3, 39/2 (część), 40/17, 40/25, 42/1, 42/3, 42/4, 43/5, 43/7, 68/2, 71/4, 71/6, 73/5, 73/6, 75/5, 95/5, 95/9, 95/11, 373/1, 374 (część), 375 (część), 378/3, 378/4, 378/5, 378/6, 378/7, 3104 (część), 3105/2 (część), obręb Wyskok.	Sosnówka 2) wyspa Upały 3) wyspa Piramidowa 4) wyspa Muszla 5) wyspa Czapla 6) wyspa Ptasia 7) wyspa Olchowa 8) wyspa Górny Ostrów 9) wyspa Wielka Kiermuza 10) wyspa Dębowa Górka 11) wyspa Świtałowy Ostrów 12) wyspa Sosnowy Ostrów 13) wyspy Wronie Wyspy 14) wyspa Duży Ostrów 15) 2 wyspy bez nazw wraz z pasem trzcinowisk	
Czy obowiązuje plan ochrony?	Nie	Nie	Nie
Czy obowiązują zadania ochronne?	Tak 1) Zarządzenie Nr 12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Jezioro Siedmiu Wysp" 2) Zarządzenie Nr 39 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 27 czerwca 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Jezioro Siedmiu Wysp" 3) Zarządzenie Nr 42/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Jezioro Siedmiu Wysp"	Nie	Tak 1) Zarządzenie Nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie ustalenia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Piłackie Wzgórze" 2) Zarząd. Nr 25 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 7 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Piłackie Wzgórze" 3) Zarząd. Nr 5 Region. Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 14 lutego 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Piłackie Wzgórze"
Opis celów ochrony	Celem ochrony rezerwatu jest: 1) zachowanie ekosystemu jeziora Oświn; 2) zachowanie ekosystemu rzeki Oświnki wraz z całą jej doliną na odcinku od wypływu rzeki z jeziora Oświn do granicy państwa; 3) zachowanie mozaiki ekosystemów lądowych	Celem ochrony jest zachowanie i ochrona miejsc lęgowych ptaków wodno-błotnych oraz miejsc odpoczynku ptaków podczas migracji wiosennych i jesiennych.	Celem ochrony jest zachowanie i ochrona krajobrazu oraz siedlisk i zbiorowisk roślinnych w strefie silnie zróżnicowanej moreny czołowej wykształconej w czasie ostatniego zlodowacenia.

Tabela 9. Charakterystyka rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie powiatu węgorzewskiego cz.2

Nazwa	Sztynort	Półwysep i wyspy na Jeziorze Rydzówka	Bagno Minta
Data uznania	1958-03-15	1957-02-22	2024-12-19
Powierzchnia [ha]	448,3600	17,3400	491,0900
Rodzaj rezerwatu	faunistyczny	faunistyczny	torfowiskowy
Typ rezerwatu	faunistyczny	faunistyczny	biocenotyczny i fizjocenotyczny
Podtyp rezerwatu	bezkęgowców	ptaków	biocenoz naturalnych i półnaturalnych
Typ ekosystemu	różnych ekosystemów	różnych ekosystemów	torfowiskowy (bagienny)
Podtyp ekosystemu	lasów i wód	lasów i wód	torfowisk przejściowych
Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	1) Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 lutego 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody 2) Zarządzenie nr 32 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 8 lipca 2010 r. w sprawie uznania obszaru za rezerwat przyrody „Sztynort”	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 stycznia 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 4 grudnia 2024 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Bagno Minta"
Dane pozostałych aktów prawnych	1) Obwieszczenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 kwietnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. 2) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 października 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Sztynort”	1) Obwieszczenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 kwietnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. 2) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 1 sierpnia 2024 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Półwysep i wyspy na jeziorze Rydzówka"	-
Gmina	Węgorzewo (gmina miejsko-wiejska)	Węgorzewo (gmina miejsko-wiejska)	Budry (gmina wiejska)
Opis granicy lub położenia	Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci mapy	W skład rezerwatu przyrody wchodzi: 1) wyspa Wielki Ostrów 2)	Granice rezerwatu przyrody określone zostały na mapie oraz za

	przedstawia załącznik nr 1 do zarządzenia.	wyspa Kacza Kępa 3) wyspa Długi Ostrów 4) wyspa Mała Kępa 5) wyspa Trzonkowy Ostrów 6) półwysep bez nazwy wraz z pasem trzcinowisk	pomocą współrzędnych geograficznych.
Czy obowiązuje plan ochrony?	Tak Rozporządzenie Nr 14 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody Mokre	Nie	Nie
Czy obowiązują zadania ochronne?	Nie	Nie	Nie
Opis celów ochrony	Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie: 1) starych okazów dębów stanowiących siedlisko chrząszczy saproksylicznych, takich jak: pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> , zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i> , jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> , 2) zatok jeziora Kirsajty stanowiących miejsce gniazdowania oraz koncentracji ptaków wodno-błotnych w czasie jesiennych i wiosennych migracji, 3) fragmentu lasu olszowo-jesionowego.	Celem ochrony jest ochrona miejsc lęgowych ptaków wodno-błotnych oraz miejsc odpoczynku ptaków podczas migracji wiosennych i jesiennych.	Zachowanie kompleksu ekosystemów torfowiskowych, leśnych i wodnych oraz związanych z nimi naturalnych zbiorowisk roślinności torfowiskowej i stanowisk cennych gatunków zwierząt i roślin, w szczególności licznej populacji haczykowca błyszczącego <i>Hamatocaulis vernicosus</i>

Źródło: na podstawie danych Bazy Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (prowadzonego przez GDOŚ - Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska) - <https://crfop.gdos.gov.pl/>, dostęp 08.05.2025

W latach 2017-2025 (okres od powstania ostatniego Programu Ochrony Środowiska Powiatu Węgorzewskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku) na terenie powiatu utworzono nowy Rezerwat - **Rezerwat Bagno Minta** w dniu 19.12.2024 r. (*Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 4 grudnia 2024 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Bagno Minta"*). Leży on na terenie gminy Budry i zajmuje powierzchnię 491,09 ha. Rezerwat torfowiskowy powołany w celu zachowania kompleksu ekosystemów torfowiskowych, leśnych i wodnych oraz związanych z nimi naturalnych zbiorowisk roślinności torfowiskowej i stanowisk cennych gatunków zwierząt i roślin, w szczególności licznej populacji haczykowca błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*.

Znacznie zwiększono także powierzchnię Rezerwatu Wyspy na Jeziorze Mamry i Kisajno - z 215,35 ha w 2017 r. na 363,54 ha w 2025 r. (*Zarządzenie RDOŚ w Olsztynie z dnia 2 sierpnia 2024 r.*). W przypadku

Rezerwatu Piłackie Wzgórza obszar chroniony zajmuje obecnie powierzchnię 278,02 ha (z 277,17 ha w 2017 r.), Rezerwatu Półwysep i wyspy na Jeziorze Rydzówka – 17,3400 ha (z 26,00 ha w 2017 r.).

W wyniku zmian przestał zaś istnieć Rezerwat Mokre (utworzony w 1958 r.). Rezerwat Sztynort objął wspomniany rezerwat. Obejmuje on obecnie swoją powierzchnią rezerwat przyrody "Sztynort" (w poprzednich granicach) oraz rezerwat przyrody "Mokre".

W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnie poszczególnych rezerwatów na terenie powiatu węgorzewskiego [ha] w latach 2017 i 2025.

Tabela 10. Powierzchnia rezerwatów na terenie powiatu węgorzewskiego [ha] w roku 2017 i 2025 (stan wg. CRFOP gdos)

Rezerwat	Jezioro Siedmiu Wysp	Wyspy na Jeziorze Mamry i Kisajno	Piłackie Wzgórza	Sztynort	Półwysep i wyspy na Jeziorze Rydzówka	Bagno Minta	Mokre	Razem (ha)
Data uznania	1956-06-28	1957-02-22	1989-06-14	1958-03-15	1957-02-22	2024-12-19	1958	-
2025	1763,05	363,54	278,02	448,36	17,34	491,09	0	3 361,40
2017	1763,05	215,35	277,17	444,88	26	0	7	2 733,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CRFOP.gdos.gov.pl, stan na 08.05.2025

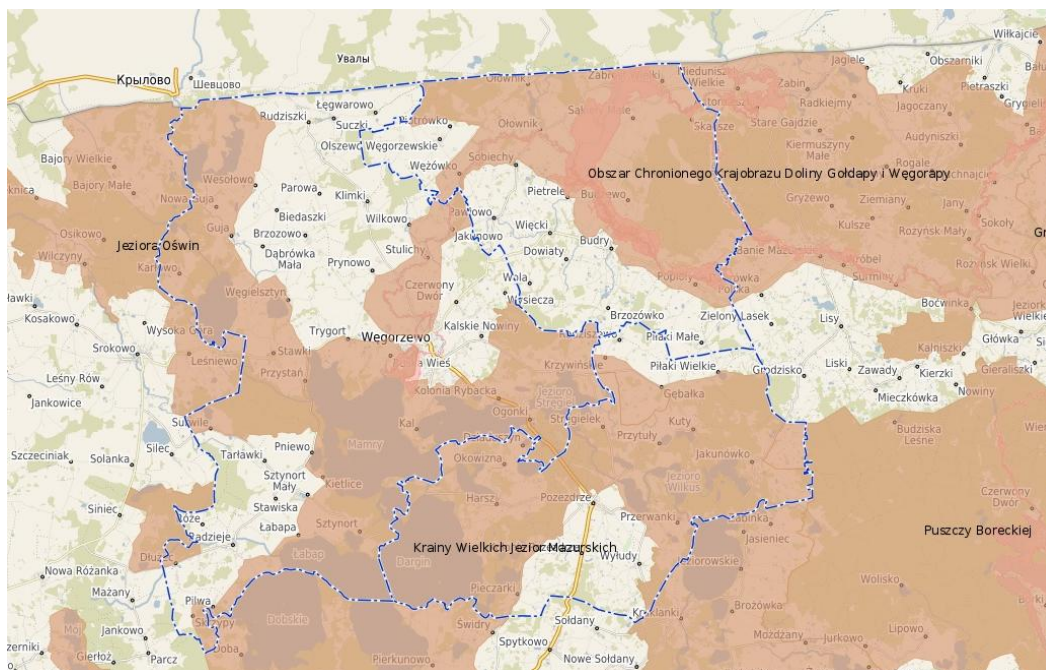
W rezerwach przyrody zabrania się m.in.:

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 3) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych,
- 4) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzania roślin oraz grzybów;
- 5) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 6) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 7) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 8) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- 9) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- 10) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- 11) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- 12) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków wyznaczonych,
- 13) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- 14) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi,
- 15) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody,
- 16) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych,

- 17) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- 18) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

3.2.3.4 Obszary chronionego krajobrazu

Rysunek 15. Obszary chronionego krajobrazu - powiat węgorzewski

Źródło: <https://wegorzewski.e-mapa.net/>, dostęp 25.09.2025

Na terenie powiatu węgorzewskiego zostały utworzone następujące obszary chronionego krajobrazu (OCHK):

1. **Obszar Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich** (Uchwała Nr XXII/430/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 listopada 2012 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich oraz Uchwała Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 maja 2014 r. zmieniająca uchwałę z dnia 27 listopada 2012 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich) o łącznej powierzchni 85 527,0 ha na terenie gmin: Pozezdrze, Węgorzewo oraz Giżycko (gmina wiejska), Budry, Giżycko (gmina miejska), Miłki, Kętrzyn (gmina wiejska), Mikołajki, Wydminy, Ryn, Banie Mazurskie, Mrągowo (gmina wiejska), Kruklanki i Orzysz,
2. **Obszar Chronionego Krajobrazu Bagien Mazańskich** (Rozporządzenie Nr 140 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 12 listopada 2008r.) o łącznej powierzchni 1 180,00 ha na terenie gmin: Węgorzewo oraz Kętrzyn (gmina wiejska), Srokowo,
3. **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Gołdapy i Węgorapy** (Rozporządzenie Nr 49 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 2 lipca 2008r.) o łącznej powierzchni 30 534,00 ha na terenie gmin: Węgorzewo, Budry oraz Gołdap i Banie Mazurskie,

-
4. **Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Oświn** (*Rozporządzenie Nr 149 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 13 listopada 2008r.*) o łącznej powierzchni 15 182,90 ha na terenie gmin: Węgorzewo oraz Srokowo, Barciany,
 5. **Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej** (*Rozporządzenie Nr 132 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 12 listopada 2008r.*) o łącznej powierzchni 22 860,90 ha na terenie gmin: Pozezdrze oraz Gołdap, Wydminy, Świętajno, Banie Mazurskie, Kruklanki, Kowale Oleckie,
 6. **Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzna Krzywińskich** (Uchwała Nr XXXIII/218/09 Rady Gminy w Pozezdrzu z dnia 8 czerwca 2009r.) o łącznej powierzchni 640,00 ha na terenie gminy Pozezdrze.

Na terenie obszarów chronionego krajobrazu mogą obowiązywać zakazy w zakresie:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy **urządzeń wodnych**,
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoślusiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakazy, o których mowa, określone są dla każdego obszaru chronionego krajobrazu indywidualnie i zazwyczaj nie dotyczą zadań realizowanych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym a także realizacji inwestycji celu publicznego.

W przypadku realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, powyższe zakazy nie dotyczą realizacji przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

3.2.3.5 Pomniki przyrody

Kolejną formą prawnej ochrony przyrody są pomniki przyrody. Są to pojedyncze twory przyrody żywej bądź nieożywionej, odznaczające się indywidualnymi cechami, o wartości szczególnej z różnych względów.

Na terenie powiatu węgorzewskiego zidentyfikowano 76 pomników przyrody. Ich zestawienie przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 11. Zestawienie pomników przyrody na terenie powiatu węgorzewskiego

	Nr rejestru	Obiekt	Gmina	Lokalizacja	Rok uznania
1	166	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 9 szt. (wiek 300-400 lat)	Budry	N-ctwo Czerwony Dwór, L-ctwo Skalisko, oddz.125 b,d,g	RIb-16/153/52 Data ustanowienia: 1952-12-29
2	230	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i> , żywotnik zachodni <i>Thuja occidentalis</i> , dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Budry	w. Dąbrówka Nowa, w parku przy Zakładzie Rybnym	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2 poz. 10 z 1980 r.
3	302	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Budry	w. Więcki, park zabytkowy	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 7 poz. 26 z 1984 r.
4	303	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Budry	w. Więcki, park zabytkowy	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 7 poz. 26 z 1984 r.
5	304	klon pospolity <i>Acer platanoides</i> -2 szt.	Budry	w. Więcki, park zabytkowy	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 7 poz. 26 z 1984 r.
6	307	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Budry	w. Dąbrówka Nowa, park zabytkowy	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 7 poz. 26 z 1984 r.
7	308	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Budry	w. Dąbrówka Nowa, park zabytkowy	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 7 poz. 26 z 1984 r.
8	389	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>		w. Więcki, 2,5 m od budynku mieszkalnego p. L. Ułanowicza Więcki 7	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 14 poz. 116 z 1994 r. Rozp. Nr 14 Woj. Suw. z 01.01.1994 r.
9	390	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Budry	m. Więcki, 2 m od budynku mieszkalnego p. L. Ułanowicza Więcki 7, przy szkole	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 14 poz. 116 z 1994 r. Rozp. Nr 14 Woj. Suw. z 01.01.1994 r.
10	478	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
11	479	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r.

					Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
12	480	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
13	481	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
14	482	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
15	483	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
16	484	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
17	485	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, teren starego parku	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
18	486	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	m. Ołownik, przy starym młynie	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49 poz. 138 z 1996 r. Rozp. Nr 32 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
19	510	grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	Budry	m. Dąbrówka Nowa, w parku podworskim	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
20	511	grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	Budry	m. Dąbrówka Nowa, w parku podworskim	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
21	512	grab pospolity <i>Carpinus betulus</i> „Jacek”	Budry	m. Dąbrówka Nowa, w parku podworskim	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
22	513	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Budry	m. Dąbrówka Nowa, w parku podworskim	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
23	514	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Antoni”	Budry	m. Dąbrówka Nowa, w parku podworskim	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.

24	515	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Budry	w. Więcki, w parku podworskim, przy budynku szkoły	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
25	516	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Budry	m. Budry, w parku podworskim przy ogrodzeniu	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
26	517	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Józef”	Budry	m. Budry, na podwórku, obok budynku starej SP	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74 poz. 501 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
27	-	topola czarna „Baobab” <i>Populus nigra</i>	Budry	przy drodze z miejscowości Olszewo Węgorzewskie do miejscowości Góry	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 177, poz. 2598 z 18.11.2008 r.
28	-	jesion wyniosły -4 szt. <i>Fraxinus excelsior</i>	Budry	działka 265/3 obręb Brzozówko, wzdłuż alei parkowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 177, poz. 2598 z 18.11.2008 r.
29	140	głaz narzutowy	Pozezdrze	w. Jakunówka, na gruncie p. B. Tomaszewskiego	R.XII-260/61
30	141	głaz narzutowy	Pozezdrze	w. Jakunówka, ok. 200 m od głazu Diabelskiego	R.XII-313/64
31	142	głaz narzutowy	Pozezdrze	w. Piłaki, na gruncie p. S. Tomaszewskiego	R.XII-269/61
32	143	głaz narzutowy	Pozezdrze	b. PGR Gębałka, na pastwisku	R.XII-270/61
33	144	głaz narzutowy	Pozezdrze	b. PGR Gębałka, na pastwisku, ok. 150 m od szosy Gębałka-Piłaki Wlk.	R.XII-271/61
34	134 (148*)	modrzew europejski <i>Larix decidua</i> - 2 szt., lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Węgorzewo	m. Węgorzewo, ul. 1-go Maja	Rlb-16/148/52
35	135	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	m. Węgorzewo, ul. Pionierów	Orzec. Prez. WRN w Olsztynie Nr 245 z 06.08.1957 r.
36	160 (8*)	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i> -4 szt.	Węgorzewo	w. jeziorki, N-ctwo Borki, L-ctwo Jeziorki oddz. 7j	Rlb-16/8/52
37	161 (13*)	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 3 szt.	Węgorzewo	w. jeziorki, N-ctwo Borki, L-ctwo Jeziorki oddz. 2j	Rlb-16/13/52
38	162	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	m. Węgorzewo, nad kanałem żeglutowym	244/56
39	163	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Węgorzewo	w. Guja Mała w ogrodzeniu p. Cz. Sadowskiego	Lb-248/57
40	217	topola biała <i>Populus alba</i>	Węgorzewo	w. Ołownik 150 m od przystanku PKS	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 11, poz. 46 z 1978 r.
41	218	głaz narzutowy	Węgorzewo	w. Ołownik 200 m od przystanku PKS	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 11, poz. 46 z 1978 r.

42	219	sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i>	Węgorzewo	w. Ołownik 200 m od przystanku PKS	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 11, poz. 46 z 1978 r.
43	269	Aleja 152 szt.: dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Sztynort Duży, wzdłuż drogi biegnącej ze wsi Kamionka Wielka	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10 z 1980 r. Zarz. Nr 12/80 Woj. Suw. Z 12.03.1980 r.
44	270	Aleja 10 szt.: dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Sztynort Duży, przy alei prowadzącej do ruin starej herbaciarni	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10 z 1980 r. Zarz. Nr 12/80 Woj. Suw. Z 12.03.1980 r.
45	271	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 16 szt.	Węgorzewo	w. Sztynort Duży, na skraju kompleksu leśnego Mokre, na gruntach rolnych	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10 z 1980 r. Zarz. Nr 12/80 Woj. Suw. Z 12.03.1980 r.
46	292	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 3 szt.	Węgorzewo	w. Sztynort Duży, park zabytkowy, E część parku przy fosie	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
47	293	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 4 szt.	Węgorzewo	w. Sztynort Duży, park zabytkowy, N część na granicy z łąką	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
48	294	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Węgorzewo	w. Łęgwarowo, w parku zabytkowym przy alei pałacowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
49	295	topola biała <i>Populus alba</i>	Węgorzewo	w. Łęgwarowo, park zabytkowy, przy starej zarośniętej alei, niedaleko pałacu	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
50	296	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Węgorzewo	w. Łęgwarowo, w parku zabytkowym przy alei pałacowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
51	297	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Węgorzewo	w. Łęgwarowo, w parku zabytkowym przy alei pałacowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
52	298	topola biała <i>Populus alba</i>	Węgorzewo	w. Rudziszki, w parku zabytkowym przy alei pałacowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
53	299	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 3 szt.	Węgorzewo	w. Rudziszki, park zabytkowy, przy alei z parku do szpitala	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
54	300	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Węgorzewo	w. Rudziszki, park zabytkowy	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
55	305	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	Węgorzewo	w. Klimki, park zabytkowy	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r.

					Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
56	306	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> - 3 szt.	Węgorzewo	w. Klimki, park zabytkowy	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 16, poz. 118 z 1985 r. Zarz. Nr 18/85 Woj. Suw. z 18.06.1985 r.
57	392	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Trygort, przy zabudowaniach	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 14, poz. 116 z 1994 r. Rozp. Nr 44/94 Woj. Suw. z 28.04.1994 r.
58	406	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Wesotówko, przy drodze z Pereł do Węgielsztyna, na posesji p. Cz. Grzeszczułka	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 14, poz. 116 z 1994 r. Rozp. Nr 44/94 Woj. Suw. z 28.04.1994 r.
59	424	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Kietlice, obręb 17, nr dz. ewid. 5/28, na posesji p. Sawickich, przy budynku mieszkalnym	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139 z 1996 r. Rozp. Nr 32/96 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
60	425	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Kietlice, obręb 17, nr dz. ewid. 5/28, na posesji p. Sawickich, przy budynku mieszkalnym	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139 z 1996 r. Rozp. Nr 32/96 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
61	426	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Kietlice, obręb 17, nr dz. ewid. 5/28, na posesji p. Sawickich, przy budynku mieszkalnym	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139 z 1996 r. Rozp. Nr 32/96 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
62	427	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 6 szt.	Węgorzewo	m. Węgorzewo, park miejski im. Helwina przy ul. Zamkowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139 z 1996 r. Rozp. Nr 32/96 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
63	428	grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	Węgorzewo	m. Węgorzewo, park miejski im. Helwina przy ul. Zamkowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139 z 1996 r. Rozp. Nr 32/96 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
64	429	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Węgorzewo	m. Węgorzewo, park miejski im. Helwina przy ul. Zamkowej	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139 z 1996 r. Rozp. Nr 32/96 Woj. Suw. z 26.06.1996 r.
65	592	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Węgorzewo	w. Klimki, w parku podworskim ok. 150 m na E od pałacu	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74, poz. 510 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
66	593	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	w. Klimki, w parku podworskim ok. 160 m na E od pałacu	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74, poz. 510 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
67	594	topola biała <i>Populus alba</i>	Węgorzewo	w. Łęgwarowo, w parku podworskim	Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74, poz. 510 z 1998 r. Rozp. Nr 222/98 Woj. Suw. z 14.12.1998 r.
68	989	dąb szypułkowy- 2 szt. <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	N-ctwo Borki, Węgorzewo, ul. Łuczańska 33, pensjonat „Pod dębami”	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 152, poz. 2513, 2001 r.

69	1162	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	N-ctwo Borki, Węgorzewo, ul. Pionierów k/b. Sądu, wł. UM Węgorzewo	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz. 1685 2004 r.
70	1388	Aleja: dąb <i>Quercus</i> -238 szt., jesion <i>Fraxinus</i> -6 szt., grusza <i>Pyrus</i> -5 szt., lipa <i>Tilia</i> -4 szt., klon <i>Acer</i> -4 szt., wiąz <i>Ulm</i> -2 szt., brzoza <i>Wetula</i> -1 szt., sosna <i>Pinus</i> -1 szt.	Węgorzewo	aleja zlokalizowana przy drodze łączącej miejscowość Sztynort z miejscowością Łabapa wzdłuż brzegu Jeziora Łaba do Jeziora Sztynorckiego	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 155, poz. 2057 z 17.10.2007 r.
71	1389	klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i> -114 szt. lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> -2 szt.	Węgorzewo	aleja rozpoczyna się w miejscowości Jakunowo przy drodze asfaltowej z miejscowości Stulichy biegnącej do miejscowości Pawłowo i ciągnie się w kierunku południowym	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 155, poz. 2057 z 17.10.2007 r.
72	-	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Węgorzewo	dawny cmentarz przy drodze z miejscowości Wysok do miejscowości Marszałki	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 177, poz. 2598 z 18.11.2008 r.
73	-	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Węgorzewo	przy drodze z miejscowości Sztynort Duży do Sztynort Mały, 200 m od skrzyżowania na Łabap, po prawej stronie drogi	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 177, poz. 2598 z 18.11.2008 r.
74	-	dąb szypułkowy <i>Quercus</i>	Węgorzewo	N-ctwo Borki (działka nr 290/1 obręb Tarławki) w pobliżu miejscowości Kamień, około 150-200 m od starej leśniczówki na skraju lasu, nieopodal podmokłej łąki	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. z 2010 r. Nr 78, poz. 1265
75	-	Dąb szypułkowy <i>Quercus</i>	Węgorzewo	N-ctwo Borki (działka nr 289 obręb Tarławki) w pobliżu miejscowości Kamień, około 700 m od skrzyżowania drogi asfaltowej i drogi prowadzącej w głąb lasu w msc. Kamień	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. z 2010 r. Nr 78, poz. 1266
76	145	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 40 szt.	Węgorzewo	w. Radzieje, L-ctwo Mokre oddz. 254, 255, 256	R.XII-314/64

Źródło: na podstawie danych RDOŚ w Olsztynie (Gmina Budry - Rejestr z dnia 22.01.2024, Gmina Pozezdrze – Rejestr z dnia 14.08.2024, Gmina Węgorzewo – Rejestr z dnia 30.10.2024 r.)

W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczania gleby;

-
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
 - 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
 - 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
 - 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
 - 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
 - 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
 - 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
 - 11) umieszczania tablic reklamowych.

3.2.3.6 Użytki ekologiczne

Ta forma ochrony przyrody obejmuje obszary zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk.

Na obszarze powiatu znajdują się 2 użytki ekologiczne:

1. **Półwysep Kal** (Rozporządzenie Nr 68 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Półwysep Kal”) – znajduje się na terenie gminy Węgorzewo i zajmuje pow. 236,00 ha, to trzcinowiska wzdłuż brzegu i pas 150 m gruntu od linii brzegowej z zaroślami łożowymi w głębi łądu jako miejsce gniazdowania i lęgów wielu gatunków ptaków, m.in. żurawia oraz tarliska wielu gatunków ryb,
2. **Rozlewisko Pasternak** (Rozporządzenie Nr 256 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 czerwca 2001 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny) – siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków położone na terenie gminy Węgorzewo o powierzchni 140,46 ha.

Zakazy, obowiązujące w stosunku do użytków ekologicznych, zostały wskazane w rozdziale 3.2.3.5. poświęconym pomnikom przyrody.

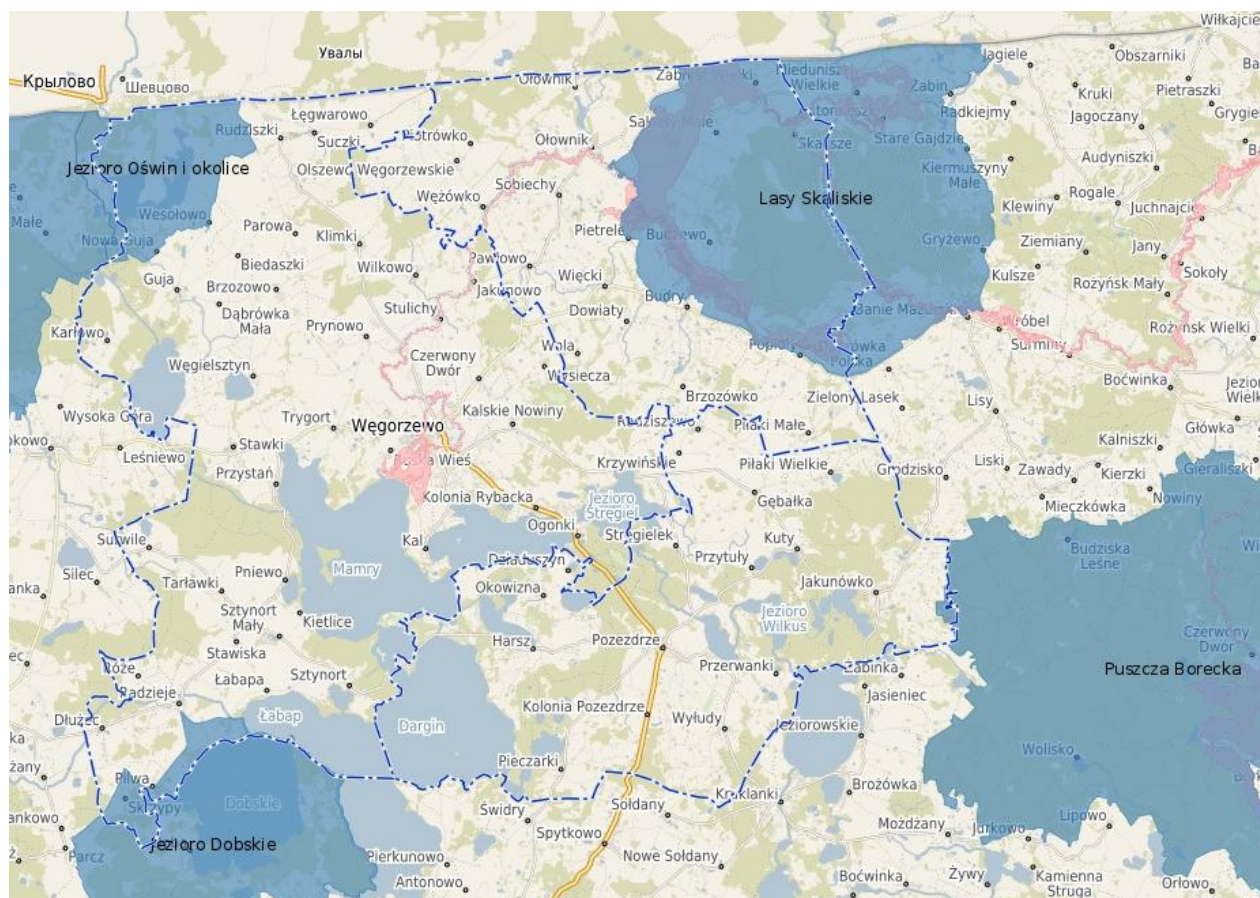
3.2.3.7 Inne formy ochrony przyrody (zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne, parki wiejskie, lasy ochronne, sieć NATURA 2000)

Na terenie powiatu nie ustanowiono zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz stanowisk dokumentacyjnych.

Na terenie powiatu węgorzewskiego położone są następujące **obszary sieci Natura 2000**:

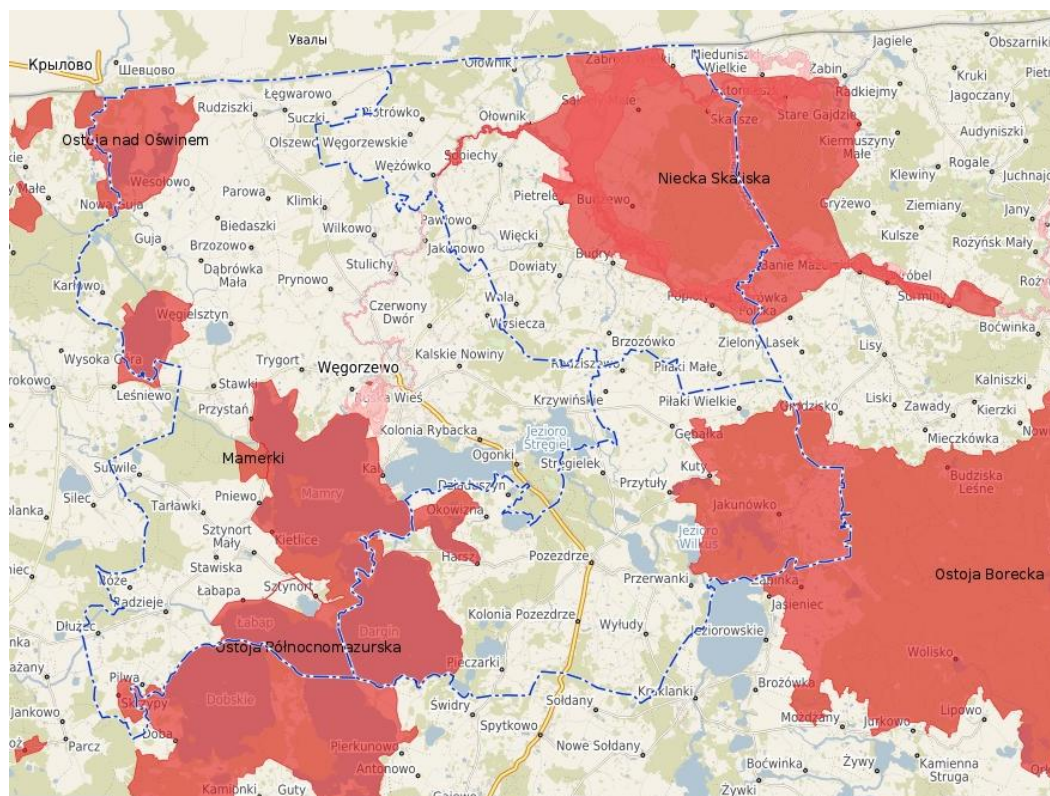
- Mamerki (kod obszaru PLH280004), obejmujący obszar 162,09 ha, położony na terenie gminy Węgorzewo (2008/25/EC: Commission Decision of 13 November 2007 adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, a first updated list of sites of Community importance for the Continental biogeographical region (notified under document number C(2007) 5403);
- Ostoja Borecka (kod obszaru PLH280016) obejmująca obszar 25 340,14 ha, położona na terenie gmin: Pozezdrze oraz Gołdap, Wydminy, Świętajno, Banie Mazurskie, Kruklanki, Kowale Oleckie (2010/44/: Commission Decision of 22 December 2009 adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, a third updated list of sites of Community importance for the Continental biogeographical region (notified under document C(2009) 10422);
- Niecka Skalska (kod obszaru PLH280049), obejmująca obszar 11 385,70 ha, położona na terenie gmin: Budry oraz Banie Mazurskie (2011/64/EU: Commission Decision of 10 January 2011 adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, a fourth updated list of sites of Community importance for the Continental biogeographical region (notified under document C(2010) 9669);
- Ostoja Północnomazurska (kod obszaru PLH280045), obejmująca obszar 14 573,01 ha, położona na terenie gmin: Węgorzewo, Pozezdrze oraz Kętrzyn (gmina wiejska), Giżycko (gmina wiejska), Giżycko (gmina miejska), Ryn (2011/64/EU: Commission Decision of 10 January 2011 adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, a fourth updated list of sites of Community importance for the Continental biogeographical region (notified under document C(2010) 9669);
- Ostoja nad Oświnem (kod obszaru PLH280044), obejmująca obszar 3 356,70 ha, położona na terenie gmin: Węgorzewo oraz Srokowo, Barciany (2011/64/EU: Commission Decision of 10 January 2011 adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, a fourth updated list of sites of Community importance for the Continental biogeographical region (notified under document C(2010) 9669);
- Jezioro Dobskie (kod obszaru PLB280012), obejmujące obszar 6 985,25 ha, położone na terenie gmin: Węgorzewo oraz Kętrzyn (gmina wiejska), Giżycko (gmina wiejska), Ryn (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z późn.zm.);
- Jezioro Oświn i okolice (kod obszaru PLB280004), obejmujące obszar 2 516,1 ha, położone na terenie gmin: Węgorzewo oraz Srokowo (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z późn.zm.);
- Puszcza Borecka (kod obszaru PLB280006), obejmująca obszar 18 962,76 ha, położona na terenie gmin: Pozezdrze oraz Gołdap, Wydminy, Świętajno, Banie Mazurskie, Kruklanki, Kowale Oleckie (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z późn.zm.);
- Lasy Skalskie (kod obszaru PLB280011), obejmujące obszar 12644,73 ha, położone na terenie gmin: Budry oraz Banie Mazurskie (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z późn.zm.);
- Ostoja Warmińska (kod obszaru PLB280015), obejmująca obszar 145 342,00 ha, położony na terenie gminy Węgorzewo (0,2 ha) (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z późn.zm.).

Rysunek 16. NATURA 2000 – obszary ptasie (Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)) – Powiat Węgorzewski

Źródło: <https://węgorzewski.e-mapa.net/>, dostęp 25.09.2025

Rysunek 17. NATURA 2000 – obszary siedliskowe (SOO, czyli Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk)

Źródło: <https://węgorzewski.e-mapa.net/>, dostęp 25.09.2025

Na obszarach Natura 2000 zabrania się m.in. podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Na terenie powiatu znajduje się również obszar chroniony na podstawie Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego z 2 lutego 1971 roku (tzw. Konwencji Ramsarskiej). Jest to Rezerwat przyrody Jezioro Siedmiu Wysp (jezioro Oświn).

Cały teren powiatu znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski (ZPP). Celem istnienia ZPP jest promowanie rozwoju proekologicznego, utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych dla zapewnienia wysokiego standardu środowiska przyrodniczego.

3.2.3.8 Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Ochronę gatunkową określonych rodzajów roślin, zwierząt i grzybów regulują aktualnie następujące akty prawne:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2022 r. poz. 2380 z późn. zm.)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408).

Wprowadzają one dla wskazanych gatunków odpowiednio ochronę ścisłą, ochronę częściową, ochronę częściową z możliwością pozyskiwania oraz wskazują gatunki wymagające ustanowienia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk.

Najcenniejszą szatą roślinną dysponują obszary chronione w sposób prawny, które zachowały walory zbiorowisk naturalnych. Występują w nich unikatowe fitocenozy.

Pośród roślin występuje wiele gatunków chronionych, w tym: licznie występują gatunki z rodziny storczykowatych – będące pod ścisłą ochroną – kruszczyk błotny, szerokolistny, rdzawoczerwony, storczyk krwisty, żłobik koralowy, a oprócz tego np. rosziczka okrągłolistna i długolistna, wawrzynek wilczełyko, pływacz zwyczajny i średni, pełnik europejski, kłoc wiechowata, jeziorza giętka, grzybienie północne czy przesiąkra okółkowa. Występują również, podlegające ochronie częściowej, konwalia majowa, kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, mącznica lekarska.

Duży udział chronionych gatunków roślin związany jest z torfowiskami i obszarami podmokłymi, dlatego szczególnie ważna jest potrzeba zachowania tych siedlisk. Cenne są też zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej, a także leśnej.

Ostoją zwierząt są przede wszystkim kompleksy większe i mniejsze leśne, które tworzą siedliska i korytarze między Puszczą Romincką, Puszczą Borecką a innymi obszarami województwa warmińsko-mazurskiego.

Na terenie powiatu, ze zwierząt objętych ochroną gatunkową, występują m.in.: tchórz, gronostaj, łasica, borsuk, bóbr, wiewiórka, jeż europejski, ryjówka aksamitna i malutka, kret. Do gatunków rzadkich, występujących na terenie powiatu należy wilk. Również wszystkie występujące nietoperze są objęte ochroną.

Ptaki, które są objęte ochroną i zasługują na szczególną uwagę to: zimorodek, pluszcz, bocian czarny, puchacz, orlik krzykliwy, bielik. Spośród innych gatunków występują kaczki: cyranka, podgorzałka, tracz nurogęś, płaskonos czy rzadziej spotykane: świstun, lodówka, gągoł; kormoran i mewy: śmieszka, pospolita i żółtonoga.

Ponadto można spotkać: perkozy, sieweczkę rzeczną, brodzień krwawodziobego, rybitwę czarną, żurawia, łabędzia niemego i przepiórkę. Z ptaków drapieżnych występują: jastrząb, myszołów, krogulec, pustułka, rybołów, kania ruda i czarna, błotniak stawowy. Z sów spotkać można: sowę uszatą, płomykówkę, puszczyka, pójdkę. Spośród ptaków leśnych licznie reprezentowane są: dzięcioły: czarny, duży, zielony i dzięciołek.

Występują również chronione gady: żółw błotny, jaszczurki: zwinka, żyworódka i padalec, węże: zaskroniec (dość liczny) i żmija zygzakowata.

Przedstawicielami chronionych płazów są: żaba jeziorowa, trawna, śmieszka, kumak nizinny, ropucha szara i zielona.

W stosunku do objętych ochroną zwierząt zabrania się m.in.:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego,

a ponadto zakazy dotyczą również płoszenia, niepokojenia, fotografowania, filmowania czy obserwacji, mogących powodować płoszenie lub niepokojenie zwierząt.

W stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową wprowadzono następujące zakazy:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzania;

-
- 3) niszczenia ich siedlisk;
 - 4) pozyskiwania lub zbioru;
 - 5) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
 - 6) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
 - 7) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
 - 8) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
 - 9) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

4. DIAGNOZA STANU I ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA NATURALNEGO POWIATU

4.1 Zasoby geologiczne i rzeźba terenu

Występujące zasoby kopalin są w miarę dobrze rozpoznane i udokumentowane. Największe są zasoby kruszywa naturalnego (wykaz udokumentowanych złóż został przedstawiony w rozdz. 3.2.1.1).

Część występujących na obszarze powiatu złóż kopalin ma charakter ponadlokalny. Znaczna część ma jednak znaczenie lokalne, a ze względu na duży udział terenów prawnie chronionych, możliwości udokumentowania, a tym bardziej eksploatacji tych złóż są ograniczone.

Problemem może być pozyskiwanie kruszywa, które powoduje istotne zmiany w krajobrazie oraz wpływa na negatywne oddziaływanie na środowisko.

Ważne jest zwrócenie uwagi podczas procesu eksploatacji na ograniczenie oddziaływania oraz konieczność rekultywacji terenu poprzez nadanie mu określonych wartości użytkowych lub przyrodniczych poprzez różne działania w tym kierunku.

Zachowanie ukształtowania krajobrazu, jego cennych form polodowcowych, powinno być uwzględnione zarówno w procesie planistycznym, jak i podczas procesów inwestycyjnych.

4.2 Gleby

Działalność rolnicza odgrywa istotną rolę w gospodarce powiatu. Trzeba jednak zwrócić uwagę na prawidłowe i racjonalne gospodarowanie tymi zasobami oraz skuteczną ich ochronę.

Ostatnie lata pokazują znaczące nasilenie się degradującego oddziaływania człowieka na gleby. Główne zagrożenia degradacją gleb to:

- degradacja chemiczna (niewłaściwe stosowanie nawozów mineralnych i pestycydów) oraz zakwaszenie gleb,
- degradacja fizyczna (związana z działalnością górniczą, mechanizacją rolnictwa oraz erozją),
- degradacja przez niewłaściwą meliorację: nacisk położony na odwodnienie gruntu, nie funkcjonowanie urządzeń melioracyjnych pod kątem nawadniania. Dotyczy to w szczególności ważnych przyrodniczo kompleksów gleb hydrogenicznych. Skrajnie niekorzystne zabiegi to osuszanie torfowisk.
- intensyfikacja użytkowania rolniczego i zagospodarowania turystycznego.

Monitoring chemizmu gleb opiera się na sieci punktów kontrolno-pomiarowych (216 profili glebowych na terenie całego kraju). Na terenie województwa znajduje się 11 punktów kontrolnych – na terenie powiatu nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego.

Ważnym czynnikiem jest kwasowość gleb. Ma ona głównie przyczyny naturalne (pokrycie roślinnością leśną), lecz jest też wynikiem działania człowieka (m.in. nadmierne stosowanie nawozów sztucznych). Nadmiernie wysoka kwasowość powoduje szybką migrację składników gleby do wód powierzchniowych i podziemnych. Do podwyższania kwasowości przyczynia się stosowanie niektórych rodzajów nawozów mineralnych oraz zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne.

Szczególnie istotne jest chemiczne zanieczyszczenie gleby metalami ciężkimi, które na terenie powiatu nie stanowi problemu. Zawartość metali ciężkich w glebie nie przekracza zawartości naturalnej, a ilość siarki pozostaje w granicach normy.

Degradację pokrywy glebowej powoduje także odkrywkowa eksploatacja złóż kopalin objętych prawem nieruchomości, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, czyli tzw. kopaliny pospolite.

Zjawisko degradacji gleb może być dodatkowo potęgowane przez niewłaściwe kształtowanie krajobrazu wiejskiego, polegające na likwidacji istniejących remiz śródpolnych oraz braku wprowadzania nowych zadrzewień i zakrzewień.

Na terenie powiatu występują następujące problemy, związane z ochroną gleb i gruntów rolnych:

- degradacja gruntów rolnych, rozumiana jako zmniejszanie się ich wartości użytkowej,
- degradacja użytków leśnych wskutek zmian środowiska, działalności przemysłowej oraz wadliwej działalności rolniczej,
- brak regularnej konserwacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, co przyczynia się do zwiększania areалу nieużytków, gruntów zakrzaczonych i zabagnionych.

4.3 Sieć hydrograficzna

- wody powierzchniowe

Poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych może nadal wywoływać zaniepokojenie. Aktualne badania wskazują, co prawda na zahamowanie wzrostu stężeń zanieczyszczeń, ale też na utrzymujący się wciąż wysoki ich poziom.

Monitoring jakości wód prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie (WIOŚ), który prowadzi badania w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, badawczego i obszarów chronionych. Poszczególne rodzaje monitoringu różnią się celem, dla którego są przeprowadzane, częstotliwością badań oraz zakresem badanych wskaźników.

Monitoring diagnostyczny jednolitych części wód powierzchniowych ustanawia się w celu:

- ustalenia stanu jednolitych części wód powierzchniowych,
- zaprojektowania przyszłych programów monitoringu,
- dokonania oceny długoterminowych zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych w warunkach naturalnych,
- dokonania oceny długoterminowych zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych z powodu szeroko rozumianych oddziaływań antropogenicznych,
- określenia długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń ulegających bioakumulacji w osadach lub faunie i florze.

Monitoring operacyjny jednolitych części wód powierzchniowych ustanawia się w celu:

- ustalenia stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które uznano za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
- dokonania oceny wszelkich zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych wynikających z programów działań, które zostały przyjęte dla poprawy jakości jednolitych części wód powierzchniowych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
- obserwacji zmian objętości i natężenia przepływu w zakresie stosownym dla stanu ekologicznego i chemicznego oraz potencjału ekologicznego.

Monitoring badawczy jednolitych części wód powierzchniowych ustanawia się w celu:

- wyjaśnienia przyczyn jakichkolwiek przekroczeń i nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów i badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego;
- wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną jednolitą część wód powierzchniowych, jeżeli z monitoringu diagnostycznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej jednolitej części wód powierzchniowych nie zostaną osiągnięte i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego dla tej jednolitej części wód powierzchniowych;
- określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia;
- ustalenia przyczyn wyraźnych rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego na podstawie biologicznych i fizykochemicznych elementów jakości;
- zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi lub umowami międzynarodowymi.

Monitoring obszarów chronionych ustanawia się w celu:

- ustalenia stanu jednolitych części wód powierzchniowych występujących na obszarach chronionych;
- ustalenia stopnia spełniania dodatkowych wymagań określonych dla tych obszarów w odrębnych przepisach;
- oceny wielkości i wpływu odpowiednich znaczących oddziaływań na jednolite części wód powierzchniowych należące do obszarów chronionych będą z nimi powiązane;
- oceny zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych występujących na obszarach chronionych wynikających z podjętych programów działań, które zostały przyjęte dla poprawy jakości jednolitych części wód powierzchniowych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Ocenę stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wód JCWP zlokalizowanych na terenie powiatu węgorzewskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12. Ocena stanu wód JCWP zlokalizowanych na terenie powiatu węgorzewskiego

LP	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Typ JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
1	Węgorapa do jez. Mamry	RW7000185 82199	rzeczna	umiarkowany stan ekologiczny	nie dotyczy; ichtiofauna	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
2	Dobskie	LW30534	jeziorna	zły stan ekologiczny	fosfor og, cynk, miedź; nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
3	Dargin	LW30538	jeziorna	umiarkowany stan ekologiczny	przezroczystość; nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
4	Kisajno	LW30530	jeziorna	dobry potencjał ekologiczny	nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
5	Węgorapa od jez. Mamry do granicy państwa	RW7000115 823111	rzeczna	umiarkowany stan ekologiczny	OWO; nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
6	Stara Gołdapa	RW7000095 82329	rzeczna	umiarkowany stan ekologiczny	OWO, azot ogólny, azot azotanowy; makrobezkręgowce	dobry	zły stan wód	zagrożona
7	Oświn	LW30529	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona
8	Omęt do granicy państwa wraz z Dopływem z jez. Arklickiego do granicy państwa	RW7000165 84965	rzeczna	słaby stan ekologiczny	OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V); makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
9	Oświnka do granicy państwa	RW7000165 849851	rzeczna	nie można dokonać oceny stanu/ potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	nie dotyczy	dobry	brak danych	zagrożona
10	Rydzówka	LW30527	jeziorna	umiarkowany stan ekologiczny	przezroczystość; nie dotyczy	dobry	zły stan wód	zagrożona
11	Węgielsztyńskie	LW30528	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona
12	Ilma do granicy państwa	RW7000105 849881	rzeczna	słaby stan ekologiczny	BZT5, OWO; fitobentos, makrobezkręgowce	dobry	zły stan wód	zagrożona
13	Sztynorkie	LW30537	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	zagrożona
14	Kirsajty	LW30543	jeziorna	umiarkowany stan ekologiczny	nie dotyczy; LMI	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
15	Mamry	LW30544	jeziorna	zły stan ekologiczny	fosfor og, cynk, miedź; nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
16	Świącayty	LW30545	jeziorna	umiarkowany potencjał ekologiczny	nie dotyczy; PMPL	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
17	Stręgiel	LW30562	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona

18	Lemięt	LW30569	jeziorna	zły stan ekologiczny	przezroczystość, fosfor og; nie dotyczy	dobry	zły stan wód	zagrożona
19	Gołdapa od Starej Gołdapy do ujścia	RW7000115 82499	rzeczna	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	nie dotyczy	brak danych	brak danych	zagrożona
20	Kanał Mincki	RW7000095 82349	rzeczna	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	nie dotyczy	brak danych	brak danych	zagrożona
21	Bachutka	RW7000095 824949	rzeczna	słaby stan ekologiczny	BZT5, OWO; makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
22	Skarż Wielki	LW30539	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona
23	Dgał Wielki	LW30540	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona
24	Gołdapiwo	LW30552	jeziorna	zły stan ekologiczny	przezroczystość; nie dotyczy	dobry	zły stan wód	zagrożona
25	Żabinki	LW30555	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona
26	Wilkus	LW30556	jeziorna	brak danych	nie dotyczy	dobry	brak danych	niezagrożona
27	Krzywa Kuta	LW30557	jeziorna	dobry stan ekologiczny	nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona
28	Pozezdrze	LW30560	jeziorna	umiarkowany stan ekologiczny	nie dotyczy; PMPL	dobry	zły stan wód	zagrożona
29	Harsz	LW30570	jeziorna	umiarkowany stan ekologiczny	przezroczystość; nie dotyczy	poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>, dostęp: 19.09.2025 r.

Można przyjąć, że podstawowym problemem złego stanu wód jest nadal nieuporządkowana gospodarka ściekowa.

Kolejnym głównym źródłem zanieczyszczeń wód na terenie powiatu są spływy powierzchniowe nawozów i wpływ nieskanalizowanych miejscowości, a także niezinventaryzowane źródła punktowe, bytowo-gospodarcze i komunalne.

Obszarowe źródła zanieczyszczeń wiążą się głównie z:

- źle prowadzoną gospodarką rolną, w tym szczególnie nawożeniem i chemizacją,
- niskim standardem sanitarnym wsi,
- gospodarką turystyczną,
- gospodarką odpadami,
- brakiem czynnych stref ochronnych w pobliżu wód,
- źle przeprowadzoną w latach 60. regulacją wodną (melioracje),
- niską na ogół świadomością i kulturą ekologiczną mieszkańców.

Ze względu na charakter powiatu i brak prowadzonej uciążliwej działalności, ścieki przemysłowe nie stanowią istotnego ładunku zanieczyszczeń.

- wody podziemne

Powiat węgorzewski znajduje się na obszarze JCWPd (jednolita część wód powierzchniowych) o nr 20 (GW700020) i o nr 21 (GW700021).

Postęp w osiąganiu celów środowiskowych JCWPd w okresie 2012-2019 (porównanie wyników oceny stanu JCWPd z 2012, 2016 i 2019 roku) przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 13. Kompleksowa ocena stanu JCWPd na terenie powiatu węgorzewskiego

Nr JCWPd	Identyfikator punktu pomiarowego ID Monitoring na terenie woj. warmińsko-mazurskiego	Stan wód podziemnych	Rok 2012	Rok 2016	Rok 2019	Rok 2022 (wg danych z 2022 roku w podziale na 174 JCWPd)
21	219; 220; 499; 500; 501; 502; 2353; 3314; 3316; 6110; 6209; 8429; 8430	chemiczny	dobry	dobry	dobry	dobry
		ilościowy	dobry	dobry	dobry	dobry
20	277; 505; 892; 1111; 1112; 1117; 1118; 1119; 1120; 1121; 1125; 2429; 6529; 6717; 6719; 7210; 7229; 7289; 7931; 7969; 8432; 8506	chemiczny	dobry	dobry	dobry	dobry
		ilościowy	dobry	dobry	dobry	dobry

Źródło: Opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. (marzec 2023) - <https://mjwp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html> – Monitoring Jakości Wód Podziemnych

Dalsze szczegółowe informacje na temat stanu jakości wód podziemnych JCWPd na terenie powiatu węgorzewskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Ocena stanu JCWPd na terenie powiatu węgorzewskiego

Ocena stanu JCWPd nr 20	Cele środowiskowe	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy
Presje determinujące stan JCWPd:	Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona
Ocena stanu JCWPd nr 21	Cele środowiskowe	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy

Presje determinujące stan JCWPd:	Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	brak zidentyfikowanej presji powodującej zagrożenie dla stanu JCWPd (brak czynnika sprawczego)
	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	nie
	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>, dostęp: 19.09.2025 r.

Ze względu na niewielkie zainwestowanie na terenie powiatu wody podziemne narażone są na zanieczyszczenia w stopniu małym i średnim.

Pod względem warunków dla wody do picia, określonych we właściwych przepisach, wody podziemne z utworów czwartorzędowych charakteryzują się przede wszystkim podwyższoną i wysoką zawartością związków żelaza i manganu.

Jakość głębiej zalegających warstw wód podziemnych jest dobra lub bardzo dobra. Ze względu na istniejącą łączność hydrauliczną, zanieczyszczone płytkie wody gruntowe mogą pogarszać również jakość wód położonych głębiej.

Można przyjąć, że podstawowym problemem zasobów wód podziemnych na terenie powiatu jest nadmierna zawartość żelaza i manganu.

Wody gruntowe są na ogół gorszej jakości niż wody wgłębne, głównie ze względu na czynniki antropogeniczne. Jakość płytko zalegających wód podziemnych ujmowanych przez studnie kopane odpowiada obowiązującym normom wody do picia. W wielu studniach pojawiają się zanieczyszczenia bakteriologiczne i chemiczne (głównie azotany). Jakość wód podziemnych uzależniona jest również od sposobu postępowania z odpadami ciekłymi. Brak sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich przyczynia się do zanieczyszczenia wód podziemnych na skutek przesieków z nieszczelnych szamb.

Do głównych zagrożeń wpływających na pogorszenie jakości wód gruntowych i podziemnych zaliczyć można:

- brak dostatecznej ilości systemów oczyszczania ścieków (w tym indywidualnych i szczelnych) oraz niedostateczna efektywność oczyszczania istniejących,
- brak systemów kanalizacyjnych przy jednoczesnym zwodociągowaniu,
- nadmierne i niewłaściwe stosowanie nawozów (w tym również naturalnych – gnojowicy) oraz środków chemicznych (SOR) w rolnictwie i leśnictwie – spływy powierzchniowe.

Obszary zagrożone suszą

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Wyróżnia się następujące typy suszy:

- susza atmosferyczna – występuje, kiedy mamy do czynienia z deficytem opadów. Zwana również suszą meteorologiczną. Jest to pierwszy etap rozwoju zjawiska suszy. Pojawia się wówczas, gdy opady występują poniżej średniej wieloletniej lub jest ich całkowicie brak.

-
- susza rolnicza - pojawia się, gdy wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie. Zwana również suszą glebową. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej.
 - susza hydrologiczna - przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach. Zwana również „niżówką hydrologiczną”. Dotyczy wód powierzchniowych.

Występuje wtedy, kiedy przepływ w rzekach spada poniżej przepływu średniej wartości wieloletniej.

Susza hydrogeologiczna - susza definiowana jako długotrwałe obniżenie zasobów wód podziemnych. Zjawisko tego rodzaju suszy jest zwykle poprzedzone powyższymi rodzajami suszy. Wstępna faza objawia się m.in. wysychaniem studni⁵.

Susza, obok zjawiska powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych i bezpośrednich zjawisk naturalnych oddziałujących na środowisko, gospodarkę i lokalne społeczności. Jednakże w przeciwieństwie do powodzi nie ma praktycznie możliwości prowadzenia działań doraźnych, które przyczynią się do zminimalizowania skutków suszy. W walce z suszą potrzebne są działania długofalowe, strategiczne które poprzez swą ilość przyczynią się do minimalizowania jej skutków. Takim działaniem jest m.in. opracowanie planu przeciwdziałania skutkom suszy, który jest głównym, strategicznym dokumentem w Polsce, zgodnie z którym prowadzi się walkę z suszą. Dnia 15 lipca 2021 r. przyjęto Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615 z późn. zm.).

Na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego występuje słabe zagrożenie suszą hydrogeologiczną (nazywana również niżówką hydrogeologiczną, przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych).

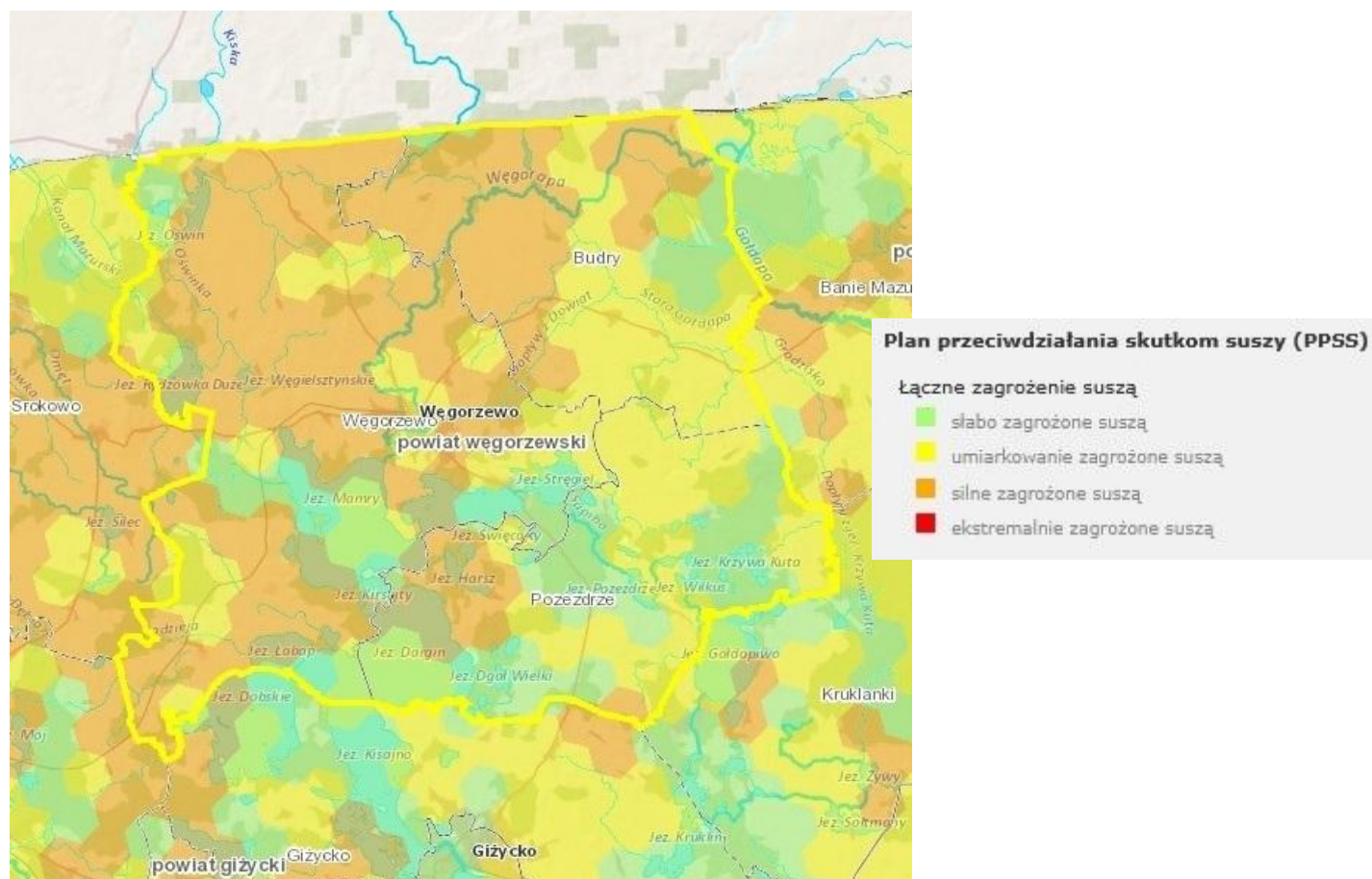
Analiza łącznego zagrożenia suszą wskazuje, że⁶:

- obszary dorzecza Świeżej i Banówki cechują się słabym zagrożeniem występowania suszy;
- **obszar dorzecza Pregoty** w blisko 40% określono jako silnie zagrożony suszą, w 39% umiarkowanie, w 21% słabo zagrożony (głównie tereny na południe od Olsztyna, okolice Górowa Iławeckiego, północna część gminy Dubeninki oraz centralna i południowa część gminy Gołdap), a jedynie 0,14% jako ekstremalnie zagrożony suszą;
- pozostały obszar województwa warmińsko-mazurskiego należący do dorzecza Wisły charakteryzuje się w porównywalnym stopniu zagrożeniem słabym, umiarkowanym i silnym (dokładny podział jest trudny do określenia ze względu na duże rozproszenie poszczególnych klas zagrożenia);
- na terenie województwa obszary charakteryzujące się ekstremalnym zagrożeniem suszą to obszary o marginalnej powierzchni.

⁵ Źródło: <https://www.gov.pl/web/susza/susza>

⁶ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 - na podstawie: Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy, Warszawa, maj 2020 r.

Rysunek 18. Łączne zagrożenie suszą dla powiatu węgorskiego – klasy zagrożenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://isok.gov.pl/> , Plan przeciwdziałania skutkom suszy, dostęp: 22.09.2025 r.

4.4 Powietrze atmosferyczne

Na terenie powiatu występuje wiele punktowych źródeł zanieczyszczenia powietrza. Największymi emitorami, wprowadzającymi zanieczyszczenia do powietrza są głównie obiekty publiczne i zakłady przemysłowe.

Duży udział w emisji ogólnej posiada niska emisja ze źródeł rozproszonych (paleniska domowe, lokalne kotłownie, w których wykorzystywany jest głównie węgiel i drewno). Brakuje jednak danych, by przedstawić zestawienie rodzajów paliw stosowanych w gospodarstwach domowych na terenie powiatu węgorskiego.

W Węgorzewie działają lokalne ciepłownie, które obsługuje od kilku do kilkudziesięciu budynków na terenie miasta, w tym kompleksy budynków spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot i domy jednorodzinne. Jedna z ciepłowni miejskich zasilana jest biomasą leśną.

Główne emitery energetyczne oraz technologiczne skoncentrowane są w miejscowościach gminnych.

Tabela 15. Główne emitory energetyczne na terenie powiatu węgorzewskiego

Gmina	Podmiot	Rodzaj paliwa
Węgorzewo	Ciepłownie Miejskie Sp. z o.o.	gaz/olej opałowy
	Ciepłownie Miejskie Sp. z o.o.	biomasa
Budry	Gmina Budry	Węgiel (docelowo pompa ciepła)
	ZBM Danuta Predko	Węgiel (lokalna kotłownia ogrzewająca ok. 60 mieszkań wspólnot mieszkaniowych)
Pozezdrze	Gmina Pozezdrze	gaz
	Spółdzielnia Mieszkaniowa	węgiel

Źródło: Starostwo Powiatowe w Węgorzewie

Cały powiat węgorzewski objęty jest programem ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀ wraz z Planem działań krótkoterminowych ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ (Uchwała nr LI/772/23 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 czerwca 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej). W aktualizacji Programu skupiono się na działaniach naprawczych mających na celu wyeliminowanie lub co najmniej ograniczenie do poziomu docelowego przekroczeń benzo(a)pirenu, natomiast aktualizowany Plan działań krótkoterminowych dotyczy również pyłu zawieszonego PM₁₀. Ponieważ trudno definitywnie wykluczyć ewentualne wystąpienie przekroczeń poziomów informowania, alarmowego czy dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀, uwzględniono również obowiązujące dotychczas działania krótkoterminowe skierowane na ograniczenie skutków wysokich stężeń pyłu PM₁₀.

Pomiary jakości powietrza atmosferycznego udostępnione przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wskazały, że dopuszczone normy (z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi) nie zostały przekroczone.

Tabela 16. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod Strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		Dwutlenek siarki SO ₂	Dwutlenek azotu NO ₂	Pył zawieszony PM ₁₀	Ołów Pb	Benzen C ₆ H ₆	Tlenek węgla CO	Ozon O ₃	Arsen As	Kadm Cd	Nikiel Ni	Benzo(a)piren BaP	PM _{2,5}
Warmińsko-Mazurska	PL2803	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2023, GIOŚ, Olsztyn 2024 r.

Wyjaśnienie oznaczeń w tabeli:

- klasa A - jeżeli stężenia substancji na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,

- klasa A1 - klasa stref dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} określana w oparciu o poziom dopuszczalny dla fazy II (obowiązująca w Polsce od dnia 1 stycznia 2020 r.),
- klasa C – powyżej poziomu dopuszczalnego - określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych

Wskaźnikiem dla którego wymagane są działania jest benzo(a)piren, dla którego zanotowano przekroczenie poziomu docelowego w strefie warmińsko-mazurskiej. Do działań zalicza się:

- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych
- opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu;
- kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych.

Tabela 17. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod Strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy		
		Dwutlenek siarki SO ₂	Tlenki azotu NO _x	Ozon O ₃ *
Warmińsko-Mazurska	PL2803	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2023, GIOŚ, Olsztyn 2024 r.

Wyjaśnienie oznaczeń w tabeli:

- klasa A - jeżeli stężenia substancji na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- *Dla ozonu - poziom celu długoterminowego - strefa warmińsko – mazurska. uzyskała klasę D2 - powyżej poziomu celu długoterminowego

Istotne znaczenie dla środowiska ma również niekontrolowana emisja z transportu samochodowego, zwłaszcza w kontekście zwiększającego się ruchu kołowego na terenie powiatu. Zanieczyszczenia komunikacyjne i związana z tym emisja liniowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych może niekorzystnie wpływać na roślinność, zwłaszcza na przyuliczne drzewa oraz na zdrowie przebywających w jej otoczeniu ludzi. To negatywne oddziaływanie spowodowane jest emisją spalin zawierających m.in. metale ciężkie, dwutlenek siarki i tlenki azotu oraz pył. Zanieczyszczenia te są związkami toksycznymi, powodującymi osłabienie fotosyntezy, degradację chlorofilu, zakłócenia w transpiracji i oddychaniu, przebarwienia, nekrozę i chlorozę liści, szybsze ich starzenie, upośledzenie wzrostu oraz zmniejszenie naturalnej odporności na choroby i szkodniki.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłów utrzymuje się na terenie powiatu na w miarę stałym poziomie i wykazuje tendencję spadkową. Związane jest to przede wszystkim z ograniczeniem spalania paliw wysokoemisyjnych w kotłowniach lokalnych (zmiana paliwa) oraz łagodnego przebiegu ostatnich zim.

Na ograniczenie emisji ma również wpływ ograniczenie działalności gospodarczej i zmniejszenie emisji ze źródeł przemysłowych.

4.5 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Hałas i wibracje to także oddziaływanie na środowisko przyrodnicze. Jest ono powszechne i powodowane przez wiele źródeł. Hałas stanowi poważne zagrożenie, także dla ludzi. Często jest ono bagatelizowane, lecz niekiedy groźniejsze w skutkach, niż zanieczyszczenia chemiczne.

Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, podzielić można na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny i przemysłowy. Podstawowym wskaźnikiem technicznym poziomu hałasu jest tzw. równoważny poziom hałasu wyrażany w decybelach (dB).

Hałas komunikacyjny powodowany jest obecnie przez użytkowników przede wszystkim dróg krajowych (nr 63) i wojewódzkich.

Trasy kolejowe, to kolejne źródło hałasu komunikacyjnego, które ze względu na brak ich użytkowania, nie są źródłem hałasu.

Hałas przemysłowy na terenie powiatu nie stanowi poważnego zagrożenia. Wartości dopuszczalne, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zdarzają się sporadycznie.

Odczuwalnym problemem jest zlokalizowanie części zakładów na terenach zabudowanych, w bliskim sąsiedztwie budynków mieszkalnych, co powoduje pewnego rodzaju uciążliwość.

Innym typem hałasu jest również hałas od linii elektroenergetycznych.

Pracująca napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia (WN) prądu przemiennego może być liniowym źródłem hałasu. Hałas generowany przez pracującą linię WN spowodowany jest mikrowyładowaniami elektrycznymi na powierzchni przewodów (na skutek ulotu). Zjawisko ulotu występuje wówczas, gdy natężenie pola elektrycznego na powierzchni przewodu jest wyższe od krytycznego (natężenia początkowego jonizacji).

Dopóki natężenie pola elektrycznego na powierzchni przewodu jest niższe od krytycznego pojawiają się pojedyncze (losowe) mikrowyładowania, natomiast po przekroczeniu wartości krytycznej natężenia pola elektrycznego następuje zjawisko intensywnego ulotu, charakteryzującego się regularnymi wyładowaniami na powierzchni przewodu.

Z badań przeprowadzonych przez PIOŚ w różnych warunkach pogodowych wynika, że:

- brak jest niekorzystnego oddziaływania akustycznego linii elektroenergetycznych 110 kV,
- niewiele, ale jednak powyżej wartości dopuszczonych, oddziałują na środowisko linie elektroenergetyczne 220 kV,
- w istotny sposób (z przekroczeniami dopuszczalnych wartości) wpływają na klimat akustyczny linie przesyłowe 400 kV.

Hałas stanowi również problem poza obszarami zabudowanymi, zwłaszcza na terenach atrakcyjnie turystycznych. Na terenie powiatu węgorzewskiego nie występują zakazy używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi ustanowione przez Radę Powiatu w Węgorzewie. Strefy takie wynikają z ustawy o ochronie przyrody i występują na obszarach rezerwatów przyrody zlokalizowanych na terenie powiatu węgorzewskiego.

Inną kwestią jest ochrona przed polami elektromagnetycznymi. Działania w tej dziedzinie polegają na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach.
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Źródłami emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- stacje przekątnikowe telefonii komórkowej,
- urządzenia elektroenergetyczne.

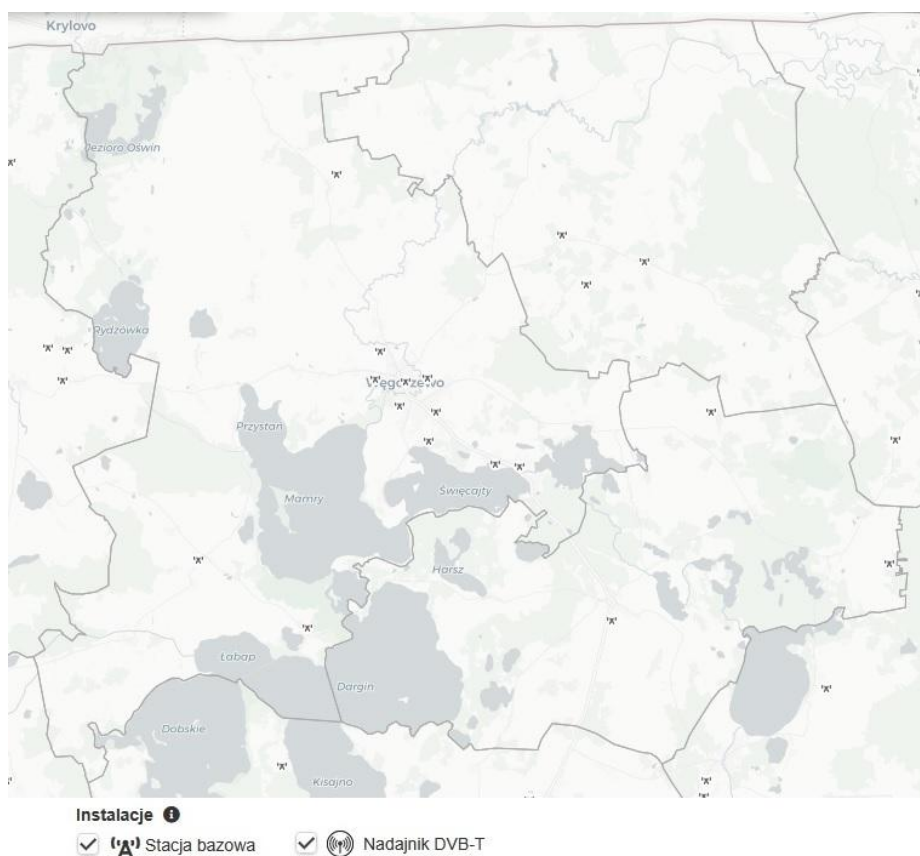
W ostatnich latach coraz częściej budowane są stacje bazowe telefonii komórkowej oraz przekątniki radiowe. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny w czasie ich pracy. Moc promieniowania izotropowo jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz.

Na terenie powiatu znajdują się również stacje przekątnikowe telefonii komórkowej różnych operatorów. W przypadku stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla przebywania ludzi.

Ponadto źródłem pól elektromagnetycznych są linie i urządzenia elektroenergetyczne. Na terenie powiatu położone są GPZ w Węgorzewie oraz linia elektroenergetyczna 110 kV. Wokół źródeł pól elektromagnetycznych (linii i stacji elektroenergetycznych oraz obiektów radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych) tworzy się, w razie potrzeby obszary ograniczonego użytkowania.

Instalacjami wytwarzającymi PEM (pola elektromagnetyczne) są także stacje bazowe telefonii komórkowej. Te, występujące na terenie powiatu węgorzewskiego przedstawiono na poniższym rysunku.

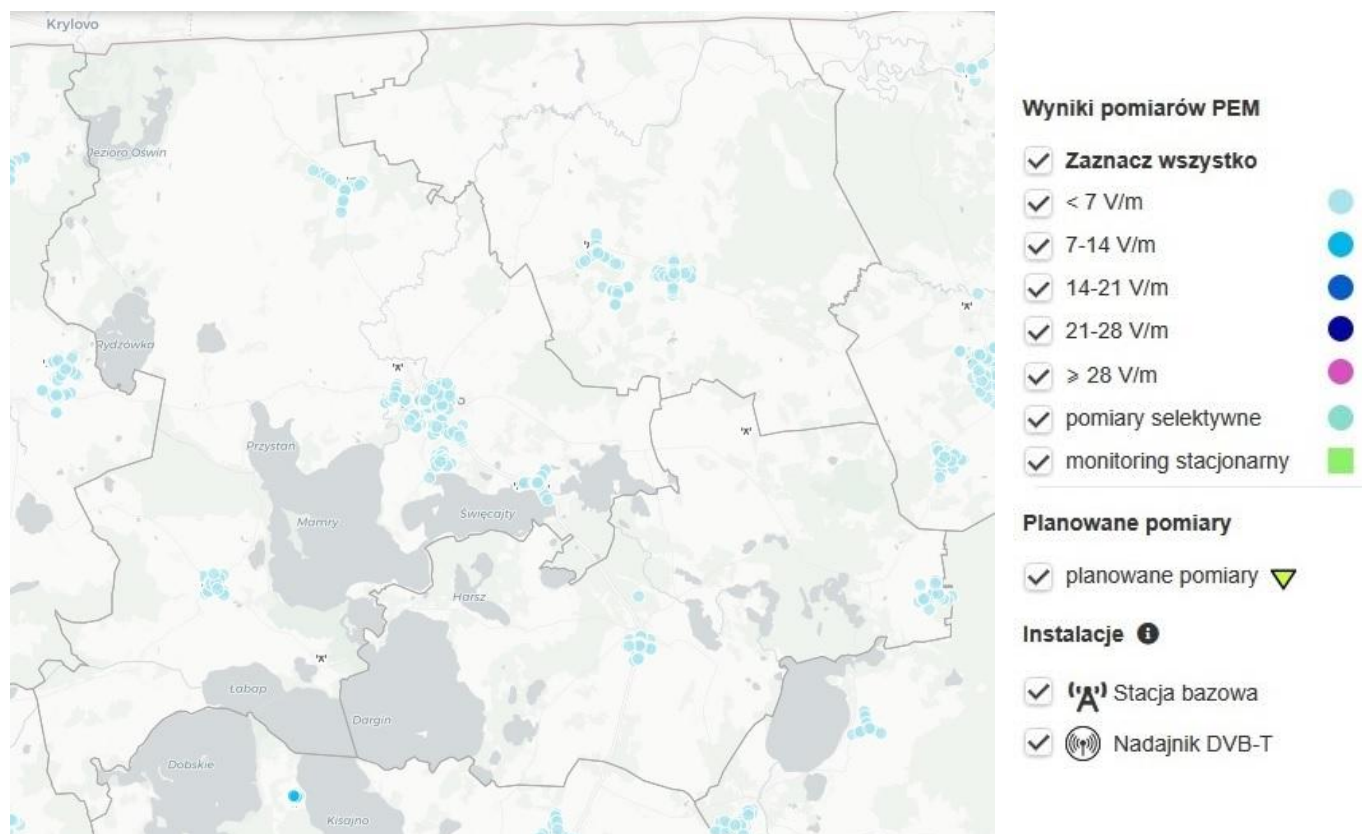
Rysunek 19. Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie powiatu węgorzewskiego

Źródło: <https://si2pem.gov.pl/>, dostęp: 19.09.2025 r.

Wyniki pomiarów pola elektromagnetycznego (PEM) w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T na terenie powiatu węgorskiego przedstawiono poniżej.

Rysunek 20. Wyniki pomiarów pola elektromagnetycznego (PEM) w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T

Źródło: <https://si2pem.gov.pl/>, dostęp: 19.09.2025 r.

Mapa PEM przedstawia położenie stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T na terenie Polski oraz wyniki pomiarów pola elektromagnetycznego (PEM) wykonywanych w ich otoczeniu. Wszystkie pomiary PEM realizowane są przez akredytowane laboratoria. W obszarze PEM obowiązują ścisłe regulacje prawne określające m.in. dopuszczalne wartości natężenia PEM w środowisku oraz sposoby sprawdzania ich dotrzymania.

4.6 Przyroda

4.6.1 Świat roślinny

Główną formą, która kształtuje klimat, wpływa na skład atmosfery, ma udział w regulacji obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałaniu powodziom, osuwiskom, ochronie gleb przed erozją i stepowaniem,

zachowaniu potencjału biologicznego wielu gatunków i ekosystemów, a także różnorodności krajobrazu i lepszych warunków produkcji rolniczej są lasy.

Spełniają one również funkcje produkcyjne czy też gospodarcze, pozwalając na trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu.

Szczegółowe zasady ochrony lasów określa ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach. Gospodarkę leśną prowadzi się w oparciu o następujące zasady:

- powszechnej ochrony lasów,
- trwałości utrzymania lasów,
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów,
- powiększania zasobów leśnych.

Struktura lasów na obszarze powiatu węgorzewskiego przedstawia się następująco:

Tabela 18. Struktura lasów na terenie powiatu węgorzewskiego

Powierzchnia ogółem [ha]	Powierzchnia lasów [ha]	Wskaźnik lesistości [%]	Lasy państwowe [ha]	Lasy prywatne [ha]
69 322,00	14 690,70	21,2	13 683,17	1 340,00

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Na terenie powiatu lasami administrują 3 Nadleśnictwa: Borki, Czerwony Dwór i Giżycko (niewielki obszar gminy Węgorzewo k. jez. Dobskiego).

Nadzór zaś nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa został powierzony przez Starostę w drodze porozumienia poszczególnym Nadleśniczom Lasów Państwowych.

Lasy prywatne zajmują ok. 1 tys. ha, co stanowi tylko 6,9% ogólnej powierzchni zalesionej powiatu.

Problemem gospodarki leśnej jest nadmierne i niecelowe rolnicze użytkowanie gruntów marginalnych o bardzo niskiej zdolności produkcyjnej.

Podstawowym instrumentem prowadzenia gospodarki leśnej w lasach niepaństwowych są uproszczone plany urządzenia lasu (UPUL) oraz inwentaryzacje stanu lasów (ISL).

Są to jednak często materiały niepełne bądź nieaktualne, dla niektórych obrębów zaś brak ich zupełnie.

Gospodarkę leśną utrudniają też spotykane rozbieżności i niezgodności między danymi zapisanymi w ewidencji gruntów, a stanem faktycznym w terenie. Fakt dokonania udanego zalesienia gruntu prywatnego nie jest najczęściej na bieżąco odnotowywany w ewidencji gruntów, gdyż koszt przeprowadzenia takiej operacji jest znaczny.

4.6.2 Świat zwierzęcy

W ostatnich latach nastąpiło pogorszenie się warunków siedliskowych wielu zagrożonych, chronionych i rzadkich gatunków. Wiąże się to m.in. z wzrastającą penetracją przez ludzi obszarów cennych przyrodniczo a atrakcyjnych turystycznie.

Rzutuje to bezpośrednio na wskaźnik bioróżnorodności biologicznej i krajobrazowej – czynnika uznawanego za najważniejszy w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego państwa. Przykładem szczególnie widocznym na terenie powiatu są zmiany w strukturze zwierzyny drobnej (zając, kuropatwa) i zwiększenie populacji lisa.

4.7 Krajobraz

Istotnym elementem środowiska naturalnego jest krajobraz. Jest to dobro, które podlegać powinno powszechnej ochronie.

Krajobraz powiatu węgorzewskiego jest bardzo zróżnicowany, o dużych walorach turystyczno-przyrodniczych. Głównych zagrożeń można upatrywać w niezwykle silnej ostatnimi laty antropopresji. Jest ona zwrócona szczególnie na najcenniejsze przyrodniczo tereny, będące często ekosystemami bardzo wrażliwymi.

Ważnym problemem, związanym z ochroną krajobrazu i przyrody jest konieczność zachowania i tworzenia korytarzy ekologicznych, łączących system obszarów cennych przyrodniczo.

4.8 Obszary oddziaływania na środowisko

4.8.1 Działalność gospodarcza

Na terenie powiatu węgorzewskiego na koniec 2024 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 2.018 podmiotów gospodarczych (1.993 w 2023 r.), w tym 1 321 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Największe skupienie podmiotów w powiecie jest na terenie miasta Węgorzewo (1190 = 59% wszystkich podmiotów).

Ogółem w sektorze prywatnym wpisanych było ogółem 1 924 podmioty, a w sektorze publicznym 72 podmioty (2024 r.).

Wśród tych posiadających osobowość prawną najwięcej w powiecie na koniec 2023 r. stanowiło spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością (102 podmioty). Pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej było mikro-przedsiębiorstw - 1 920 podmiotów.

W 2024 roku zarejestrowano 127 nowych podmiotów (w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą = 94)), a 96 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej podmiotów zarejestrowano w roku 2010 (212 podmiotów), a najmniej w roku 2022 (108 podmiotów).

Pod względem rodzaju działalności najwięcej – czyli 76,2% (1 537) podmiotów zakwalifikowana jest w rejestrze jako pozostała działalność. Jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 18,7% (378) podmiotów, a 5,1% (103) podmiotów deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (wg. stanu na rok 2024).

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie węgorzewskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (18.4%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (18.1%). (GUS 2023)

Na koniec roku 2024 stopa bezrobocia w powiecie węgorzewskim wynosiła 12,8% (2016 = 22,9%). Łącznie na terenie powiatu na koniec 2024 r. było zarejestrowanych 727 bezrobotnych (koniec 2016 r. = 1 670 osób), z czego 528 osób w gminie Węgorzewo, 111 w gminie Budry, 88 w gminie Pozezdrze.

4.8.2 Społeczeństwo

Niezwykle istotnym czynnikiem oddziaływującym na środowisko, determinującym rozwój społeczno-gospodarczy jest sytuacja demograficzna powiatu.

Tabela 19. Podstawowe dane demograficzne powiatu węgorzewskiego (stan na 31.12.2024)

Powiat	Ludność						Kobiety na 100 mężczyzn
	Ogółem		W tym kobiety		W tym mężczyźni		100,7
		1 km²	%	Liczba osób	%	Liczba osób	
Powiat węgorzewski	20 611	30	50,17	10 341	49,83	10 270	

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

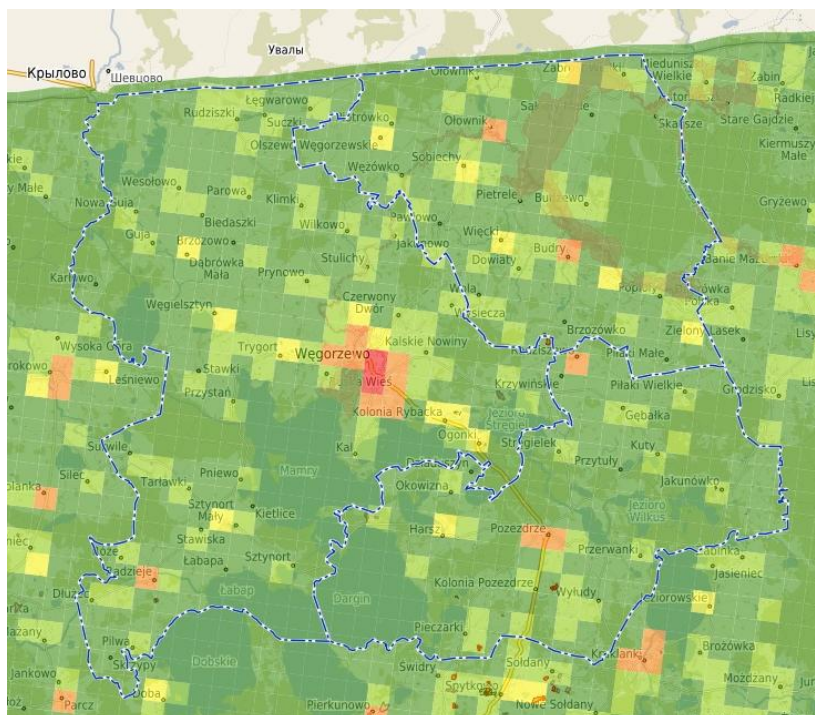
Istniejąca sieć osadnicza na terenie powiatu cechuje się dużym zróżnicowaniem. Najmniejsze zagęszczenie osób na 1 km² występuje w gminie Budry (14 osób/km²). Najwięcej osób przypada w mieście Węgorzewo (964 osób/km²), podczas gdy w gminie Węgorzewo są to 44 os/km², a w gminie Pozezdrze – 17 os./km².

Tabela 20. Liczba mieszkańców gmin powiatu węgorzewskiego (31.12.2024)

L.p.	Gmina	Liczba osób	Kobiety	Mężczyźni
1.	Miasto i Gmina Węgorzewo	15 160	7 670	7 490
2.	Gmina Budry	2 498	1 223	1 275
3.	Gmina Pozezdrze	2 953	1 448	1 505
	RAZEM - powiat	20 611	10 341	10 270

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

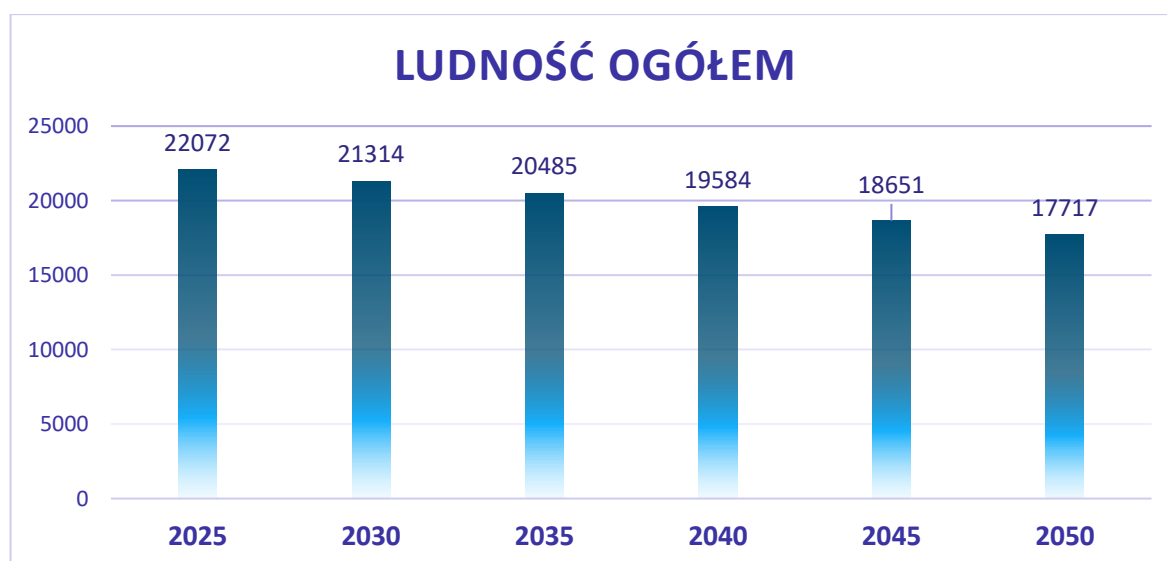
Rysunek 21. Rozmieszczenie Ludności w powiecie węgorzewskim - Liczba ludności ogółem GRID – wg. danych GUS

Źródło: <https://wegerzewski.e-mapa.net/>, dostęp 25.09.2025

Pod względem liczby mieszkańców powiatu – można zauważyć tendencję malejącą. Powiat liczy obecnie 20 611 mieszkańców, w porównaniu do np. 2015 r. – gdy liczba osób wynosiła 23.451 (w tym Miasto i Gmina Węgorzewo liczyła 17.149 osób, Gmina Budry - 2.957 os., Gmina Pozezdrze - 3.345 os.). Prognozowaną liczbę mieszkańców według GUS na lata 2025-2050 przedstawiono poniżej – wykazuje trend malejący, podobnie jak dla województwa i kraju.

Rysunek 22. Prognozowana populacja - powiat węgorzewski - na lata 2025-2050

Źródło: Dane GUS - Główny Urząd Statystyczny

Saldo migracji w powiecie, według danych GUS, jest od lat ujemne i wskazuje na odpływ ludności z powiatu.

Struktura ludności pod względem wieku ma znaczenie ekonomiczne. Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli je na trzy grupy: ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym.

Struktura wieku mieszkańców powiatu węgorzewskiego w roku 2024 (dane GUS) charakteryzuje się wysokim poziomem osób w wieku produkcyjnym – 57,3% oraz w wieku poprodukcyjnym – 26,5%. Podobnie jak dla kraju widać tu tendencję tzw. starzenia się społeczeństwa – czyli zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszania w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Dla porównania w roku 2015 dla powiatu proporcje wynosiły odpowiednio: w wieku produkcyjnym – 63,3%, wieku poprodukcyjnym – 19,6%, wieku przedprodukcyjnym – 17,1% ludności.

Tabela 21. Udział ludności w grupach wieku (2024 r.)

Powiat	Razem		Grupa wieku					
	Ogółem	%	Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny	
			Ogółem	%	Ogółem	%	Ogółem	%
Powiat węgorzewski	20 611	100	3 341	16,2	11 803	57,3	5 467	26,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Ważną grupę wiekową mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym. Osoby w tej grupie wiekowej stanowią będą w przyszłości o możliwościach rozwojowych danego obszaru. To oni w przyszłości stworzą szkielet rynku pracy. Od liczby ludności w tym wieku zależy również wielkość bazy oświatowej w powiecie.

4.8.3 Turystyka i rekreacja

W powiecie węgorzewskim znajdują się liczne atrakcje turystyczne zarówno naturalne, jak i historyczne.

Do największych walorów powiatu można zaliczyć:

- zasoby przyrodnicze,
- jeziora i rzeki,
- liczne zabytki historyczne w różnych miejscowościach gmin powiatu,
- lokalne muzea.

Te cenne atuty powiatu wybitnie sprzyjają rozwojowi turystyki.

Miejscowa baza turystyczna jest zróżnicowana, często jednak nie przystosowana do potrzeb intensywnego ruchu turystycznego. Wielkość bazy noclegowej w poszczególnych gminach powiatu, kształtuje się następująco:

Tabela 22. Obiekty zbiorowego zakwaterowania, miejsca oraz udzielone noclegi na terenie gmin powiatu węgorzewskiego (stan na 07.2024)

L.P.	Rodzaj bazy noclegowej	RAZEM powiat	m. i g. Węgorzewo	Budry	Pozezdrze
1	Obiekty ogółem	15	10	-	5
2	Obiekty całoroczne	6	5	-	1
3	Miejsca noclegowe ogółem	811	711	-	100
4	Miejsca noclegowe całoroczne	252	234	-	18
5	Hotele - obiekty ogółem	1	1	-	-
6	Hotele - miejsca noclegowe ogółem	88	88	-	-
7	Pensjonaty - obiekty ogółem	1	-	-	1
8	Pensjonaty - miejsca noclegowe ogółem	18	-	-	18
9	Kempingi - obiekty ogółem	2	1	-	1
10	Kempingi - miejsca noclegowe ogółem	190	150	-	40
11	Kwatery agroturystyczne - obiekty ogółem	4	2	-	2
12	Kwatery agroturystyczne - miejsca noclegowe ogółem	86	62	-	24
13	Ogółem - udzielone noclegi ogółem styczeń-grudzień	42 084	-	-	-
14	Ogółem - turyści (korzystający) ogółem styczeń-grudzień (os.)	12 140	-	-	-
15	Ogółem - udzielone noclegi turystom zagranicznym (nierezydentom) styczeń-grudzień	7 452	7 148	-	304

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (uwaga: „-” - brak lub brak danych)

Mimo licznych atrakcji, ciągle brakuje jednak urozmaiconej oferty pobytu turystów w okresie zimowym, co powoduje, że sezon turystyczny ograniczony jest prawie wyłącznie do okresu letniego.

4.8.4 Transport i infrastruktura

4.8.4.1 Transport

Obszar powiatu węgorzewskiego obsługują drogi, zaliczane do wszystkich kategorii. Najwyższą rangą wśród dróg przechodzących przez teren powiatu jest droga krajowa nr 63. Charakterystykę dróg na terenie powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Zestawienie dróg na terenie powiatu węgorszewskiego (stan 2023 r.)

Kategoria	Długość na terenie powiatu węgorszewskiego [km]	Uwagi ogólne o stanie technicznym
Drogi gminne	112,6	o nawierzchni twardej
	662,53	o nawierzchni gruntowej
	775,13	ogółem
Drogi powiatowe	200,2	o nawierzchni twardej
	52,2	o nawierzchni gruntowej
Drogi wojewódzkie	27,5	o nawierzchni twardej
Drogi krajowe	31	o nawierzchni twardej

Źródło: Starostwo Powiatowe w Węgorzewie, na podstawie danych uzyskanych z gmin powiatu i danych własnych

Sieć dróg lokalnych powiatu węgorszewskiego tworzą przede wszystkim drogi gminne i powiatowe o łącznej długości 1 027,53 km, w tym długość dróg powiatowych wynosi 252,4 km. Są to drogi o różnym stanie nawierzchni, często są w złym stanie technicznym.

Łączna długość wszystkich dróg na terenie powiatu węgorszewskiego wynosi 1 086,03 km, w tym długość dróg utwardzonych 371,3 km, co daje wskaźnik gęstości dróg twardych, wynoszący 53,56 km /100 km².

Stan techniczny sieci drogowej często nie odpowiada wymaganym standardom, zwłaszcza w sytuacji wciąż narastającego ruchu kołowego, tak ciężarowego jak i osobowego. Dotyczy to zarówno stanu nawierzchni, szerokości jezdni, jej wyprofilowania, a także kolizyjności z drogami lokalnymi i siecią kolejową.

Znacznym zagrożeniem dla samochodów osobowych oraz ruchu pieszego i szybko rozwijającej się turystyki rowerowej, jest tranzyt ciężarowy oraz ruch autokarowy, zwłaszcza na drogach krajowych.

Kolejnym elementem infrastruktury, związanej z transportem, jest sieć kolejowa. Przez teren powiatu węgorszewskiego przebiega linia kolejowa Kętrzyn – Węgorzewo. Jest to linia jednotorowa, okazjonalnie użytkowana.

Na terenie powiatu istnieje wiele kilometrów szlaków turystycznych, obejmujących szlaki piesze, rowerowe, konne czy wodne, w tym ok. 26 km szlaku rowerowego Green Velo.

Poniżej przedstawiono dane na temat długości dróg dla rowerów na terenie powiatu węgorszewskiego (dane GUS BDL - stan na 2024 rok).

Tabela 24. Długość dróg dla rowerów -powiat węgorszewski (2024 r.)

Kategoria	Długość na terenie powiatu węgorszewskiego [km]
drogi dla rowerów ogółem	34,6
będących pod zarządem gminy	16,0
będących pod zarządem urzędu marszałkowskiego	18,6
drogi dla rowerów na 100 km²	4,99

drogi dla rowerów na 10 tys. ludności	16,79
--	-------

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

4.8.4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

Obecnie zapotrzebowanie na wodę dla 20 219 mieszkańców (98,1%⁷ populacji) powiatu pokrywane jest z wodociągów na bazie zbiorowych ujęć wody. Przy czym należy zaznaczyć, że na terenie miasta w powiecie wskaźnik ten wynosi 99,9%. W części miejscowości ludność zaopatrywana jest w wodę z indywidualnych źródeł – studni wierconych i kopanych. Dotyczy to głównie zabudowy rozproszonej.

Na obszarze powiatu długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosi 585,7 km. Woda jest pobierana z 10 ujęć. Wszystkie ujęcia wody posiadają wyznaczone strefy określające teren ochrony bezpośredniej.

Wydażność istniejących ujęć wody jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb istniejących i perspektywicznych. Na terenie powiatu wg stanu na 31.12.2024 r. zużyto 1 353 600 m³ wody, w tym na cele gospodarstw domowych 777 400 m³.

W celu zapewnienia zaopatrzenia w wodę dobrej jakości niektórym miejscowościom, niezbędna jest rozbudowa sieci wodociągowej na terenie powiatu.

Pod względem jakości wody nie widać większych zagrożeń. Na szczególną uwagę zasługuje utrzymanie odpowiedniego poziomu zawartości manganu i żelaza oraz odpowiednio prowadzona i nadzorowana eksploatacja, uniemożliwiająca zanieczyszczenia wody pod względem bakteriologicznym.

Na terenie gminy Budry nie występują główne zbiorniki wód podziemnych. Na terenie Gminy Budry zlokalizowane jest jedno ujęcie wody w Olszewie Węgorzewskim. W 2023 roku z ujęcia wody na teren Gminy Budry dostarczono 110 tys. m³. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 146 km, w tym sieci rozdzielczej 130 km i przyłączy wodociągowych 23 km / 727 szt. Woda doprowadzana jest do wszystkich zamieszkałych miejscowości i korzysta z niej 99 % mieszkańców gminy. Na sieci wodociągowej znajdują się 4 pompownie sieciowe w miejscowościach Wola, Budry, Grądy Węgorzewskie i Popioły.

Powiat jest obsługiwany przez 5 komunalnych oczyszczalni ścieków o ogólnej przepustowości do 3 122 m³/dobę⁸.

Łączna długość kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu wynosi 163,5 km. Na terenie powiatu węgorzewskiego łącznie 12 634 mieszkańców (61,3%⁹ populacji) posiada dostęp do kanalizacji sanitarnej, na terenie miasta wskaźnik ten wynosi 90,7%.

Część mieszkańców posiada własne oczyszczalnie przydomowe – wg danych GUS było ich w powiecie 358 szt.

⁷ na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego (BDL) na dzień 31.12.2024 r.

⁸ na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2024 r. – warto zaznaczyć, że wg danych KPOŚK łączna maksymalna przepustowość dwóch oczyszczalni wyniosła 10 350 m³/d

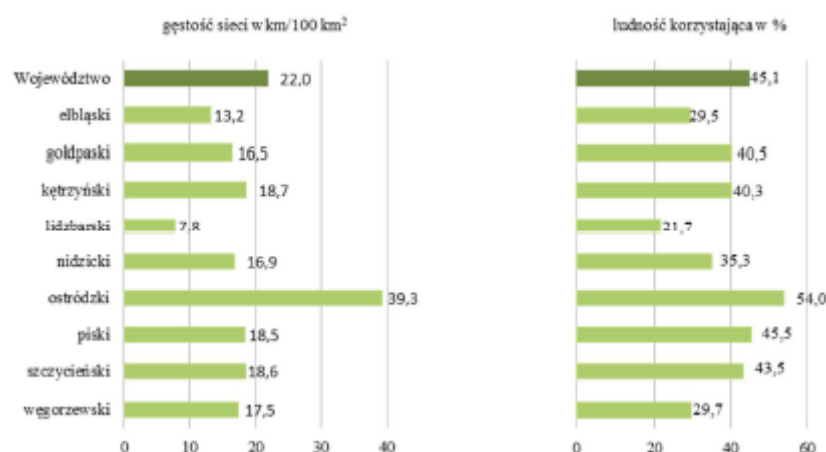
⁹ dane na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego (BDL) na dzień 31.12.2024 r.

Na terenie powiatu dość powszechne są zbiorniki bezodpływowe (1 086 szt. wg danych GUS), z których ścieki wywożone są do istniejących oczyszczalni ścieków lub na pola uprawne. Nieszczelności zbiorników powodują przesiąki zanieczyszczeń do gruntu.

Na terenie powiatu nierzadko spotyka się również nielegalne odprowadzenia zanieczyszczeń ciekłych do wód powierzchniowych.

Na tle województwa w poszczególnych powiatach gęstość sieci kanalizacyjnej była mocno zróżnicowana i wahała się od 7,8 km/100 km² w powiecie lidzbarskim do 39,3 km/100 km² w powiecie ostródzkim (dane GUS za 2020 r.). Wyższą niż średnia wojewódzka gęstością sieci charakteryzował się jedynie powiat ostródzki (39,3). Wskaźnik dla powiatu węgorzewskiego w tym samym roku wynosił 17,5 km, czyli mniej niż w województwie - 22 km/100 km² powierzchni (w Polsce znacznie więcej – 34,8 km). Poziom skanalizowania województwa warmińsko-mazurskiego, w przeciwieństwie do poziomu zwodociągowania, na koniec 2020 r. był bardzo niski. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 5,2 tys. km¹⁰.

Rysunek 23. Sieć kanalizacyjna rozdzielcza w wybranych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (2020 r.) -tereny wiejskie

Źródło: Wieloletni Plan Działania LPW Powiatu Węgorzewskiego, Olsztyn 2022

Dane statystyczne GUS pokazują, iż rokrocznie znacząco spada liczba awarii sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu węgorzewskiego. W ostatnich latach było to odpowiednio: 2015 r. - 282 awarie, 2022 r. - 209 awarii, 2023 r. – 191 szt., zaś w 2024 r. – 173 szt.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Masterplan WJM

w Gminie Węgorzewo praktycznie wszystkie miejscowości posiadają zbiorczą sieć wodociągową, jest natomiast wiele nie skanalizowanych miejscowości. Najpilniejsze zadania, które należy zrealizować w zakresie kanalizacji sanitarnej to inwestycje zgodnie z wykazem miejscowości nieskanalizowanych.

Tabela 25. Wykaz miejscowości nieskanalizowanych w gminie Węgorzewo (2020 r.)

LP.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców stałych	LP.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców stałych

¹⁰ Na podstawie Wieloletni Plan Działania LPW Powiatu Węgorzewskiego, Olsztyn 2022

1	CZERWONY DWÓR	123	8	RUDZISZKI	216
2	GUJA	184	9	STAWKI	133
3	KLIMKI	177	10	TRYGORT	359
4	PASTERNAK	101	11	WESOŁOWO	103
5	PERŁY	133	12	WĘGIELSZTYN	327
6	PRYNOWO	179	13	WILKOWO	117
7	RADZIEJE	379		RAZEM	2531

Występujące na terenie powiatu oczyszczalnie ścieków zostały ujęte w **Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych** (aktualnie w Szóstej aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych - **AKPOŚK 2022**) oraz zostały wyznaczone przez właściwy organ do wyznaczenia granic aglomeracji. Głównym celem KPOŚK jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków na terenie poszczególnych aglomeracji. W Programie wraz z aktualizacjami opracowane zostały szczegółowe potrzeby oraz działania dla aglomeracji o RLM > 2 000 w zakresie rozbudowy systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Poniżej przedstawiono wybrane informacje dla aglomeracji ≥ 2000 RLM na terenie powiatu węgorzewskiego.

Tabela 26. Urządzenia kanalizacyjne dla aglomeracji $\geq 2\,000$ RLM na terenie powiatu węgorzewskiego

Nazwa aglomeracji	Węgorzewo	Pozezdrze
Id aglomeracji wg KPOŚK	PLWM023	PLWM069N
nazwy gmin w aglomeracji	Węgorzewo Pozezdrze	Pozezdrze
obowiązująca uchwała ustanawiająca aglomerację	UCHWAŁA NR XXVII/259/2020 RADY MIEJSKIEJ W WĘGORZEWIE z dnia 25 listopada 2020 r.	Uchwała nr XVIII/114/20 Rady Gminy Pozezdrze z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Pozezdrze
RLM aglomeracji zgodnie z obowiązującą uchwałą	16 111	2 054
liczba mieszkańców aglomeracji zameldowana na pobyt stały i czasowy na terenie aglomeracji	12 238	1651
liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	12 221	1651
liczba mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych	14	0
liczba mieszkańców korzystających z systemów indywidualnych (przydomowych oczyszczalni ścieków)	3	0
liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	1	0

długość istniejącej sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej) w aglomeracji [km]	97,61	47,7
długość istniejącej kanalizacji deszczowej w aglomeracji [km]	26,4	3
aktualny % skanalizowania wg RLM aglomeracji	99,89	100,00
I_d oczyszczalni ścieków	PLWM0230	PLWM0690N
projektowa przepustowość oczyszczalni [m3/d]	średnia 3000 maksymalna 10000	średnia 350 maksymalna 350
projektowa maksymalna wydajność oczyszczalni [RLM]	22500	2400
długość sieci kanalizacyjnej planowanej do modernizacji [km]	21,5	5,00

Źródło: Opracowanie własne – źródło danych: VI AKPOŚK, Załącznik nr 3 - VI Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Warszawa 2022

4.8.4.3 Gospodarka odpadowa

Leżące na terenie powiatu węgorzewskiego gminy należą do Północno-Wschodniego Regionu Gospodarki Odpadami wyznaczonego w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami.

Gminy z powiatu węgorzewskiego przynależą do Mazurskiego Związku Międzygminnego - Gospodarka Odpadami, który realizuje w imieniu samorządów zadania w zakresie gospodarki odpadami.

Związek powołał spółkę celową Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych Spytkowo Spółka z o.o., która prowadzi regionalną instalację przetwarzania odpadów w Spytkowie k/Giżycka.

Na terenie powiatu w 2024 r. zostało zebranych 6 116,64 ton odpadów komunalnych, w tym 4 074,28 ton z gospodarstw domowych, co stanowiło 66,61% zebranych odpadów (Dane GUS na 31.12.2024 r.).

Odpady są gromadzone w sposób selektywny i zagospodarowywane w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami.

Zestawienie wielkości odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku w latach 2022-2024 dla powiatu węgorzewskiego, poszczególnych gmin powiatu oraz województwa warmińsko-mazurskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku w latach 2022-2024 dla powiatu węgorzewskiego, jego gmin i woj.

Jednostka terytorialna	Ogółem [tony]			Ogółem w tys. ton			Z gospodarstw domowych			z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Woj. warm.-mazurskie	438 280,17	420 828,49	445 798,26	438,28	420,83	445,80	367 846,73	352 315,63	374 347,17	70 433,44	68 512,86	71 451,09
Powiat węgorzewski	6 378,07	5 726,76	6 116,64	6,38	5,73	6,12	3 790,21	3 757,31	4 074,28	2 587,86	1 969,45	2 042,36
Gm. Budry	396,56	426,90	504,48	0,40	0,43	0,50	284,13	311,67	372,10	112,43	115,23	132,38
Gm. Pozezdrze	785,57	755,60	781,78	0,79	0,76	0,78	592,02	558,68	575,74	193,55	196,92	206,04
Gm. Węgorzewo	5 195,94	4 544,26	4 830,38	5,20	4,54	4,83	2 914,06	2 886,96	3 126,44	2 281,88	1 657,30	1 703,94
w tym: Węgorzewo -miasto	4 574,33	3 812,11	3 919,23	4,57	3,81	3,92	2 452,98	2 338,39	2 447,85	2 121,35	1 473,72	1 471,38

Źródło: Opracowanie własne – źródło danych: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

4.8.4.4 Zaopatrzenie powiatu w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Gospodarka ciepła na terenie powiatu opiera się na ciepłowniach systemowych, kotłowniach lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła, głównie opalanych paliwem stałym.

Na terenie powiatu dominują kotłownie opalane węglem. Występują także kotłownie opalane gazem, olejem opałowym oraz biomasą (głównie zrębkami drewna). Wiele firm korzysta również ze źródeł odnawialnych, najczęściej pochodzących z zagospodarowania odpadów drzewnych.

Istniejące źródła zaspokajają potrzeby odbiorców, jednak stan techniczny większości urządzeń nie spełnia żadnych norm technicznych i ekologicznych.

Na terenie powiatu podstawową linią elektroenergetyczną jest sieć średniego napięcia 15kV, która poprzez sieć stacji transformatorowych dostarcza energię do odbiorców. Średni stopień obciążenia stacji wskazuje na rezerwy mocy w stacjach.

Istniejący stan sieci elektroenergetycznej umożliwia sprawną dostawę do odbiorców. Istniejąca sieć energetyczna SN-15 kV i nn-0,4 kV w pełni pokrywa zapotrzebowanie użytkowników z terenu powiatu na energię elektryczną. Stan techniczny sieci SN-15 kV jest zadowalający. Konieczna modernizacja i rozbudowa sieci SN-15 kV i niskiego napięcia 380/220 V odbywać się będzie sukcesywnie wraz z realizacją przewidywanego programu urbanistycznego.

Obsługą infrastruktury elektroenergetycznej zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Oddział w Białymstoku Rejon Energetyczny w Ełku, Posterunek Energetyczny w Węgorzewie.

Na terenie powiatu istnieje sieć gazowa o łącznej długości 86,6 km (długość czynnej sieci) i obecnie korzysta z niej 4 497 odbiorców (gospodarstwa domowe) (dane GUS - BDL za 2024 r.). Gaz dostępny jest dla niektórych miejscowości gminy Węgorzewo (m. Węgorzewo, Kolonia Rybacka i Ogonki) oraz Pozezdrze (Pozezdrze i Kolonia Pozezdrze). Sieć jest zarządzana przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o., Oddział w Warszawie, Zakład w Olsztynie, Placówka w Giżycku.

Na terenie powiatu wykorzystywane są Odnawialne Źródła Energii – głównie w lokalnych źródłach. Powszechnie wykorzystuje się biomasę, zwłaszcza drewno i jego pochodne. Jednak brakuje danych co do wielkości i jakości stosowanych paliw. Innym ważnym problemem jest sam proces spalania. Niestety, pozyskana biomasa często nie jest spalana w przystosowanych do tego urządzeniach, co powoduje większe jej zużycie, a co za tym idzie też zwiększoną emisję zanieczyszczeń i większe koszty eksploatacji.

Do większych instalacji wykorzystujących biomasę można zaliczyć instalację w mieście Węgorzewo. Zainstalowana tam ciepłownia na biomasę posiada moc 0,4 MW.

Na terenie powiatu, wg danych Urzędu Regulacji Energetyki, znajdują się 10 instalacji OZE, które produkują energię elektryczną o łącznej mocy 11,412 MW, w tym:

- 9 farm fotowoltaicznych o mocy od 0,499 MW (w miejscowości Pieczarki w gminie Pozezdrze) do 2,999 MW (w miejscowości Trygort w gminie Węgorzewo – obszar wiejski),
- 1 mała elektrownia wodna o mocy 0,4 MW (w Gminie Budry).

Tabela 28. Liczba i moc instalacji wykorzystujących OZE w powiecie węgorzewskim (stan na 06.2025)

Lp.	DKN	Miejscowość	Gmina	Moc elektryczna** [MW]	Rodzaj OZE
1	12155	Ołownik	Budry – gmina wiejska	0,400	WO (elektrownia wodna)
2	23642	Guja	Węgorzewo – gm. m.-w.	1,000	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
3	23642	Guja	Węgorzewo – gm. m.-w.	0,973	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
4	43335	Stulichy	Węgorzewo – gm. m.-w.	0,999	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
5	43335	Stulichy	Węgorzewo – gm. m.-w.	0,999	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
6	66083	Stręgiel	Węgorzewo – obszar wiejski	0,565	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
7	71966	Pawłowo	Budry – gmina wiejska	1,999	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
8	72589	Kalskie Nowiny	Węgorzewo – obszar wiejski	0,979	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
9	72768	Pieczarki	Pozezdrze – gmina wiejska	0,499	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)
10	73247	Trygort	Węgorzewo – obszar wiejski	2,999	PVA (elektrownia fotowoltaiczna)

** W publikowanych danych nie uwzględniono mikroinstalacji, w tym instalacji prosumenckich.

Źródło: <https://www.ure.gov.pl/download/9/15727/Mapana30-06-2025nastroneURE.xlsx> , dostęp 10.2025

4.8.5 Rolnictwo

Powiat węgorzewski jest terenem, na którym rolnictwo odgrywa bardzo ważną rolę.

Według danych GUS w 2020 r. powierzchnia gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 1,2 mln ha, co stanowiło 7,0% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w kraju. Łączna powierzchnia gospodarstw z terenów powiatu węgorzewskiego liczyła 32,4 tys. ha.

W strukturze powierzchni gospodarstw rolnych w województwie, użytki rolne stanowiły 91,4% (w Polsce – 89,7%), lasy i grunty leśne – 3,7% (w Polsce – 5,8%), a pozostałe grunty – 4,9% (w Polsce – 4,3%). W omawianym powiecie struktura powierzchni gospodarstw rolnych kształtowała się bardzo podobnie: użytki rolne stanowiły 92,9%, lasy i grunty leśne 2,3%, pozostałe grunty – 4,8%.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 27,5 ha i była ponad dwukrotnie większa niż przeciętna wielkość gospodarstwa w kraju, gdzie wyniosła 12,7 ha. Z kolei przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 25,2 ha, a w kraju – 11,4 ha. W powiecie węgorzewskim średnia powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 27,4 ha, zaś powierzchnia użytków rolnych 25,4 ha¹¹. W 2020 r. na terenach powiatu węgorzewskiego funkcjonowało łącznie 1,2 tys. gospodarstw rolnych.

Powiat charakteryzują dobre warunki naturalne do produkcji rolnej. Produkcja rolnicza ma wielokierunkowy charakter.

Występujące zjawiska ekonomiczne wymuszają konieczność zmiany sposobu wykorzystania terenów i głębokiej restrukturyzacji gospodarki na terenach wiejskich.

Najpoważniejszymi problemami oddziaływania rolnictwa na środowisko jest jego chemizacja i mechanizacja. Środki te, podnoszą wydajność, wpływają jednak negatywnie na glebę, środowisko przyrodnicze a także na zdrowie człowieka.

Wysokie dawki nawozów (stosowane również na łąki i pastwiska) powodują m.in. powstawanie szkodliwych związków, zakwaszenie gleby i ograniczenie rozwoju mikroorganizmów.

Negatywne oddziaływanie wywierają również stosowane w rolnictwie pestycydy. Ich nadużywanie stanowi poważne zagrożenie dla biocenozy glebowych. Oprócz zmian fizykochemicznych, mogą one również prowadzić do zmian genetycznych organizmów żywych, a tym samym powodować całkowitą lub częściową utratę ich naturalnych właściwości (np. ograniczenie zdolności wiązania azotu atmosferycznego przez niektóre bakterie).

Środki chemiczne stosowane w rolnictwie są głównym źródłem zanieczyszczeń obszarowych, czego szkodliwym i często widocznym efektem jest eutrofizacja i skażenie wód powierzchniowych. Spowodowane to jest przede wszystkim wymywaniem z gleb uprawnych do wód powierzchniowych, gruntowych łatwo rozpuszczalnych związków azotu i fosforu. Są one również wprowadzane przez źle zagospodarowane odpady pochodzenia rolniczego – zarówno stałe, jak i płynne.

Istotnym oddziaływaniem jest również bezmyślne wypalanie traw, a często również słomy. Jest to zjawisko, w wyniku którego nie tylko giną zwierzęta i rośliny, ale również zmienia się niekorzystnie struktura gleby, tracąc swe naturalne właściwości.

Kolejne oddziaływania, które w istotny sposób wpływają na stan środowiska, to:

- niewłaściwe zabiegi melioracyjne

¹¹ Na podstawie Wieloletni Plan Działania LPW Powiatu Węgorzewskiego, Olsztyn 2022

-
- likwidacja zadrzewień śródpolnych.

4.8.4.6 Ograniczenia i szanse rozwoju powiatu, wynikające ze stanu środowiska

Dokonana analiza SWOT opiera się na ocenie eksperckiej oraz ocenie społecznej środowiska naturalnego powiatu węgorzewskiego. Analiza SWOT to analiza mocnych (S – Strengths) i słabych (W – Weaknesses) stron oraz szans (O – Opportunities) i zagrożeń (T – Threats).

Mocne strony:

- dobrze zachowane warunki przyrodnicze, duża różnorodność siedlisk przyrodniczych,
- stosunkowo nieznaczne zanieczyszczenie środowiska,
- urozmaicona rzeźba terenu, duże walory krajobrazowe,
- duża ilość naturalnych zbiorników wodnych (jezior),
- brak uciążliwego dla środowiska przemysłu,
- duży udział obszarów chronionych przyrodniczo,
- położenie na obszarze Zielonych Płuc Polski,
- ciekawy krajobraz kulturowy,
- obecność stanowisk unikalnych gatunków chronionych zwierząt oraz roślin,

Szanse:

- możliwości rozwoju ekoturystyki i turystyki aktywnej i kwalifikowanej (wędkarstwo, kajakarstwo, nordic walking itp.),
- potencjalne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i uprawy roślin energetycznych,
- pojawianie się nowych stanowisk zwierząt chronionych,
- uczestnictwo powiatu lub jego gmin w stowarzyszeniach, związkach, organizacjach,

Słabe strony:

- niesatysfakcjonujący stan wód powierzchniowych,
- zaśmiecone środowisko, spotykane „dzikie wysypiska”,
- brak swobodnego dostępu do wód publicznych,
- brak dostatecznej ochrony obszarów szczególnie cennych przyrodniczo,
- brak tradycji racjonalnego wykorzystywania surowców i energii,
- poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zagrożenia:

- brak prawidłowej gospodarki ściekowej,
- chaotyczny rozwój indywidualnej zabudowy letniskowej, ograniczający możliwości powszechnego korzystania ze środowiska w przyszłości,
- stopień egzekwowania przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska przez urzędy, organy ścigania, wymiar sprawiedliwości,

- zbyt mała współpraca organów ochrony środowiska i jednostek zainteresowanych środowiskiem oraz organizacji pozarządowych,
- spadek poziomu wód gruntowych i lustra wody większości zbiorników wodnych, szczególnie małych,
- nadmierna liczebność niektórych gatunków zwierząt.

5. CELE I ZADANIA PROGRAMU

5.1 Dotychczasowa realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska

W sektorze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju na terenie powiatu przede wszystkim widoczne są działania, realizowane przez samorząd. Dotyczy to zarówno działań miękkich, jak ujmowanie spraw środowiskowych w przyjmowanych i zatwierdzanych dokumentach planistycznych i strategicznych, jak również sfery inwestycyjnej.

Realizacja zadań, ze względu na ograniczone środki własne, przede wszystkim związana jest z możliwościami pozyskania zewnętrznych, tanich środków, przeznaczonych na działania, służące ochronie środowiska oraz infrastrukturze komunalnej. Wydłuża to w czasie osiągnięcie zakładanych efektów, a często może być przyczyną ponoszenia dodatkowych kosztów, związanych z dostosowaniem do nowszych rozwiązań technicznych czy też obowiązujących przepisów.

Również działania podejmowane przez sektor gospodarczy oraz osoby fizyczne, są coraz częściej ukierunkowane na poprawę stanu środowiska. Często brakuje jednak wiedzy, jak w sposób właściwy je zrealizować.

Istotnym problemem jest brak właściwej konsekwencji w egzekwowaniu ustalonych zasad korzystania ze środowiska i długotrwałe procedury odtworzenia naruszonego środowiska.

5.2 Formułowanie strategii i planu działań

5.2.1 Określenie celów ochrony środowiska

W ramach analizy, przyjęto następujący podział, stosując podane kryteria:

1) znaczenie i pilność realizacji:

- strategiczny
- główne (kierunki działań)

-
- szczegółowe (konkretne działania w ramach określonego kierunku).
- 2) czas pełnej realizacji (od rozpoczęcia zadania do osiągnięcia celu wg przyjętego miernika):
- krótkookresowe (do 1 roku)
 - średniookresowe (od 1 do 4 lat)
 - długookresowe (powyżej 4 lat).

Dla Powiatu Węgorzewskiego w zakresie ochrony środowiska celem strategicznym pozostaje:

„Dobry stan środowiska umożliwiający zrównoważony rozwój”

Cele główne i szczegółowe:

I. Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych

1. Skuteczna ochrona środowiska naturalnego

- zapobieganie stwarzaniu kolejnych barier ekologicznych i likwidowanie już istniejących, w szczególności zapewnienie ekologicznej ciągłości rzek, zapewnienie przejść dla zwierząt w sieci drogowej i ochrona korytarzy migracyjnych przed zagrożeniem ze strony siłowni wiatrowych
- stosowanie instrumentów prawno-ekonomicznych (opłaty, kary, skuteczniejsze kontrole) oraz ich egzekwowanie
- zagospodarowanie przestrzenne z bezwzględnym uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska i krajobrazu, w szczególności na terenach przyrodniczo cennych nieobjętych obszarowymi formami ochrony przyrody
- szczególna ochrona krajobrazu priorytetowego
- aktualizacja dokumentów strategicznych pod kątem wymagań ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony krajobrazu, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności zachowania i tworzenia korytarzy ekologicznych
- ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych, w szczególności poprzez konsekwentne utrzymywanie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowanych trwałą zielenią i niezabudowanych i zakaz zabudowy letniskowej w bezpośrednim sąsiedztwie wód
- planowanie przeznaczania terenów pod rekreację oraz infrastrukturę turystyczną w sposób nie naruszający walorów środowiska i krajobrazu, w szczególności dążenie do zachowania naturalności terenów najcenniejszych przyrodniczo
- kompleksowe wyposażenie terenów przeznaczonych pod turystykę i rekreację oraz masowo odwiedzanych w niezbędną infrastrukturę sanitarną oraz służącą zagospodarowaniu odpadów
- odpowiednie oznakowanie obiektów i terenów chronionych oraz szlaków turystycznych wraz z informacjami o regulaminie, obowiązujących przepisach i karach za ich naruszanie
- dostosowanie nasilenia presji turystycznej i penetracji do odporności i chłonności turystycznej terenu
- na obszarach najcenniejszych przyrodniczo (rezerваты przyrody) dopuszczanie ruchu turystycznego tylko po wyznaczonych szlakach i w obecności przewodnika – kontrolowana turystyka kwalifikowana
- kontrola turystyki i wypoczynku, szczególnie na terenach o dużej wartości przyrodniczej
- pełna, egzekwowana odpowiedzialność organizatorów za imprezy masowe na wolnym powietrzu

2. Zachowanie istniejącego świata roślin i zwierząt

- ochrona terenów przyrodniczo cennych, w szczególności tych nie objętych dotąd obszarowymi lub obiektowymi formami ochrony
- ochrona ekosystemów wodnych, w tym wprowadzenie i egzekwowanie zakazu znacznych zmian stosunków wodnych na obszarach przyrodniczo cennych (obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody)
- zachowanie równowagi gatunkowej, ochrona przed gatunkami inwazyjnymi
- wdrożenie procedur w celu minimalizacji ryzyka wystąpienia chorób zakaźnych (m.in. ptasia grypa, afrykański pomór świń, itp.)

3. Zachowanie wysokich walorów krajobrazowych

- lokalizacja ferm wielkotowarowych uzależniona od spełniania przepisów środowiskowych, limitowanie wielkości obsady obszarem posiadanych gruntów, warunkującym pełne zagospodarowanie odchodów zwierzęcych i dobrostan zwierząt – niedopuszczalna jest kolizja lokalizacji z wymogami w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody
- umożliwianie lokalizowania wysokich budowli (np. maszty telefoniczne) tylko poza terenami o najwyższych walorach krajobrazowych z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury oraz uwarunkowanie prowadzenia inwestycji liniowych sposobem najmniej kolidującym z krajobrazem
- dążenie do harmonii zabudowy z krajobrazem, preferowanie budownictwa o charakterze tradycyjnym i regionalnym
- niedopuszczanie do trwałych zmian rzeźby terenu na dużych powierzchniach

4. Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych

- racjonalne zużycie wód, materiałów i energii
- uruchomienie programów oszczędzania wody, w tym ograniczenie zużycia wody do celów przemysłowych

II. Poprawa jakości środowiska

1. Ochrona jakości wód

- rozwój infrastruktury dla ochrony środowiska
- modernizacja oczyszczalni ścieków oraz tworzenie warunków do budowy oczyszczalni przydomowych i przyzagrodowych, gdy nie ma możliwości przyłączenia do zbiorowej sieci kanalizacyjnej lub jest to nieuzasadnione ekonomicznie
- wyposażanie sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające
- rekultywacja zdegradowanych ekosystemów wodnych
- wspólne działania z gminami i ich związkami w celu usprawnienia i unowocześnienia gospodarki wodno-ściekowej
- rozbudowa systemu małej retencji
- kontrola przestrzegania wymagań stref ochronnych wód podziemnych
- skuteczne zabezpieczenie przed umyślnym lub nieświadomym zatruciem wód powierzchniowych i podziemnych
- zmniejszanie tzw. spływów obszarowych z obszarów wiejskich
- ochrona stref litoralowych zbiorników wodnych

-
- renaturyzacja obszarów wodno-błotnych
 - wzmocnienie systemu monitoringu i kontroli wód powierzchniowych i podziemnych
 - budowa i utrzymanie spójnego systemu ochrony przeciwpowodziowej

2. Ochrona powierzchni ziemi

- segregacja i selektywna zbiórka odpadów
- organizowanie punktów zbiórki makulatury, stłuczki szklanej, puszek aluminiowych itp. oraz punktu odbioru odpadów niebezpiecznych
- właściwe użytkowanie rolnicze gleb, w tym odpowiednie nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin
- stosowanie fitomelioracji, zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo
- rekultywacja składowisk odpadów
- likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów
- ograniczanie powstawania odpadów u źródła
- rekultywacja gruntów zdegradowanych
- ochrona gleb przed degradacją
- właściwe zagospodarowanie odpadów medycznych
- kontrola i monitoring systemu zagospodarowania chemikaliów
- uregulowanie postępowania z odpadami motoryzacyjnymi przez osoby fizyczne
- prowadzenie obserwacji zmian chemizmu gleb, a w szczególności koncentracji metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo
- zapobieganie zanieczyszczaniu metalami ciężkimi
- ograniczanie degradacji gleb poprzez górnictwo
- ograniczenie przeznaczania gleb o wysokich klasach bonitacyjnych na cele nierolne i nieleśne
- poprawianie wartości użytkowej gleb oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności przez stosowanie odpowiednich zabiegów technicznych i agrotechnicznych

3. Czyste powietrze

- promowanie stosowania lepszej jakości paliw oraz paliw niskoemisyjnych
- stosowanie instalacji wysokosprawnych i nowych, przyjaznych dla środowiska technologii
- budowa nowych urządzeń ograniczających emisję, tam gdzie nie można ograniczyć zanieczyszczeń do powietrza w inny sposób
- termomodernizacja budynków
- ograniczenia w transporcie tranzytowym przez zwartą zabudowę
- dbałość o stan czystości terenów zabudowanych (wtórna emisja niezorganizowana z zapyłonych ulic potęgowana przez ruch pojazdów)
- eliminacja zagrożeń spowodowanych emisją elektromagnetyczną
- monitoring i kontrola urządzeń powodujących emisję elektromagnetyczną
- lokalizacja zakładów uciążliwych ze względu na poziom hałasu poza terenami zabudowanymi
- nakładanie obowiązku ograniczania hałasu przemysłowego środkami technicznymi
- wprowadzanie naturalnej izolacji poprzez zieleni niską i wysoką
- działania ograniczające zużycie energii, w tym elektrycznej
- budowa ścieżek rowerowych
- wspieranie transportu przyjaznego dla środowiska

-
- o analiza zasobów i potencjalnych możliwości rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu
 - o działania pomagające zakładać plantacje roślin energetycznych
 - o wprowadzanie odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem biomasy oraz mikroinstalacji prosumenckich

4. Bioróżnorodność

- o powiększanie areału lasów, szczególnie na gruntach marginalnych
- o utrzymywanie odpowiedniej kondycji lasów
- o prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w oparciu o dobre i aktualne plany urządzeniowe oraz inne dokumenty w tym zakresie
- o wprowadzanie odnowień naturalnych
- o zachowanie siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych i rzadkich, w tym szczególnie śródpolnych terenów biologicznie aktywnych: zadrzewienia śródpolne, remizy, oczka wodne, torfowiska, itp.
- o renaturyzacja zniszczonych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych
- o wspieranie programu restytucji gatunków rodzimych
- o zahamowanie inwazyjnego rozprzestrzeniania się gatunków obcych i inwazyjnych (m.in. rak pręgowany, norka amerykańska)
- o objęcie ochroną prawną cennych obszarów przyrodniczych lub podniesienie rangi formy ochrony
- o czynna ochrona cennych gatunków flory i fauny
- o preferowanie prowadzenia zarybień materiałem z tego samego dorzecza

III. Edukacja ekologiczna

1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

- o szkolenia urzędników, akcje informacyjne dla radnych
- o popularyzacja ochrony przyrody w społeczeństwie
- o popularyzacja ochrony środowiska i przyrody w lokalnych środkach masowego przekazu
- o upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej
- o podniesienie znaczenia edukacji ekologicznej w działalności samorządów, m.in. coroczne zaplanowanie budżetu na edukację ekologiczną
- o prowadzenie i wspieranie akcji edukacji dorosłych
- o wyszkolenie kompetentnych przewodników ekoturystycznych
- o opracowanie programów edukacji ekologicznej
- o wytyczanie i urządzanie ścieżek dydaktycznych, rowerowych, pieszych, kajakowych, punktów widokowych
- o tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej
- o organizacja warsztatów ekologicznych
- o organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych
- o organizacja festynów i imprez poświęconych ochronie środowiska
- o wspieranie kółek ekologicznych

- upowszechnienie zasad właściwej gospodarki leśnej, godzącej funkcje gospodarcze i ekologiczne lasów.

5.2.2 Zakres działań

Podstawę kwalifikacji celów i zadań do realizacji do 2030 roku stanowiły:

- wymogi wynikające z obowiązujących przepisów prawa i przyjętych strategii oraz programów krajowych i wojewódzkich,
- dokumenty strategiczne dla rozwoju powiatu,
- ustalenia w ramach diagnozy.

Na podstawie wstępnych analiz, konsultacji oraz uzgodnień, zostały wskazane zadania do realizacji.

Szczegółowe analizy z uwzględnieniem wszystkich etapów oceny zadań, będą realizowane przed rozpoczęciem procesów inwestycyjnych, uwzględniając między innymi analizę uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, analizę popytu, analizę opcji, szczegółowe analizy wybranych rozwiązań technologicznych, analizę finansową i finansowanie, analizę kosztów i korzyści społeczno-ekonomicznych czy analizę ryzyka.

Każde przedsięwzięcie inwestycyjne będzie też uwzględniało przeprowadzenie, zgodnego z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, postępowania w zakresie oddziaływania na środowisko.

6. HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Układ tematyczny harmonogramu odpowiada układowi programu ochrony środowiska do 2030 roku.

Zawiera on cele oraz konieczne do ich realizacji zadania podstawowe i zadania szczegółowe (przedsięwzięcia), ujęte w trzech częściach:

- I. Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych
- II. Poprawa jakości środowiska
- III. Edukacja ekologiczna

6.1 Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

I. OCHRONA I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH				
Zadania (działania) podstawowe	Zadania szczegółowe (przedsięwzięcia)	Termin realizacji	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Cel 1. Skuteczna ochrona środowiska naturalnego				
	stosowanie instrumentów prawno-ekonomicznych (opłaty, kary, skuteczniejsze kontrole) oraz ich egzekwowanie	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa	budżet państwa, budżety samorządów
	zagospodarowanie przestrzenne z bezwzględnym uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska i krajobrazu, w szczególności na terenach przyrodniczo cennych nie objętych obszarowymi formami ochrony przyrody	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników,
	szczególna ochrona krajobrazu priorytetowego	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników,
	aktualizacja dokumentów strategicznych pod kątem wymagań ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony krajobrazu, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności zachowania i tworzenia korytarzy ekologicznych	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo	budżety samorządów
	ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych, w szczególności poprzez konsekwentne utrzymywanie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowanych trwałą zielenią oraz niezabudowanych, a także zakaz zabudowy lotniskowej w bezpośrednim sąsiedztwie wód	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	zapobieganie stwarzaniu kolejnych barier ekologicznych, likwidowanie już istniejących, w szczególności zapewnienie ekologicznej ciągłości rzek, zapewnienie przejść dla zwierząt w sieci drogowej i ochrona korytarzy migracyjnych przed zagrożeniem ze strony wiatraków	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy rybacy	budżety samorządów, budżet państwa, krajowe fundusze ekologiczne, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników, banki

	planowanie przeznaczania terenów pod rekreację oraz infrastrukturę turystyczną w sposób nienaruszający walorów środowiska i krajobrazu, w szczególności dążenie do zachowania naturalności terenów najcenniejszych przyrodniczo	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	kompleksowe wyposażenie terenów przeznaczonych pod turystykę i rekreację oraz masowo odwiedzanych w niezbędną infrastrukturę sanitarną oraz służącą zagospodarowaniu odpadów	do 2030	JST - gminy Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników, banki
	dostosowanie nasilenia presji turystycznej i penetracji do odporności i chłonności turystycznej terenu	zadanie ciągłe do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	kontrola turystyki i wypoczynku, szczególnie na terenach o dużej wartości przyrodniczej	zadanie ciągłe do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	na obszarach najcenniejszych przyrodniczo (rezerваты przyrody) dopuszczanie ruchu turystycznego tylko po wyznaczonych szlakach i w obecności przewodnika – kontrolowana turystyka kwalifikowana	zadanie ciągłe do 2030	JST - województwo, Lasy Państwowe, użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, krajowe fundusze ekologiczne, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	odpowiednie oznakowanie obiektów i terenów chronionych oraz szlaków turystycznych wraz z informacjami o regulaminie, obowiązujących przepisach i karach za ich naruszanie	do 2030	JST - województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	pełna, egzekwowalna odpowiedzialność organizatorów za imprezy masowe na wolnym powietrzu	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo użytkownicy	budżety samorządów, środki własne użytkowników

Cel 2. Zachowanie istniejącego świat roślin i zwierząt

	ochrona terenów przyrodniczo cennych, w szczególności tych nie objętych dotąd obszarowymi lub obiektowymi formami ochrony	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	ochrona ekosystemów wodnych, w tym wprowadzenie i egzekwowanie zakazu zmian stosunków wodnych na obszarach przyrodniczo	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo	budżety samorządów, budżet państwa,

	cennych (obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody)		administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	zachowanie równowagi gatunkowej, ochrona przed gatunkami inwazyjnymi	zadanie ciągłe do 2030	JST – województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	wdrożenie procedur w celu minimalizacji ryzyka wystąpienia chorób zakaźnych (ptasia grypa, afrykański pomór świń itp.)	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
Cel 3. Zachowanie wysokich walorów krajobrazowych				
	niedopuszczanie do trwałych zmian rzeźby terenu na dużych powierzchniach	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	lokalizacja ferm wielkotowarowych uzależniona od spełniania przepisów środowiskowych, limitowanie wielkości obsady obszarem posiadanych gruntów, warunkującym pełne zagospodarowanie odchodów zwierzęcych i dobrostan zwierząt - niedopuszczalna jest kolizja lokalizacji z wymogami w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody	zadanie ciągłe do 2030	JST - gminy administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, środki własne użytkowników
	umożliwianie lokalizowania wysokich budowli (np. maszty telefoniczne) tylko poza terenami o najwyższych walorach krajobrazowych z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury oraz uwarunkowanie prowadzenia inwestycji liniowych sposobem najmniej kolidującym z krajobrazem	zadanie ciągłe do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, środki własne użytkowników
	dążenie do harmonii zabudowy z krajobrazem, preferowanie budownictwa o charakterze tradycyjnym i regionalnym	zadanie ciągłe do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
Cel 4. Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych				
	racjonalne zużycie wód, materiałów i energii	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników

			użytkownicy	
	uruchomienie programów oszczędzania wody, w tym ograniczenie zużycia wody do celów przemysłowych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki

6.2 Poprawa jakości środowiska

II. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Zadania (działania) podstawowe	Zadania szczegółowe (przedsięwzięcia)	Termin realizacji	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Cel 1. Ochrona jakości wód				
	rozwój infrastruktury dla ochrony środowiska	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	modernizacja oczyszczalni ścieków oraz tworzenie warunków do budowy oczyszczalni przydomowych i przyzagrodowych, gdy nie ma możliwości przyłączenia do zbiorowej sieci kanalizacyjnej lub jest to nieuzasadnione ekonomicznie	do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	wyposażanie sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające	do 2030	JST - gminy zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	rekultywacja zdegradowanych ekosystemów wodnych	do 2030	JST - województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	prawidłowa modernizacja istniejących i likwidacja nieczynnych ujęć wody	do 2030	JST - gminy Lasy Państwowe	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE,

			użytkownicy	krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	rozbudowa systemu małej retencji	do 2030	JST - województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	renaturyzacja obszarów wodno-błotnych	do 2030	JST administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	wzmocnienie systemu monitoringu i kontroli wód powierzchniowych i podziemnych	zadanie ciągłe do 2030	JST administracja państwowa	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	kontrola przestrzegania wymagań stref ochronnych wód podziemnych	zadanie ciągłe do 2030	JST - powiat administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, środki własne użytkowników
	ochrona stref litoralowych zbiorników wodnych	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	zmniejszanie tzw. spływów obszarowych z obszarów wiejskich	do 2030	JST - gminy Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	skuteczne zabezpieczenie przed umyślnym lub nieświadomym zatruciem wód powierzchniowych i podziemnych	do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	budowa i utrzymanie spójnego systemu ochrony przeciwpowodziowej	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo	budżety samorządów, budżet państwa,

			administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	wspólne działania z gminami i ich związkami w celu usprawnienia i unowocześnienia gospodarki wodno-ściekowej	zadanie ciągłe do 2030	JST – powiat, województwo JST administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
Cel 2. Ochrona powierzchni ziemi				
	ograniczanie powstawania odpadów u źródła	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	segregacja i selektywna zbiórka odpadów	do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	organizowanie punktów zbiórki makulatury, stłuczki szklanej, puszek aluminiowych itp. oraz punktu odbioru odpadów niebezpiecznych z posesji prywatnych i użyteczności publicznej	do 2030	JST - gminy użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	rekultywacja składowisk odpadów	do 2030	JST - gminy użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów	do 2030	JST - gminy użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE,

				krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	właściwe zagospodarowanie odpadów medycznych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo użytkownicy	budżety samorządów, środki własne użytkowników, banki
	kontrola i monitoring systemu zagospodarowania chemikaliów	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	uregulowanie postępowania z odpadami motoryzacyjnymi przez osoby fizyczne	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	ochrona gleb przed degradacją	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników,
	rekultywacja gruntów zdegradowanych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	ograniczanie degradacji gleb poprzez górnictwo	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	właściwe użytkowanie rolnicze gleb, w tym odpowiednie nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, środki własne użytkowników
	zapobieganie zanieczyszczaniu metalami ciężkimi	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników

			użytkownicy	
	stosowanie fitomelioracji, zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	zachowywanie odpowiedniego odczynu gleb	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	prowadzenie obserwacji zmian chemizmu gleb, a w szczególności koncentracji metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	ograniczenie przeznaczania gleb o wysokich klasach bonitacyjnych na cele nierolne i nieleśne	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	poprawianie wartości użytkowej gleb oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności przez stosowanie odpowiednich zabiegów technicznych i agrotechnicznych	do 2030	użytkownicy	środki własne użytkowników
Cel 3. Czyste powietrze				
	wprowadzanie odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem biomasy oraz mikroinstalacji prosumenckich	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	działania pomagające zakładać plantacje roślin energetycznych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo JST administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki

	analiza zasobów i potencjalnych możliwości rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, banki
	promowanie stosowania lepszej jakości paliw oraz paliw niskoemisyjnych	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	stosowanie instalacji wysokosprawnych i nowych, przyjaznych dla środowiska technologii	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	budowa nowych urządzeń ograniczających emisję, tam gdzie nie można ograniczyć zanieczyszczeń do powietrza w inny sposób	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	termomodernizacja budynków	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	działania ograniczające zużycie energii, w tym elektrycznej	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo JST administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	ograniczenia w transporcie tranzytowym przez zwartą zabudowę	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne,

			zarządcy dróg użytkownicy	środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	wprowadzanie naturalnej izolacji poprzez zieleń niską i wysoką	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników banki
	nakładanie obowiązku ograniczania hałasu przemysłowego środkami technicznymi	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	lokalizacja zakładów uciążliwych ze względu na poziom hałasu poza terenami zabudowanymi	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	kontrola przestrzegania ustaleń w strefach ciszy i na akwenach objętych zakazem stosowania jednostek pływających z silnikami spalinowymi	zadanie ciągłe do 2030	JST - powiat administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE
	budowa ścieżek rowerowych	do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne banki
	wspieranie transportu przyjaznego dla środowiska	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne
	dbałość o stan czystości terenów zabudowanych (wtórna emisja niezorganizowana z zapylonych ulic potęgowana przez ruch pojazdów)	zadanie ciągłe do 2030	JST - gminy administracja państwowa zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	eliminacja zagrożeń spowodowanych emisją elektromagnetyczną	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo	budżety samorządów, budżet państwa,

			administracja państwowa użytkownicy	instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, partnerstwo publiczno-prywatne, banki
	monitoring i kontrola urządzeń powodujących emisję elektromagnetyczną	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, środki własne użytkowników
Cel 4. Bioróżnorodność				
	zachowanie siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych i rzadkich, w tym szczególnie śródpolnych terenów biologicznie aktywnych: zadrzewienia śródpolne, remizy, oczka wodne, torfowiska itp.	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	objęcie ochroną prawną cennych obszarów przyrodniczych lub podniesienie rangi formy ochrony	do 2030	JST - gminy administracja państwowa Lasy Państwowe	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne,
	czynna ochrona cennych gatunków flory i fauny	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	renaturyzacja zniszczonych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	wspieranie programu restytucji gatunków rodzimych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	zahamowanie inwazyjnego rozprzestrzeniania się gatunków obcych (m.in. rak pręgowany, norka amerykańska)	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE,

			Lasy Państwowe użytkownicy	krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	preferowanie prowadzenia zarybień materiałem z tego samego dorzecza	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	powiększanie areалу lasów, szczególnie na gruntach marginalnych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	utrzymywanie odpowiedniej kondycji lasów	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w oparciu o dobre i aktualne plany urządzeniowe oraz inne dokumenty w tym zakresie	zadanie ciągłe do 2030	JST - powiat administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	wprowadzanie odnowień naturalnych	do 2030	JST - powiat administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników

6.3 Edukacja ekologiczna

III. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Zadania (działania) podstawowe	Zadania szczegółowe (przedsięwzięcia)	Termin realizacji	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Cel 1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu				
	prowadzenie i wspieranie akcji edukacji dorosłych	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe przedsiębiorcy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	wyszkolenie kompetentnych przewodników ekoturystycznych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe przedsiębiorcy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	opracowanie programów edukacji ekologicznej	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	szkolenia urzędników, akcje informacyjne dla radnych	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	wytyczanie i urządzanie ścieżek dydaktycznych, rowerowych, pieszych, kajakowych, punktów widokowych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa Lasy Państwowe zarządcy dróg użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	popularyzacja ochrony przyrody w społeczeństwie	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE,

			placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	organizacja warsztatów ekologicznych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	organizacja festynów i imprez poświęconych ochronie środowiska	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	popularyzacja ochrony środowiska i przyrody w lokalnych środkach masowego przekazu	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników, banki
	wspieranie kółek ekologicznych	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników
	podniesienie znaczenia edukacji ekologicznej w działalności samorządów, m.in. coroczne zaplanowanie budżetu na edukację ekologiczną	do 2030	JST – gminy, powiat, województwo	budżety samorządów

	upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe Rolnicy, przedsiębiorcy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, środki własne użytkowników
	upowszechnienie zasad właściwej gospodarki leśnej, godzącej funkcje gospodarcze i ekologiczne lasów	zadanie ciągłe do 2030	JST – gminy, powiat, województwo administracja państwowa placówki edukacyjne, Lasy Państwowe użytkownicy	budżety samorządów, budżet państwa, instrumenty finansowe UE, krajowe fundusze ekologiczne, środki własne użytkowników

7. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

7.1 Wybrane narzędzia i instrumenty realizacji Programu

Prawidłowa realizacja Programu wiąże się z zastosowaniem właściwych narzędzi i instrumentów. Jest to tym bardziej istotne, że w związku z faktem, że Polska jest członkiem struktur Unii Europejskiej, koniecznym zadaniem jest dostosowanie norm i zachowań środowiskowych do unijnych wymogów.

- **instrumenty prawne**

Są to instrumenty, które w sposób bezpośredni i nakazowy regulują określone zachowania.

- 1) *Standardy jakościowe lub emisyjne.*

– Te pierwsze określają minimalny, dopuszczalny poziom jakości środowiska, zaś drugie – określają ile i jakich zanieczyszczeń można wprowadzać do środowiska.

- 2) *Regulacje prawne*

– zarówno te, które dotyczą procesu inwestycyjnego, jak i te, które w sposób bezpośredni dotyczą ochrony środowiska, są przede wszystkim indywidualnymi decyzjami administracyjnymi, które konkretyzują zobowiązania prawne i ustalają obowiązki danego podmiotu.

- 3) Odpowiedzialność – można ją podzielić na:

- a) administracyjną

- administracyjne kary pieniężne i nawiązki za przekroczenie określonych norm i standardów
- zadośćuczynienie administracyjne
- wstrzymanie działalności

- b) karną

- c) cywilną

- **instrumenty finansowe**

Wśród tych instrumentów można wyróżnić:

- 1) *Opłaty za korzystanie ze środowiska* – dotyczą opłat pobieranych od korzystających ze środowiska, którzy nie przekraczają określonych norm. Opłaty te trafiają za pośrednictwem urzędu marszałkowskiego do budżetu jednostek samorządu terytorialnego (JST) oraz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (fundusz wojewódzki i narodowy, które posiadają osobowość prawną). Pewnego rodzaju opłatą jest również opłata produktowa i depozytowa, które są właściwe dla gospodarki odpadami.

-
- 2) *Kary pieniężne* – ten środek ściśle powiązany jest z instrumentami prawnymi, spełnia jednak określone funkcje finansowe i dotyczy tych korzystających ze środowiska, którzy przekroczą określone normy. Pozyskane w ten sposób środki również zasilają fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej i przeznaczone są na działania dla ochrony środowiska naturalnego.
- 3) *Zwolnienia i ulgi podatkowe.*

- **instrumenty społeczne**

Jest to bardzo istotny instrument oddziaływania na stan środowiska i jego ochronę. Dostęp do informacji o środowisku jest zagwarantowany dla każdego obywatela. Również podczas procesu inwestycyjnego społeczeństwo może w sposób aktywny uczestniczyć w jego przeprowadzaniu. Bez społecznej akceptacji, inwestycje oddziałujące na środowisko oraz dokumenty strategiczne, mające wpływ na środowisko, nie są reprezentatywne, tym samym mają ograniczone możliwości pozyskiwania środków finansowych, a co za tym idzie są nieskuteczne.

Istotnym instrumentem w tej grupie jest edukacja ekologiczna, która przybiera coraz większe znaczenie oraz zakres prowadzonych działań.

Równie ważna jest komunikacja społeczna, zwłaszcza realizowana jako współpraca z organizacjami pozarządowymi. Ten element często jest zostawiany sam sobie, często droga jest jednokierunkowa – z „góry” na „dół”. A warto wspomnieć, że dobrze prowadzona komunikacja umożliwia nie tylko wymianę informacji, lecz również wspiera proces i zapobiega jego zakłóceniom, wzmacnia również autorytet stron i wzajemne zrozumienie.

Wszystkie wymienione instrumenty są szczególnie ważne w ochronie środowiska. Zwłaszcza w świetle częstych zmian prawa i braku wielu przepisów wykonawczych, istotne jest wzajemne zrozumienie i tworzenie wspólnych i akceptowanych przedsięwzięć.

Ważnym narzędziem jest odpowiednie stosowanie i egzekwowanie obowiązujących przepisów prawnych.

7.2 Integracja Programu Ochrony Środowiska z innymi dokumentami strategicznymi dla powiatu

Niezbędne są również działania związane z przygotowaniem instrumentów w zakresie dokumentów strategicznych dla powiatu.

Kolejnym wzmocnieniem skuteczności działań będzie uproszczenie i przyspieszenie procedur leżących w kompetencji organów powiatu. Działania te powinny doprowadzić do takiego konstruowania dokumentów, które w swej treści uwzględniałyby takie zagadnienia jak:

- lokalizację obiektów niebezpiecznych, strefy ograniczonego użytkowania wokół tych obiektów oraz zewnętrzne plany ratownicze dla obszarów wokół tych obiektów na wypadek awarii,

-
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
 - obszary i obiekty objęte lub przewidywane do objęcia ochroną przyrody,
 - obszary o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń środowiska,
 - tereny zdegradowane i zdewastowane wymagające przekształceń,
 - wykorzystanie energii odnawialnej,
 - ochrona przed hałasem.

Program Ochrony Środowiska został zintegrowany z następującymi, obowiązującymi dokumentami dla powiatu węgorzewskiego:

- 1) WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE 2030 – Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego.

7.3 Udział społeczeństwa

Oddziaływanie społeczeństwa na realizację polityki ekologicznej jest uwarunkowane zwiększeniem dostępności do informacji o środowisku.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko wprowadza obligatoryjny obowiązek udostępnienia każdemu obywatelowi przez organy administracji informacji o środowisku i jego ochronie.

Realizacja zapisów ustawy w zakresie zwiększenia dostępności do informacji o środowisku wymagać będzie podjęcia następujących działań:

- utworzenia powiatowego systemu udostępniania informacji o środowisku, w tym założenia i prowadzenia publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach, zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, zgodnie z wymogami prawa w tym zakresie,
- opracowania i wdrożenia elektronicznych baz danych o środowisku, dostępnych za pośrednictwem internetu,
- upowszechniania podejmowanych działań w zakresie ochrony środowiska.

Ważnym narzędziem i jednym z najskuteczniejszych sposobów podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców regionu, będzie zaangażowanie możliwie dużej ich w procesy decyzyjne, mające wpływ na stan środowiska.

Projekt niniejszego Programu zostanie poddany konsultacjom społecznym w szerokim zakresie. Informacje o przystąpieniu do prac nad dokumentem zostaną podane do publicznej wiadomości na tablicy ogłoszeń w urzędzie, na stronie internetowej oraz środkach komunikacji elektronicznej.

Udostępniony zostanie tekst projektu oraz przyjmowane będą uwagi i wnioski.

8. OCENA REALIZACJI PROGRAMU

8.1 Kontrola realizacji Programu

Podstawowym źródłem informacji o środowisku jest państwowy monitoring środowiska, który stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku.

Zasady funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska oraz zadania Inspekcji Ochrony Środowiska określają przepisy ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Działalność państwowego monitoringu środowiska koordynują organy Inspekcji Ochrony Środowiska: Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.

Prawo ochrony środowiska i Prawo wodne wzmocniły system monitoringu poprzez zdefiniowanie zasad rządzących monitoringiem oraz wskazanie organów administracji i jednostek zobowiązanych do przeprowadzenia badań wybranych elementów środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Państwowy monitoring środowiska, realizowany w sieciach krajowej i regionalnych (wojewódzkich i międzywojewódzkich), obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych, informacje w zakresie:

- stanu czystości powietrza,
- jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- jakości gleby i ziemi,
- hałasu,
- promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych,
- stanu zasobów środowiska, w tym lasów,
- rodzajów i ilości substancji wprowadzanych do środowiska:
 - emitowanych do powietrza
 - wprowadzanych do wód, gleby i ziemi
 - wytworzonych odpadów oraz sposobów gospodarowania odpadami.

Oprócz cyklicznie przeprowadzanych badań monitoringowych, państwowy monitoring zbiera dane o środowisku na podstawie, między innymi:

- pomiarów dokonywanych przez organy administracji, ustawowo zobowiązanych do wykonywania badań monitoringowych,
- danych zbieranych w ramach statystyki publicznej,
- pomiarów stanu środowiska, wielkości i rodzajów emisji i ich ewidencji, do przeprowadzenia których są zobowiązane podmioty korzystające ze środowiska (prowadzący instalację i użytkownicy urządzeń).

Głównym koordynatorem realizacji „Programu Ochrony Środowiska” będzie Zarząd Powiatu, który jako organ wykonawczy powiatu, zobligowany jest ustawowo do wykonywania zadań na terenie powiatu w zakresie ochrony środowiska.

Realizacja Programu będzie wymagała współdziałania z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, Wojewodą i podległymi mu służbami, jednostkami gospodarczymi i społecznymi, które posiadają odpowiednie kompetencje, określone w przepisach prawnych, a także pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Zgodnie z wymogiem art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, Zarząd Powiatu powinien co 2 lata dokonywać oceny realizacji programu i przygotowywać raporty z wykonania zadań, zawartych w Programie. Raporty te powinny być przedstawione Radzie Powiatu.

Ocena realizacji Programu powinna zawierać:

- kontrolę wykonania zadań określonych w harmonogramie realizacji Programu do 2030 roku;
- ocenę realizacji celów i działań określonych w Programie, opartą na wskaźnikach charakteryzujących stan środowiska.

8.2 Wskaźniki oceny realizacji Programu

Ocena realizacji Programu powinna być przeprowadzona w oparciu o podstawowe wskaźniki, obrazujące stan środowiska i dokonujące się w nim zmiany. Wskaźniki te zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 29. Wskaźniki oceny realizacji Programu

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Źródło informacji o wskaźnikach
1	2	3	5
I. OCHRONA I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH			
	<i>Cel 1. Skuteczna ochrona środowiska naturalnego</i>		
	zgodność wydawanych decyzji administracyjnych z realizowaną polityką ochrony środowiska	%	dane własne JST
	ilość stworzonych korytarzy i przejść ekologicznych	szt.	dane własne JST
	wyposażenie w infrastrukturę środowiskową bazy turystycznej	szt. %	dane własne JST
	liczba gospodarstw agroturystycznych	szt.	dane własne JST WODR-PZDR
	oznakowanie szlaków	szt.	dane własne JST
	<i>Cel 2. Zachowanie istniejącego świata roślin i zwierząt</i>		
	udział obszarów przyrodniczo cennych, chronionych prawnie	ha %	dane własne JST, RDOŚ, GUS
	podjęte działania ochronne (np. nowe pomniki przyrody, użytki ekologiczne, rezerваты)	szt.	dane własne JST, RDOŚ, GUS

<i>Cel 3. Zachowanie wysokich walorów krajobrazowych</i>			
	ilość wydanych decyzji, zgodnych z przyjętą polityką ochrony środowiska	szt.	dane własne JST
<i>Cel 4. Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych</i>			
	wodochłonność energochłonność	właściwa jednostka w czasie do PKB, produkcji, miesz- kańca, np. m ³ /rok/ mieszkańca	GUS
II. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA			
<i>Cel 1. Ochrona jakości wód</i>			
	ilość wykonanej infrastruktury dla ochrony środowiska (np. wodociągi, kanalizacja sanitarna)	km %	dane własne JST GUS
	jakość odprowadzanych ścieków	ładunek zanie- czyszczeń w kg/rok	WIOŚ
	jakość wód powierzchniowych (odsetek wód w I i II klasie czystości)	%	WIOŚ
	jakość wód podziemnych (odsetek wód w I i II klasie czystości)	%	WIOŚ
	realizacja programu małej retencji	szt. %	dane własne JST
<i>Cel 2. Ochrona powierzchni ziemi</i>			
	ilość odpadów poddanych odzyskowi	Mg/a %	dane własne JST
	ilość odpadów poddanych recyklingowi	Mg/a %	dane własne JST
	ilość odpadów biodegradowalnych wydzielanych z ogól- nego strumienia odpadów	Mg/a %	dane własne JST
	udział gleb kwaśnych	ha %	Stacja Chemiczno- Rolnicza
<i>Cel 3. Czyste powietrze</i>			
	udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii	kW %	
	wielkość niskiej emisji	Mg/a %	dane własne JST, WIOŚ, GUS
	liczba uciążliwych źródeł hałsu	szt. %	dane własne JST, WIOŚ
	liczba stref ciszy (jeziora)	szt.	dane własne JST
	liczba przekroczeń oddziaływania promieniowania elek- tromagnetycznego	%	dane własne JST
	długość i ilość ścieżek rowerowych	km szt.	dane własne JST
<i>Cel 4. Bioróżnorodność</i>			
	udział form przyrodniczych objętych ochroną prawną do powierzchni ogółem	%	dane własne JST, RDOŚ
	udział powierzchni zalesionych do powierzchni ogółem	ha %	dane własne JST, GUS
III. EDUKACJA EKOLOGICZNA			
<i>Cel 1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu</i>			
	ilość przeprowadzonych działań edukacyjnych	szt.	dane własne JST
	ilość i długość ekologicznych ścieżek edukacyjnych	szt. km	dane własne JST, Lasy Państwowe
	nakłady na edukację ekologiczną	zł %	dane własne JST
	ilość organizacji pozarządowych działających aktywnie na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	szt.	dane własne JST

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Węgorzewskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku

Powyższe zestawienie zawiera propozycję różnych wskaźników, służących monitorowaniu realizacji Programu.

W sprawozdaniu z realizacji Programu będą mogły być ujęte, za każdy rok w okresie sprawozdawczym, pozyskane informacje w zakresie stanu środowiska na terenie powiatu, wskaźniki wyszczególnione w powyższej tabeli oraz informacje o stanie realizacji zadań, o których mowa w rozdziale 6.

Źródłem danych będą w początkowej fazie dane gromadzone w istniejących bazach danych, zbieranych w ramach systemu administracyjnego i badań statystycznych.

Obecnie, niektóre wskaźniki ważne dla oceny Programu, są dla obszaru powiatu niedostępne, jak na przykład wskaźniki dotyczące: uciążliwości hałasu, promieniowania niejonizującego, zużycia materiałów, energii na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB, świadomości ekologicznej mieszkańców.

Dostępność do tych informacji warunkowana jest następującymi czynnikami:

- rozszerzeniem i wzmocnieniem monitoringu środowiska i zwiększeniem dostępności danych;
- rozszerzeniem zakresu badań statystycznych w zakresie środowiska przez państwową statystykę;
- przeprowadzeniem odpowiednich badań, np. społecznych, służących ocenie świadomości ekologicznej mieszkańców i innych.

Zestawienie dostępnych informacji wyjściowych o wybranych wskaźnikach oceny realizacji Programu zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 30. Zestawienie informacji wyjściowych o wybranych wskaźnikach oceny realizacji Programu

Wskaźniki	Jednostka miary	Stan wyjściowy (2015 r.)	Stan na koniec 2023 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
udział obszarów przyrodniczo cennych, chronionych prawnie	ha %	45 619,10 ha 65,8%	43 624,29 ha (* 43 626,95 ha w 2024 r.) 62,93 %	dane własne JST, RDOŚ / GUS
wodochłonność energochłonność	właściwa jednostka w czasie do PKB, produkcji, mieszkańca, np. m3/rok/mieszkańca	woda z wodociągów: • (w gosp.dom.) na 1 mieszkańca 32,6 m3/rok • na 1 korzystającego / odbiorcę 33,4 m3/rok energia elektryczna • na 1 mieszkańca 702,2 kWh • na 1 korzystającego / odbiorcę (gosp.dom.) w miastach 1 691,9 kWh	woda z wodociągów: • (w gosp.dom.) na 1 mieszkańca 37,2 m3/rok * 37,6 m3/rok (2024 r.) • na 1 korzystającego / odbiorcę 38,4 m3/rok energia elektryczna • na 1 mieszkańca 820,8 kWh * 864,3 kWh (2024 r.) • na 1 korzystającego / odbiorcę (gosp.dom.) w miastach 1.618,02 kWh * 1.613,77 kWh (2024 r.)	GUS
ilość wykonanej infrastruktury dla ochrony środowiska	km	Sieć rozdzielcza na 100 km ² • sieć wodociągowa 81,7 km • sieć kanalizacyjna 22,0 km	Sieć rozdzielcza na 100 km ² • sieć wodociągowa 84,4 km (*84,5 w 2024 r.) • sieć kanalizacyjna 23,2 km (*23,6 w 2024 r.)	dane własne JST GUS

ładunku zanieczyszczeń doprowadzanych do wód powierzchniowych	kg/rok	ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu: • BZT5 7 527 kg/rok • ChZT 43 477 kg/rok • zawiesina 4 181 kg/rok • azot ogólny 6 496 kg/rok • fosfor ogólny 177 kg/rok	ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu: • BZT5 3 171 kg/rok * 3 393 kg/rok (2024 r.) • ChZT 31 723 kg/rok * 26 301 kg/rok (2024 r.) • zawiesina 3 965 kg/rok • azot ogólny 5 798 kg/rok * 2 930 kg/rok (2024 r.) • fosfor ogólny 474 kg/rok * 531 kg/rok (2024 r.)	dane własne JST, WIOŚ GUS
ilość odpadów wytworzonych	Mg/a	2,1 tys. Mg/a	2,0 tys. Mg/a * 2,0 tys. Mg/a (2024 r.)	dane własne JST GUS
ilość odpadów biodegradowalnych wydzielanych z ogólnego strumienia odpadów	Mg/a	unieszkodliwione poprzez kompostowane – 0,0 tys. Mg/a	1,07 tys. Mg/a	dane własne JST
wielkość niskiej emisji ¹²	Mg/a	Emisja zanieczyszczeń gazowych: • dwutlenek siarki 0 Mg/a • tlenki azotu 6 Mg/a • tlenek węgla 3 Mg/a • dwutlenek węgla 3431 Mg/a	Emisja zanieczyszczeń gazowych: • dwutlenek siarki 0 Mg/a • tlenki azotu 3 Mg/a • tlenek węgla 1 Mg/a • dwutlenek węgla 2946 Mg/a	dane własne JST, WIOŚ, GUS
udział powierzchni zalesianych do powierzchni ogółem	ha %	18,08 ha 0,03 %	28,00 ha 0,18%	dane własne JST, GUS

¹² na podstawie danych GUS – emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych

9. NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

9.1 Finansowanie działań

Realizacja zadań wymienionych w Programie wymaga koncentracji znacznych środków w krótkim czasie. Jako najważniejsze potraktowano te zadania Programu, których realizacja prowadzi do spełnienia norm prawa ochrony środowiska i dostosowania do wymogów związanych z integracją Polski z Unią Europejską.

Zakłada się stosowanie takich metod realizacji poszczególnych zadań Programu, które charakteryzują się uzyskaniem optymalnych efektów ekologicznych i ekonomicznych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez sporządzanie analiz finansowo-ekonomicznych oraz ekologicznych każdego z zadań. Taki tryb postępowania pozwoli na wybór optymalnych rozwiązań technicznych, organizacyjnych i finansowych. Zakłada się, że profesjonalne planowanie zadań ochrony środowiska umożliwi osiągnięcie odpowiednich wskaźników finansowych i ekonomicznych, a co za tym idzie – dofinansowanie z dostępnych instrumentów finansowych Unii Europejskiej.

Priorytetem Programu jest pozyskanie jak największego ich udziału w realizacji poszczególnych działań. Dla potrzeb Programu przyjęto średnie dofinansowanie z UE na poziomie 50%.

Jako uzupełnienie absorbowanych środków przewiduje się udział środków z krajowych funduszy ekologicznych (m.in. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Leśnego). Dla programowania działań, przyjęto udział tych funduszy na poziomie 25% kosztów. Pozostałe 25% środków na realizację zadań, przewiduje się jako środki własne – zarówno samorządu powiatowego, partnerów w realizacji zadań, jak i użytkowników środowiska.

W ramach tych środków przewiduje się również udział kredytów bankowych oraz innych form możliwej do pozyskania pomocy finansowej na realizację planowanych działań.

Warto zaznaczyć, że znaczący wzrost nakładów na przedsięwzięcia ochrony środowiska będzie następował w przypadku równoległego stosowania zachęt prawnych i ekonomicznych.

Jest to zgodne z polityką Unii Europejskiej, gdzie dobry stan środowiska jest traktowany jako jeden z najistotniejszych czynników decydujący o standardzie życia.

Przy realizacji określonych zadań możliwe będzie również zaangażowanie środków z budżetu państwa, agencji i funduszy celowych, Lasów Państwowych, Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej oraz innych instytucji.

W efekcie, dobry stan środowiska powiatu umożliwi jego rozwój gospodarczy, oparty na zrównoważonym rozwoju.

Kolejnym zaś krokiem będzie wygenerowanie dalszych środków finansowych, które będą mogły być przeznaczone na utrzymanie infrastruktury technicznej oraz instrumentów ochrony środowiska, niezbędnych do realizacji zadań Programu.

9.2 Nakłady finansowe

Szacunkowe koszty wdrażania Programu, przedstawione w tabeli poniżej, zostały określone na podstawie planowanych zadań inwestycyjnych oraz przybliżonych kosztów realizacji zadań w poprzednich

latach. Prognozowanie kosztów w dłuższej perspektywie czasu prowadziłoby do zmniejszenia dokładności szacunków, ze względu na możliwość występowania trudnych do oceny czynników zewnętrznych, np. wysokość kosztów, wysokość inflacji, zmieniające się prawo.

Realizacja Programu z określonymi terminami rozpoczęcia i zakończenia poszczególnych zadań (krótko- i średnioterminowych), pozwala na cykliczne szacowanie kosztów w okresach 4-letnich do 6-letnich oraz uaktualnianie i weryfikację planowanych nakładów w okresach 2-letnich, równolegle z okresową oceną stanu realizacji zadań programu (osiągania celów i poniesionych nakładów finansowych).

Tabela 31. Struktura finansowania zadań Programu

Kategoria	Kwotowo [tys. zł]	Procentowo [%]
Środki własne	3 982,68	25
Krajowe fundusze ekologiczne (finansowanie bezzwrotne i zwrotne)	3 982,68	25
Instrumenty finansowe UE	7 965,35	50
Razem	15 930,71	100

Źródło: Starostwo Powiatowe w Węgorzewie

Tabela 32. Wykaz zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Lp.	Kategoria	Czas realizacji	Nakłady do poniesienia [tys. zł]
1	gospodarka odpadami	do 2030	4073,71
2	gospodarka wodno-ściekowa	do 2030	10648,72
3	ochrona powietrza	do 2030	348,38
4	ochrona przyrody, zapobieganie poważnym awariom, monitoring, edukacja ekologiczna, ochrona przed hałasem	do 2030	859,90
	Razem		15 930,71

Źródło: Starostwo Powiatowe w Węgorzewie

10. ZAŁĄCZNIKI

10.1 Spis tabel

10.2 Spis rysunków

10.3 Wykaz dokumentów strategicznych

SPIS TABEL

TABELA 1. ZAKRES TERYTORIALNY POWIATU WĘGORZEWSKIEGO – PODZIAŁ NA GMINY (31.12.2024).....	12
TABELA 2. ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO.....	12
TABELA 3. NAJWIĘKSZE JEZIORA W OBRĘBIE ADMINISTRACYJNYM POWIATU WĘGORZEWSKIEGO.....	17
TABELA 4. ZESTAWIENIE OBIEKTÓW MAŁEJ ENERGETYKI WODNEJ W POWIECIE WĘGORZEWSKIM	20
TABELA 5. CHARAKTERYSTYKA JCWPd NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO.....	20
TABELA 6. WARTOŚCI TEMPERATURY [oC] ŚREDNIEJ ROCZNEJ (A) I ŚREDNIEJ OKRESU WEGETACYJNEGO (B) W POSZCZEGÓLNYCH DEKADACH LAT 1981-2020.....	26
TABELA 7. WSKAŹNIK LESISTOŚCI – POWIAT WĘGORZEWSKI (2019-2024)	28
TABELA 8. CHARAKTERYSTYKA REZERWATÓW PRZYRODY ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO CZ.1.....	32
TABELA 9. CHARAKTERYSTYKA REZERWATÓW PRZYRODY ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO CZ.2.....	34
TABELA 10. POWIERZCHNIA REZERWATÓW NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO [HA] W ROKU 2017 I 2025 (STAN WG. CRFOP GDOS)	36
TABELA 11. ZESTAWIENIE POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	39
TABELA 12. OCENA STANU WÓD JCWP ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	54
TABELA 13. KOMPLEKSOWA OCENA STANU JCWPd NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	56
TABELA 14. OCENA STANU JCWPd NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	56
TABELA 15. GŁÓWNE EMITORY ENERGETYCZNE NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	60
TABELA 16. WYNIKOWE KLASY STREF DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ UZYSKANE W OCENIE ROCZNEJ DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA LUDZI	60
TABELA 17. WYNIKOWE KLASY STREF DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ UZYSKANE W OCENIE ROCZNEJ DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ROŚLIN	61
TABELA 18. STRUKTURA LASÓW NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO.....	65
TABELA 19. PODSTAWOWE DANE DEMOGRAFICZNE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO (STAN NA 31.12.2024).....	67
TABELA 20. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMIN POWIATU WĘGORZEWSKIEGO (31.12.2024)	67
TABELA 21. UDZIAŁ LUDNOŚCI W GRUPACH WIEKU (2024 R.)	69
TABELA 22. OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA, MIEJSCA ORAZ UDZIELONE NOCLEGI NA TERENIE GMIN POWIATU WĘGORZEWSKIEGO (STAN NA 07.2024).....	70
TABELA 23. ZESTAWIENIE DRÓG NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO (STAN 2023 R.)	71
TABELA 24. DŁUGOŚĆ DRÓG DLA ROWERÓW -POWIAT WĘGORZEWSKI (2024 R.).....	71
TABELA 25. WYKAZ MIEJSCOWOŚCI NIESKANALIZOWANYCH W GMINIE WĘGORZEWO (2020 R.).....	73
TABELA 26. URZĄDZENIA KANALIZACYJNE DLA AGLOMERACJI $\geq 2\,000$ RLM NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	74
TABELA 27. ODPADY KOMUNALNE WYTWORZONE W CIĄGU ROKU W LATACH 2022-2024 DLA POWIATU WĘGORZEWSKIEGO, JEGO GMIN I WOJ.	76
TABELA 28. LICZBA I MOC INSTALACJI WYKORZYSTUJĄCYCH OZE W POWIECIE WĘGORZEWSKIM (STAN NA 06.2025)	77
TABELA 29. WSKAŹNIKI OCENY REALIZACJI PROGRAMU	106
TABELA 30. ZESTAWIENIE INFORMACJI WYJŚCIOWYCH O WYBRANYCH WSKAŹNIKACH OCENY REALIZACJI PROGRAMU	108
TABELA 31. STRUKTURA FINANSOWANIA ZADAŃ PROGRAMU	111
TABELA 32. WYKAZ ZADAŃ INWESTYCYJNYCH PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU	111

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. POWIAT WĘGORZEWSKI NA TLE REGIONÓW FIZYCZNO-GEOGRAFICZNYCH WG KONDRACKIEGO	10
RYSUNEK 2. POŁOŻENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO WRAZ Z RZEŻBĄ TERENU NA TLE WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	11
RYSUNEK 3. BUDOWA GEOLOGICZNA POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	13
RYSUNEK 4. ŻŁOŻA, TERENY I OBSZARY GÓRNICZE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	14
RYSUNEK 5. GŁÓWNE ZBIORNIKI I CIEKI WODNE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	17
RYSUNEK 6. LOKALIZACJA JCWPd W ZASIĘGU KTÓRYCH LEŻY POWIAT WĘGORZEWSKI.....	21
RYSUNEK 7. MAPA GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH (GZWP) NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	22
RYSUNEK 8. ARKUSZ WĘGORZEWO NA TLE OBSZARÓW GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH (GZWP) W POLSCE I JEDNOSTEK HYDROGEOLOGICZNYCH.....	23
RYSUNEK 9. WYDAJNOŚĆ POTENCJALNA STUDNI WIERCONEJ GŁÓWNEGO POZIOMU UŻYTKOWEGO W POWIECIE WĘGORZEWSKIM [M3/H].	23
RYSUNEK 10. REGIONY KLIMATYCZNE POLSKI WG. W. OKOŁOWICZA I D. MARTYN	24
RYSUNEK 11. IZOTERMY ŚREDNIEJ ROCZNEJ TEMPERATURY POWIETRZA [OC] (PO LEWEJ) ORAZ IZOHIETY SUMY ROCZNEJ OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH [MM] (PO PRAWEJ) W LATACH 1981-2020 W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM	25
RYSUNEK 12. PROJEKCJE KLIMATYCZNE DLA POWIATU WĘGORZEWSKIEGO (ŚREDNIA KROCZĄCA TEMPERATURY - ROK) (2021-2090)	26
RYSUNEK 13. LĘSISTOŚĆ W POWIATACH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO (WG. GUS).....	28
RYSUNEK 14. POŁOŻENIE REZERWATÓW PRZYRODY NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	31
RYSUNEK 15. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU - POWIAT WĘGORZEWSKI	37
RYSUNEK 16. NATURA 2000 – OBSZARY PTASIE (OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW (OSO)) – POWIAT WĘGORZEWSKI	47
RYSUNEK 17. NATURA 2000 – OBSZARY SIEDLISKOWE (SOO, CZYLI SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK)	47
RYSUNEK 18. ŁĄCZNE ZAGROŻENIE SUSZĄ DLA POWIATU WĘGORZEWSKIEGO – KLASY ZAGROŻENIA	59
RYSUNEK 19. STACJE BAZOWE TELEFONII KOMÓRKOWEJ NA TERENIE POWIATU WĘGORZEWSKIEGO	63
RYSUNEK 20. WYNIKI POMIARÓW POLA ELEKTROMAGNETYCZNEGO (PEM) W OTOCZENIU STACJI BAZOWYCH TELEFONII KOMÓRKOWEJ I NADAJNIKÓW DVB-T	64
RYSUNEK 21. ROZMIESZCZENIE LUDNOŚCI W POWIECIE WĘGORZEWSKIM - LICZBA LUDNOŚCI OGÓŁEM GRID – WG. DANYCH GUS.....	68
RYSUNEK 22. PROGNOZOWANA POPULACJA - POWIAT WĘGORZEWSKI - NA LATA 2025-2050.....	68
RYSUNEK 23. SIĘĆ KANALIZACYJNA ROZDZIELCZA W WYBRANYCH POWIATACH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO (2020 R.) - TERENY WIEJSKIE	73

WYKAZ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Podczas pracy wykorzystano następujące dokumenty i główne serwisy internetowe:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- 2) Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- 3) Strategia Rozwoju Polski do 2035 r.
- 4) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)
- 5) Polityka energetyczna Polski do 2040 r.
- 6) Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
- 7) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020
- 8) Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
- 9) Krajowy plan gospodarki odpadami
- 10) Krajowy program zapobiegania odpadów
- 11) Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032
- 12) Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- 13) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- 14) Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej
- 15) Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – Polska 2025
- 16) Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050)
- 17) Krajowy Program Zwiększania Lesistości
- 18) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- 19) Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)
- 20) Polityka energetyczna Polski do 2030 roku
- 21) Strategia rozwoju energetyki odnawialnej
- 22) Krajowy Plan rozwoju mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii do 2020 roku
- 23) Krajowy Plan Działań dot. efektywności energetycznej
- 24) Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych
- 25) Strategia rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski; Rada Programowa Porozumienia ZPP
- 26) Studium Diagnostyczne Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski
- 27) Ramowy Program Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski na lata 2001-2010
- 28) Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
- 29) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego
- 30) Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 (Uchwała Nr XXIV/382/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 lutego 2021 r.)

-
- 31) Plan Gospodarki Odpadami Dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego Na Lata 2023-2028 (Olsztyn, styczeń 2025)
 - 32) Program ekoenergetyczny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2005-2010
 - 33) Wojewódzki program zwiększanie lesistości na lata 2001-2010
 - 34) Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego
 - 35) WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE 2030 – Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego.
 - 36) Strategia Zintegrowanego Rozwoju Powiatów Wielkich Jezior Mazurskich na lata 2014-2022
 - 37) MASTERPLAN Dla Regionu Wielkich Jezior Mazurskich, Aktualizacja 2021 – 2027 w zakresie gospodarki wodno - ściekowej, Giżycko 2020
 - 38) Strategia terytorialna. Partnerstwo Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza;
 - 39) Wieloletni Plan Działania LPW Powiatu Węgorzewskiego, Olsztyn 2022
 - 40) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Węgorzewskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku, Węgorzewo 2017
 - 41) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Węgorzewskiego na lata 2009-2012, Węgorzewo 2009
 - 42) Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Węgorzewskiego na lata 2009-2012, Węgorzewo 2009
 - 43) Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ Olsztyn
 - 44) Program ochrony środowiska dla gminy Budry do roku 2023, stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXVII/146/2017 Rady Gminy Budry z dnia 14 lutego 2017 r.;
 - 45) Prognoza oddziaływania na środowisko na potrzeby sporządzenia PLANU OGÓLNEGO dla obszaru gminy Budry
 - 46) Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2023. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie. Olsztyn 2024.
 - 47) Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski, Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy
 - 48) A Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes
 - 49) SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making
 - 50) Zarządzanie obszarami Natura 2000
 - 51) Zarządzanie obszarami Natura 2000 postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG

- Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:200 000;
- Mapa geologiczna Polski w skali 1 : 500 000;
- Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w skali 1: 500 000;
- Bank Danych Lokalnych;
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/>;
- <https://crfop.gdos.gov.pl/>
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>;
- <http://geoportal.gov.pl/>;
- <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>;
- <http://olsztyn.rdos.gov.pl/>
- <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2178,mapa-zagrozenia-powodziowego-mzp>
- <https://midasinfo.pgi.gov.pl/midas-web/>
- <http://karty.apgw.gov.pl>